

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇORUM VALİLİĞİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL
MÜDÜRLÜĞÜ**

**ÇORUM İLİ 2022 YILI ÇEVRE DURUM
RAPORU**

**HAZIRLAYAN:
ÇEVRE YÖNETİMİ ve DENETİMİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

ÇORUM - 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	9
A. HAVA	12
A.1. HAVA KALİTESİ	12
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLETİCİLER	15
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	18
A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları	18
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI	19
A.5. GÜRÜLTÜ	28
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	29
A.7. ULAŞIM VE HAREKETLİLİK	31
A.8.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	32
B. SU VE SU KAYNAKLARI.....	34
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ	34
B.1.1. Yüzeysel Sular	34
B.1.1.1. Akarsular	34
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	34
B.1.2. Yeraltı Suları	36
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri	37
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ	37
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	38
B.3.1. Noktasal kaynaklar	38
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar	38
B.3.1.2. Evsel Kaynaklar	39
B.3.2. Yayılı Kaynaklar	39
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar	39
B.3.2.2. Diğer	39
B.4. DENİZLER	40
B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu	40
B.4.2. Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu	40
B.4.3. Acil Müdahale Planları	40
B.4.4. Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri	40
B.4.5. Denizdeki Balık Çiftlikleri	40
B.4.6. Deniz Çöpleri	40
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ	40
B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu	40
B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	40
B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	47
B.5.2. Sulama	49
B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	49
B.5.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	49
B.5.3. Endüstriyel Su Temini	50
B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	50
B.5.5. Rekreatyonel Su Kullanımı	51
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI	51
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisleri Hizmetleri	51
B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	58
B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler	59
B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması	59

B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ	59
<i>B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar</i>	59
<i>B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi</i>	60
<i>B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar</i>	61
<i>B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği</i>	61
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	62
C. ATIK	63
C.1. BELEDİYE ATIKLARI (KATI ATIK BERTARAF TESİSLERİ)	63
C.2. HAFRIYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI	66
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ	66
<i>C.3.1. Eğitimler</i>	66
<i>C.3.2. Atık Getirme Merkezleri</i>	67
<i>C.3.3. Sıfır Atık Belgesi Alan ve Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı</i>	67
<i>C.3.3. Atık Miktarları</i>	68
<i>C.3.4. Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı</i>	69
<i>C.3.5. Ekipman</i>	70
<i>C.3.6. Kompost</i>	70
<i>C.3.7. Sıfır Atık Belgesi</i>	71
C.4. AMBALAJ ATIKLARI	71
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR	73
C.6. ATIK MADENİ YAĞLAR	75
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	75
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	76
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER	76
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR	77
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR	79
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR	79
<i>C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları</i>	80
<i>C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül</i>	80
<i>C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları</i>	81
C.13. TIBBİ ATIKLAR	81
C.14. MADEN ATIKLARI	81
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	82
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	83
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR	83
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	83
D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	84
D.1. FLORA	84
D.2. FAUNA	87
D.3. ORMANLAR, MİLLİ PARKLAR VE TABİAT PARKLARI	91
<i>D.3.1. Ormanlar</i>	91
<i>D.3.2. Millî Parklar</i>	92
<i>D.3.3. Tabiat Parkları</i>	93
D.4. ÇAYIR VE MERA	96
D.5. SULAK ALANLAR	96
D.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI	98
<i>D.6.1. Tabiat Anıtları</i>	98
<i>D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları</i>	98

<i>D.6.3. Anıt Ağaçlar</i>	98
<i>D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri</i>	101
<i>D.6.5. Doğal Sit Alanları</i>	101
D.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	101
E. ARAZİ KULLANIMI	102
E.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ	102
E.2. MEKÂNSAL PLANLAMA	104
<i>E.2.1. Çevre Düzeni Planı</i>	104
E.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	104
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	106
F.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ	106
F.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	107
F.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	108
G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	109
G.1. ÇEVRE DENETİMLERİ	109
G.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	110
G.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	110
G.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI	112
G.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	112
H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	113

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge A.1 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyari eşikleri	13
Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları	14
Çizelge A.3 - Ulusal hava kalitesi indeksi.....	14
Çizelge A.4 –2022 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri	15
Çizelge A.5 – 2022 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları.....	17
Çizelge A.6 - 2022 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler.....	20
Çizelge A.7- 2022 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	27
Çizelge A.8- 2022 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	27
Çizelge A.9- 2022 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	28
Çizelge A.10- 2022 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı	31
Çizelge A.11– Tamamlanan Bisiklet Yolları	31
Çizelge B.12 –İlin akarsuları.....	34
Çizelge B.13 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar.....	35
Çizelge B.14 – Yeraltı suyu potansiyeli	36
Çizelge B.15 - 2022 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları.....	38
Çizelge B.16 – 2022 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu.....	56
Çizelge B.17 – 2022 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu.....	58
Çizelge B.18 – 2022 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı	58
Çizelge B.19 – 2022 yılı itibariyle arıtıldıktan sonra bertaraf edilen atıksu durumu	59
Çizelge B.20 - 2022 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler	60
Çizelge B.21 – 2022 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları	61
Çizelge B.22 - 2022 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb).....	61
Çizelge B.23 - 2022 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları.....	62
Çizelge C.24 - 2022 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri	64
Çizelge C.25 – 2022 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi	66
Çizelge C.26 – 2022 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimler	66
Çizelge C.27 – 2022 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri	67
Çizelge C.28 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini kuran ve belediye geneli temel seviye sıfır atık belgesini alan belediye sayısı	68
Çizelge C.29 – 2022 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı	68
Çizelge C.30 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayısı.....	69
Çizelge C.31 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlar	70
Çizelge C.32 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamında kompost üretimi bilgileri	70

Çizelge C.33 - Temel Seviye Sıfır Atık Belgesi almış kurum türlerine ilişkin bilgiler.....	71
Çizelge C.34 - 2022 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları*	71
Çizelge C.35 - 2022 yılında kayıtlı ekonomik işletme sayısı	72
Çizelge C.36 - 2022 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı.....	72
Çizelge C.37 - 2022 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	72
Çizelge C.38 – 2022 yılında Belediyelerin Ambalaj Atık Yönetim Planı (AAYP) durumu.....	73
Çizelge C.39 - 2022 yılında Atık Getirme Merkezleri ile ilgili durum	73
Çizelge C.40 - 2022 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*	74
Çizelge C.41 – 2022 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları	75
Çizelge C.42 – Yıllar itibariyle toplanan atık akü ve pil miktarı (kg)*	76
Çizelge C.43 – 2022 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler.....	76
Çizelge C.44 –2022 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler	77
Çizelge C.45 – Yıllar itibariyle geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)	77
Çizelge C.46 –2022 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar	79
Çizelge C.47 - 2022 yılı teslim alınan ÖTA sayısı	79
Çizelge C.48 – 2022 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atıkların toplanma ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri.....	80
Çizelge C.49 –2022 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi	80
Çizelge C.50 –2022 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı.....	80
Çizelge C.51 – 2022 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı	81
Çizelge C.52 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı	81
Çizelge C.53 – 2022 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı	82
Çizelge C.54 – 2022 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı	82
Çizelge Ç.55 – 2022 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı	83
Çizelge Ç.56 – 2022 yılında BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları	83
Çizelge E.57-Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması	102
Çizelge E.58 – Arazi kullanım sınıflandırması	103
Çizelge F.59 – Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2022 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı	106
Çizelge F.60 – 2014-2022 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı	107
Çizelge F.61 – 2022 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	107
Çizelge G.62 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı.....	109
Çizelge G.63 – 2022 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları.....	110
Çizelge G.64 – 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı.....	110

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa

Grafik A.1 - 2022 yılında Çorum istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	21
Grafik A.2 - 2022 yılında Çorum istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	21
Grafik A.3 –2022 yılında gürültü konusunda yapılan şikâyetlerin dağılımı	28
Grafik B.4 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	41
Grafik B.5 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	42
Grafik B.6 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	42
Grafik B.7 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	43
Grafik B.8 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	43
Grafik B.9 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	44
Grafik B.10 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	45
Grafik B.11 - 2022 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı	50
Grafik B.12 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	52
Grafik B.13 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	52
Grafik B.14 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	53
Grafik B.15 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	53
Grafik B.16 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	54
Grafik B.17 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	54
Grafik B.18 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	55
Grafik B.19 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	55
Grafik B.20 - 2022 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi	60
Grafik B.21 - 2022 yılında sanayiden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi	60
Grafik C.22 - 2022 yılı itibariyle katı atık kompozisyonu	63
Grafik C.23 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı	67
Grafik C.24 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı	69
Grafik C.25 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen kurum/kuruluş binası sayısı	70
Grafik C.26 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı	72
Grafik C.27 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	73
Grafik C.28 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*	74

Grafik C.29 – Yıllar itibariyle ilinde atık madeni yağ toplama miktarları &	75
Grafik C.30 – Yıllar itibariyle geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)	77
Grafik C.31 - Yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları (ton)	78
Grafik C.32 - Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı	78
Grafik C.33-2022 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atıkların toplanma ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri	79
Grafik E.34– 2022 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması	102
Grafik F.35 – 2022 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	106
Grafik F.36 – 2022 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	107
Grafik F.37 – 2022 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı	108
Grafik G.38 – ÇŞİDİM tarafından 2022 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı	109
Grafik G.39 – 2022 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	110
Grafik G.40 – 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı	111
Grafik G.41 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı	111

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita A.1 – Çorum ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri.....	19
Harita E.2 – Çorum İlinin Çevre Düzeni Planı.....	104

RESİMLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Resim C.1 - Beyaz Nilüfer - <i>Nymphaea alba</i>	87
Resim D.2- Cervus elaphus ve Capreolus capreolus	89
Resim D.4 – Boğazköy-Alacahöyük	92
Resim D.5 – Çatak Tabiat Parkı	93
Resim D.6 – Çatak Tabiat Parkı	93
Resim D.7 –SıklıkTabiat Parkı	94
Resim D.8 –SıklıkTabiat Parkı	94

GİRİŞ

Çorum İli, İç Anadolu'nun kuzeyi ile Orta Karadeniz Bölgesinin iç kısmında yer almaktadır. Doğuda Amasya, güneyde Yozgat, batıda Çankırı, kuzeyde Sinop, kuzeydoğuda Samsun, güneybatıda Kırıkkale ile çevrilidir. Yüzölçümü 12.820 km² dir. Enlem ve boylam değerlerine göre ise; 34 derece 04 dk. 28 sn. doğu boylamları ile 39 derece 54 dk. 20 sn. kuzey enlemleri arasında yer almaktadır.

Çorum İlinin Merkez İlçe dâhil 14 ilçesi, 16 belediye, 759 köyü vardır. İlçelerin İl merkezine uzaklıkları ise; Alaca 52, Bayat 83, Boğazkale 87, Dodurga 42, İskilip 56, Kargı 106, Laçın 29, Mecitözü 37, Oğuzlar 68, Ortaköy 57, Osmancık 59, Sungurlu 72 ve Uğurludağ 66 km'dir. Çorumun, 2020 yılında İl genel nüfusu; erkek nüfus: 262.590, kadın nüfus: 267.536 olmak üzere toplam: 530.126'dır

Çorum, Karadeniz ikliminden İç Anadolu iklimine geçiş yeri üzerinde yer alır. Genel olarak yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlıdır. İlkbaharı kısa, sonbaharı uzun geçen Çorum İlinde en sıcak ayları temmuz-ağustos, en soğuk ayları ocak-şubatdır. Kuzeyden güneye doğru gidildikçe iklim sertleşir.

İl ekonomisinde tarımın önemli bir yeri vardır. İldeki yaklaşık 46.000 çiftçi ailesindeki 180.000 kişi bu sektörden geçimini sağlamaktadır. Bu miktarın yaklaşık % 70' i bitkisel üretim, % 30' u hayvansal üretimdir. Ülkemiz buğday üretiminin yaklaşık % 3,5'u, arpa üretiminin % 3'ü, çeltik (pirinç) üretiminin % 7'si, kuru soğan üretiminin % 4'ü, dane fiğ, nohut üretiminin % 5'i, yumurta üretiminin ise % 5'i ilimizde yapılmaktadır. Yumurta üretiminde Türkiye genelinde Çorum 8. sırada yer almaktadır.

İlimizde, Gıda Sanayi, Taş ve Toprak Sanayi ile Makine-Metal Sanayi ağırlık kazanmıştır. Genel anlamda Çorum sanayisinin, %25'i gıda ve içecek sanayi, %25'i metal eşya ve makine sanayi, 21'i taş ve toprağa dayalı sanayi, %6'sı orman ürünleri ve ağaca dayalı sanayi, %7'si kimya ve plastik sanayi, %6'sı tekstil sanayi, %2'si kâğıt sanayi ve %8'i ise diğer sanayi kollarından oluşmaktadır.

İlimiz, iç dinamikleriyle bölgenin en gelişmiş sanayi kentlerinden biri olmuş ve bu ilerlemesi artarak devam etmektedir. Çorum OSB, karma organize sanayi bölgesi olup, makine, ziraat aletleri, gıda, plastik ve elektro plastik ürünler, medikal ürünler, orman ürünleri, kimya sanayi, seramik, mermer, ısı yalıtım, prefabrik yapı elemanları, döküm, oto yan sanayi ve karoser-damper imalatı, tekstil, mobilya ve metal sanayi gibi tesisler yer almaktadır.

İlimiz, tarihin derinliklerinden günümüze dikkate değer izler taşıyan bir bölgedir. Her tarafında en eski tarihlerden bugüne kadar gelmiş değişik medeniyetlere ait kalıntılara rastlanır. Hititler Anadolu egemenliğine bu bölgeden başlamışlardır. Bölgede bu uygarlık kalıntıları bitişik veya üst üste bulunmaktadır. Bir Hitit höyüğü yanında bir Frig, Roma, Bizans devri mezarı veya taban mozaikleri, diğer yanda Selçuklu Kervansarayına ait yıkıntı yerleri ve onun yanında Osmanlı eserlerine rastlamak mümkündür.

Çok sayıda tarih öncesi devrin en belirgin özelliğini taşıyan tabii ve yapma mağaralar mevcuttur. Yazılı tarih öncesi ve sonrası uygarlıkların kalıntıları, yapılan kazılarla gün ışığına çıkmakta ve Çorum bölgesinin uygarlık tarihinde eski bir medeniyet merkezi olduğunu göstermektedir.

İlimizde var olan kültür ve turizm potansiyelini başta Boğazköy-Hattuşa, Alacahöyük ve Ortaköy-Şapınuva ören yerleri olmak üzere tarih turizmi oluşturmaktadır. İlde tarih turizmi yanında; yayla

turizmi, av turizmi, kongre turizmi, trekking ve bisiklet turizmi yapılması için uygun ortamlar bulunmaktadır. İncesu Kanyonu ve Abdullah Yaylası doğal güzelliklere örnektir.

Çorum kültür ve sanat geleneğini devam ettirmiş, çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapmış, değişik kültür ürünlerini ve tarihi mirası bünyesinde barındırır. Köklü tarihi ve zengin kültürü ile uygarlık tarihinde önemli yeri olan Çorum, Kültür Turizmi açısından Ülkemizin en önemli merkezlerinden biridir.

Günümüzden 7 bin yıl öncesine ait kültürel verilere rastlanan ve Anadolu'da ilk organize devleti kuran Hititlerin Başkenti Hattuşa Çorum sınırları içerisindedir. Hitit uygarlığı en az Mısır uygarlığı kadar eski ve zengin bir uygarlık olup, Hititlerle Mısırlılar arasında yapılan Kadeş Antlaşması'na ait çivi yazılı tablet Boğazköy'de bulunmuştur. Yine burada yüksek kayalar arasında Yazılıkaya Kaya tapınağında doksandan fazla tanrı, tanrıça, hayvan ve hayal ürünü yaratık kaya üzerine işlenmiştir.

Yine her biri sanat şaheseri olan Selçuklu ve Osmanlı Dönemine ait Cami, köprü, kale ve sivil mimarlık örnekleri Çorum'un her yerini süslemekte, bu değerleri ile Ülkemizin en önemli Kültür Turizm Merkezleri arasında yerini almaktadır.

MÜZELER ve ÖREN YERLERİ:

İlimizde 3 Müze ve 2 Ören Yeri bulunmaktadır. Bunlar Merkez Çorum Müzesi, Alacahöyük Müzesi, Boğazköy Müzesi ile Alacahöyük, Ortaköy-Şapınuva ve Yazılıkaya-Hattuşa Ören Yerleri'dir.

Çorum Müzesi içerisine gezi için sesli rehberlik sistemi kurulmuş, malzeme alınarak laboratuvar yapılmış ve vitrin arka planları değiştirilmiştir. Ayrıca Müze bünyesinde Yatılı Çocuk Eğitim Atölyesi ve Hatice Gonnet Bağana Bilgi Merkezi kurulmuştur. Ayrıca müze bahçesinde 2012 yılında başlatılan peyzaj ve çevre düzenleme çalışmaları tamamlanmıştır.

Boğazköy Müzesi'nin mevcut deposu ve teşhir düzeni yeterli olmadığından müze binası genişletilmiş, yeni depo yapılmıştır. Müzenin teşhir tanzim çalışmaları da bitirilerek, 2011 yılında tekrar ziyarete açılmıştır. 1906 yılında kazı çalışmalarına başlanılan Boğazköy-Hattuşa kazılarının ilk yıllarında Hitit arşivine ait çok sayıda çivi yazılı tablet ve iki sfenks açığa çıkartılmıştır. Bulunan bu eserler kazı çalışmalarını yürüten Alman Arkeoloji Enstitüsü ile varılan anlaşma gereği 1915, 1917 tarihlerinde temizleme, onarım ve yayın çalışmalarının yapılması için Berlin'e gönderilmiştir. Onarımları bitirilen üç bin civarında tablet ile bir sfenks 1924-1943 yıllarında ülkemize iade edilmesine rağmen diğer sfenks Berlin'de kalmıştır.

Boğazköy Sfenksi'nin anayurduna dönmesi ile ilgili olarak yapılan görüşmeler sonrasında 94 yıl aradan sonra Almanya Pergamon Müzesi'nden getirilerek asli vatanı Çorum Boğazköy Müzesi'nde sergilenen "Boğazköy Sfenksi"nin, 26 Kasım 2011 tarihinde açılış töreni gerçekleştirilmiştir. Bu tarihten itibaren Boğazköy Müzesi ücretsiz gezilebilmektedir.

Alacahöyük Örenyeri'nde Çorum Müzesine bağlı olarak hizmet üreten Alacahöyük Müzesi, Alaca İlçesi, Alacahöyük beldesinde yer almakta olup, Çorum'a 45 km uzaklıktadır. Alacahöyük'te ilk yerel Müze, 1940 yılında teşhire açılmış, 1982 yılında ise Örenyeri içerisindeki yeni binasına taşınmıştır.

1935 yılında başlayan Alacahöyük kazılarında açığa çıkartılan Kalkolitik, Eski Tunç Çağı, Hitit ve Frig eserlerinin sergilediği müzede ayrıca Alaca Pazarlı örenyeri kazısında bulunan Frig dönemine ait eserler de sergilenmektedir.

Hattuşa Örenyeri 1986 yılından beri, UNESCO'nun "Dünya Kültür Mirası Listesinde", ayrıca burada bulunan çivi yazılı tablet arşivleri de 2001 yılından itibaren yine UNESCO'nun "Dünya Belleği Listesinde" yer almaktadır. Bugüne kadar bulunmuş olan 31.519 adet çivi yazılı tablet halen İstanbul'daki Müzeler (Eski Şark Eserleri Müzesi, Arkeoloji Müzesi), Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi ile Çorum ve Boğazkale Müzelerinde korunmaktadır. Akadça ve Hititçe olan Boğazkale tabletleri, bir devlet arşivi belgeleri olarak kanunlar, antlaşmalar ve yazışmaların yanısıra dini ve edebi metinlerden oluşmaktadır.

Yazılıkaya Açık hava Tapınağı'ndaki tarihi motif ve kabartmaların ziyaretçi ve dış etkenlerden korunması için Kaya Bloklarında açılan boşlukların dondurulması, çevre tel örgülerinin yenilenmesi ve güvenlik kamerası konulması işi yapılmıştır. 2008 yılında çelik korkuluklar yaptırılmış, tapınak girişi yolu dönemine uygun şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Ortaköy Şapınuva Örenyeri'nde devam eden kazı çalışmalarında bugüne kadar A binası ismi verilen anıtsal idari yapı ve B Binası olarak adlandırılan ticari yapı açığa çıkartılmıştır. Çıkarılan bu alanları ziyaretçiler tarafından gezilebilmesi için 2008 yılında gezi yolları yapılmış, tanıtım levhaları yerleştirilmiş ve çevre tel örgüleri yenilenmiştir.

Hitit İmparatorluğunun önemli Kentlerinden biri olan Şapınuva, (Ortaköy), Çorum' un 53 km. güneydoğusundadır. Çekerek Nehri etrafında yer alan Göynücek Ovası ile Alaca Ovası arasındaki geçit üzerindedir. Hitit Çağında, Hem Siyasi Hem de Coğrafi konumu nedeniyle Stratejik bir noktada yer alan şehir, Önemli bir Askeri ve Dini merkezdir. Ortaköy Kazılarında açığa çıkan ve sayıları 4.000'e ulaşan çivi yazılı tablet ve fragmanların (parça) oluşturduğu arşivde, Hititçe yazılmış olanların yanı sıra Hattice, Hurrice ve Akadca yazılmış idari, askeri, dini ve fal metinleri bulunmakta olup, bunların büyük bir kısmı Orta Hitit dönemine (M.Ö. 14. yy) aittir. Buradaki yazışmalardan Taşmişarri (III. Tuthaliya) – Taduhepa Kraliyet Ailesinin bu şehirde hüküm sürdüğü anlaşılmaktadır.

ÇEVRE HİZMETLERİ:

Çorum Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Bölümü, Çevre Yönetimi ve Denetimi Şubesi ile ÇED ve Çevre İzinleri Şubesinden oluşmaktadır. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şubesinin personelleri; **1** Şube Müdürü, **5** Çevre Mühendisi, **2** Kimyager, **1** Kimya Mühendisi, **1** Ziraat Y. Mühendisi, **3** Elektrik Teknikeri, olmak üzere toplam **13** personel, ÇED ve Çevre İzinleri Şubesinin personelleri; **1** Şube Müdürü, **1** Çevre Mühendisi, **1** Kimya Mühendisi ve **1** Elektrik Teknikeri olmak üzere toplam **4** personel olup, toplam da **17** personelden oluşmaktadır.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirlenici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2020 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge A.1’te verilmektedir.

Ancak farklı kirlenicilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirlenicilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi için iyi, orta, kötü, tehlikeli vb şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği sorunları ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd, 2003a). Bir bölgedeki kirlenici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirlenici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirlenici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM₁₀), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Çizelge A.1 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri

(Kaynak: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği)

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER	UYARI EŞİĞİ
		($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	350	500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² 'de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	125	
	yıllık ve kış dönemi (Ekosistemin korunması) -insan sağlığının korunması için-	20	
NO ₂	aatlik-insan sağlığının korunması için- (2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değer mevcuttur)	220	400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² 'de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-(2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değer mevcuttur)	40	
NO _x	yıllık -vejetasyonun korunması için-	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,5	----
Benzen	yıllık -insan sağlığının korunması için-	5	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama (mg/m^3)-insan sağlığının korunması için-	10	----

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.2' de verilmektedir.

Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.3 - Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renkler ile sembolize edilir..	..ve renkler bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi iyi seviyededir.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun olup, hava kirliliğine hassas gruplar orta düzeyde etkilenebilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel halkın etkilenmesi beklenmemektedir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Hassas gruplar ciddi sağlık sorunları yaşayabilir. Genel halkın bazı sağlık etkileri yaşamaması muhtemeldir.
201 - 300	Kötü	Mor	Nüfusun tamamının hava kirliliğinden etkilenme olasılığı yüksek olup, hassas gruplar açık hava etkinliklerini kısıtlamalıdır.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Herkes, ciddi sağlık etkileri yaşayabilir. Açık hava etkinliklerinden kaçınılmalıdır.

Çizelge A.4 –2022 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri (ÇŞİDİM, 2023)

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme		
Atık Yakma	1	1
Cam Üretim		
Çimento		
Enerji Üretimi	1	1
Gıda		
Gübre		
Kağıt Üretim		
Kimya		
Kireç		
Lastik		
Maden		
Metalurji		
Otomotiv		
Rafineri		
Şeker	1	1
Tekstil		
Jeotermal Enerji (JES)		
TOPLAM	3	3

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO_2), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO_2 ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 'nin ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibarı ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO_2 derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO_2 derişimine uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM_{10}), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM 'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM_{10} -10 μm 'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 μm 'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM_{10} için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM_{10} solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkayıcı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM_{10} 'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM_{10} maruziyetine karşı hassastır. PM_{10} yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerlere ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO'in global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m^3 arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'in ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve

solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.*

Çizelge A.5 – 2022 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları
(ÇŞİDİM, Çorumgaz, 2023)

	Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
	Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (m ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi	Tuğla ve Kiremit Fabrikaları	Yerli Linyit	13.500	Sanayi	20.346.426,00		
	Diğer Sanayi Kur.	İthal linyit					
	Tüketim Miktarı (ton)			Tüketim Miktarı (m ³)		Tüketim Miktarı (m ³)	
Konut	47.922,00			118.913.858,00			

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

Çorum Belediye Zabıta Müdürlüğü ekiplerince gıda üretimi yapan fırın, lokanta vb. iş yerlerine ruhsat verme aşamasında yerinde ve projesinde müstakil bacasının olup olmadığına, işyerlerinin kendine ait müstakil bacası yoksa kat maliklerinin izni ile uygun yerden bacasını galvanizli boru ile çatının üst kısmına kadar çıkararak filtre takması sağlanmaktadır.

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 09/09/2013 tarih ve 31677 sayılı yazısı ile yayınladığı 2013/37 sayılı Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Genelgesinde, 01 Ocak 2014 tarihinden itibaren Avrupa Birliği çevre kriterlerine uyum süreci çerçevesinde Avrupa Birliği limit değerlerini sağlamaya yönelik, Temiz Hava Eylem Planlarının (THEP) hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. İlimiz 2013/37 sayılı Genelge kapsamında yüksek kirlilik potansiyeli olan iller sınıfında yer aldığından, ilimiz için 2020-2024 yıllarını kapsayacak şekilde “ Çorum İli Temiz Hava Eylem Planı” oluşturularak bakanlığımıza onaya gönderilmiştir.

2020-2024 yılı Çorum İli Temiz Hava Eylem Planı hazırlanarak, onaylanmış ve yürürlüğe girmiştir. İlimizde oluşan hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla 2020 yılında tedbirler alınmış ve uygulamaya konulmuştur.

2020-2024 yılı Çorum İli Temiz Hava Eylem Planı çerçevesinde;

İlimizde özellikle ısınma döneminde enverziyonun yoğun olduğu günlerde oluşan hava kirliliğinin daha da azaltılması amacıyla 05.03.2020 tarih ve 2020/98 sayılı İl Mahalli Çevre Kurulu Kararı ile ilimiz merkez ilçede bulunan ve yakıt olarak kömür kullanan merkezi kalorifer sistemli apartmanlarda, işyerlerinde ve iş merkezlerinde, 2020-2021 ısınma döneminden itibaren alternatif temiz yakıt kullanımına (doğalgaz, güneş enerjisi vb.) geçişin zorunlu hale getirilmesi kararı alınmıştır. Doğalgaz dönüşümü konusunda Valiliğimizin kararlılığı sayesinde merkezi sistemle ısınan ve yakıt olarak kömür kullanan apartmanlar ve iş merkezlerinin tamamı yakıt dönüşümünü tamamlamıştır.

İlimizde hava kalitesi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından yapılan denetimler ve alınan tedbirler çerçevesinde önceki yıllara göre oldukça iyileşmiştir.

İlimizde, özellikle 2020 yılının Kasım ve Aralık aylarında görülen enverziyonun etkileri; yağışın da az olması nedeni ile 2021 yılı Ocak ay ısonuna kadar sürmüştür. 2005 - 2021 yıllarında Çorum Merkez Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonunda yapılan hava kirliliği ölçüm sonuçlarından da anlaşılacağı üzere hava kalitesinde artış, hava kirliliğinde azalma açıkça görülmektedir.

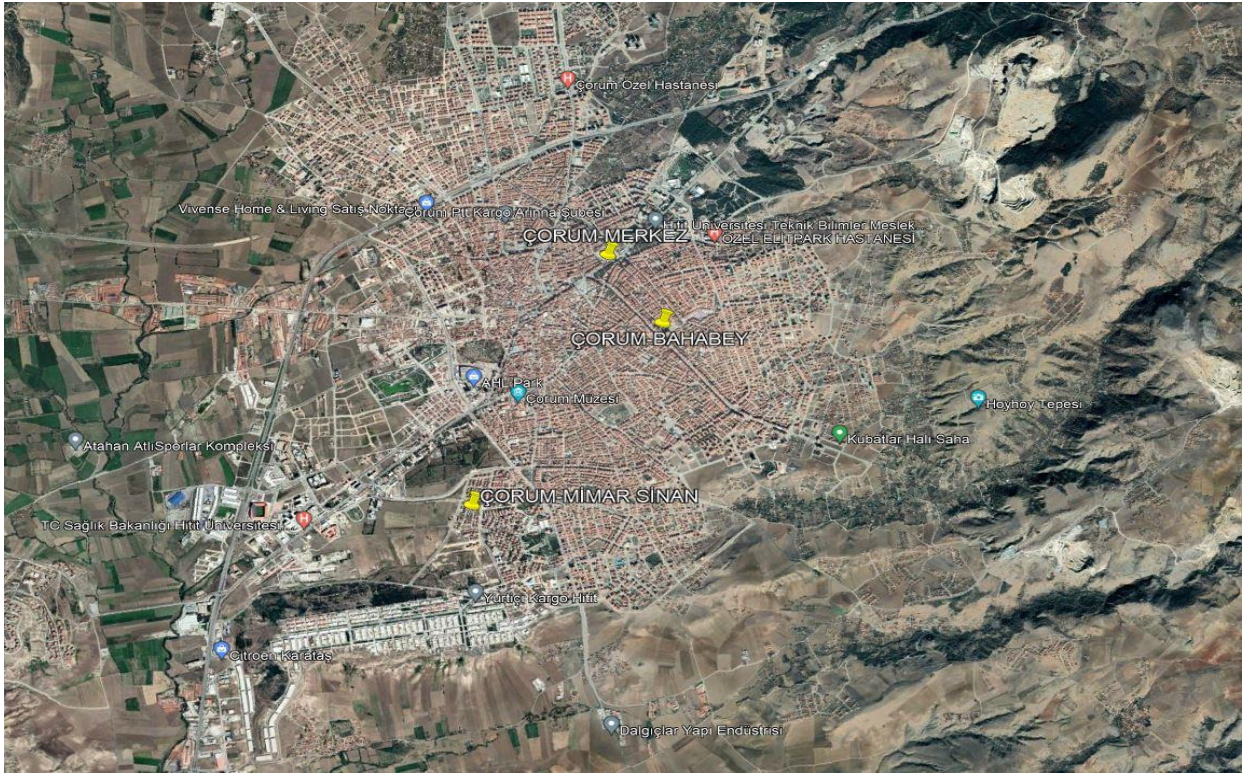
Trafikten Kaynaklı Kirliliğinin önlenmesi amacıyla; Çorum Belediyesince şehrimizin farklı bölgelerinde trafik yoğunluğu yaşanan kavşaklar tespit edilmiş ve 9 Adet Akıllı Kavşak yapılmış, yapılan akıllı kavşaklar ile araçların kavşaklarda bulunan trafik ışıklarında bekleme süreleri azaltılarak, trafik akışı hızlandırılmış ve bu sayede egzoz gazı salınımları önemli ölçüde azaltılmıştır. Gazi Caddesinde yaya geçitleri azaltılarak ve alternatif yollar açılarak araçlardan kaynaklanabilecek egzoz kirliliğinin önlenmesi hedeflenmiştir. Çorum Belediyesi tarafından bisiklet yollarının yapılması ile birlikte ÇORBİS (Akıllı Bisiklet) projesi hayata geçirilmiştir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yürütülen EGEDES projesi kapsamında egzoz emisyon ölçümü yaptırmayan araçların tespit edilebildiği araç plaka tanıma sistemi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüze teslim edilmiş olup, faaliyete geçirilmiştir. Konu ile ilgili olarak il Müdürlüğümüzce denetim çalışmaları başlatılmıştır.

Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Önlenmesi amacıyla; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünce ilimizde bulunan tesislerin denetimi aksatılmadan yapılmakta, tesislerin faaliyetleri sırasında oluşan toz ve gaz emisyonunu önlemeye yönelik tedbirlerin alınması için uyarılar yapılmakta ve tedbirlerin alınması sağlanmaktadır.

Ayrıca, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne ısınma ile alakalı gelen şikâyetler kapsamında mahallinde yapılan denetimlerde, vatandaşların evlerinde kullandıkları sobalarda her türlü plastik, tekstil, kağıt gibi is ve dumana sebep olan atıkların yakıldığı tespit edilmekte olup, uygun olmayan yakıt yakan kişilere gerekli uyarılar yapılmakta ve takip edilmektedir.

A.4. Ölçüm İstasyonları

Harita A.1 – Çorum ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri

Hava kalitesi ölçümleri ilimizde, 3 istasyon tarafından ölçülmektedir. Ölçümler www.havaizleme.gov.tr internet adresinde yayımlanmaktadır ve kullanıma açıktır. Ölçümler saatlik ve günlük olarak kaydedilmektedir.

İlimizde bulunan tüm istasyonlar Samsun Temiz Hava Merkezine devredilmiştir.

1. İstasyon; Çorum Merkez Atatürk Anadolu Lisesi bahçesindedir. Bakanlığımız tarafından 2004 yılında kurularak Mart-2005 tarihinden itibaren ölçüme başlayan istasyonda ölçülen parametreler;

Partikül Madde (PM10)

Kükürtdioksit (SO₂) olmak üzere ölçümler yapılmaktadır. Ölçümlerde, bugüne kadar herhangi bir sorun oluşmamıştır.

2. İstasyon; Çorum Merkez Mimarsinan Mah. 21.sok. adresinde bulunan belediye parkı içindedir. Bakanlığımız tarafından 2014 yılı sonunda kurularak, Şubat-2015 tarihinden itibaren ölçüme başlanmıştır. Ölçümü yapılan parametreler;

Partikül Madde 10 (10 mikron küçüklüğündeki tozlar)

Partikül Madde 2.5 (2,5 mikron küçüklüğündeki tozlar)

Azot Oksit (NO)

Azot Oksitler (NO_x)

Azotdioksit (NO₂)

Kükürtdioksit (SO₂)

Meteorolojik veriler (hava sıcaklığı, rüzgar yönü, rüzgar hızı, bağıl nem, hava basıncı) olmak üzere ölçümler yapılmaktadır.

3. İstasyon; Çorum Merkez Bahçelievler Mah. Bahabey Cad. Fuarium AVM önünde kurulu bulunan istasyon, Haziran-2015 tarihinden itibaren ölçümlere başlamıştır. Ölçümü yapılan parametreler;

Partikül Madde 10 (10 mikron küçüklüğündeki tozlar)

Partikül Madde 2.5 (2,5 mikron küçüklüğündeki tozlar)

Azot Oksit (NO)

Azot Oksitler (NO_x)

Azotdioksit (NO₂)

Ozon (O₃)

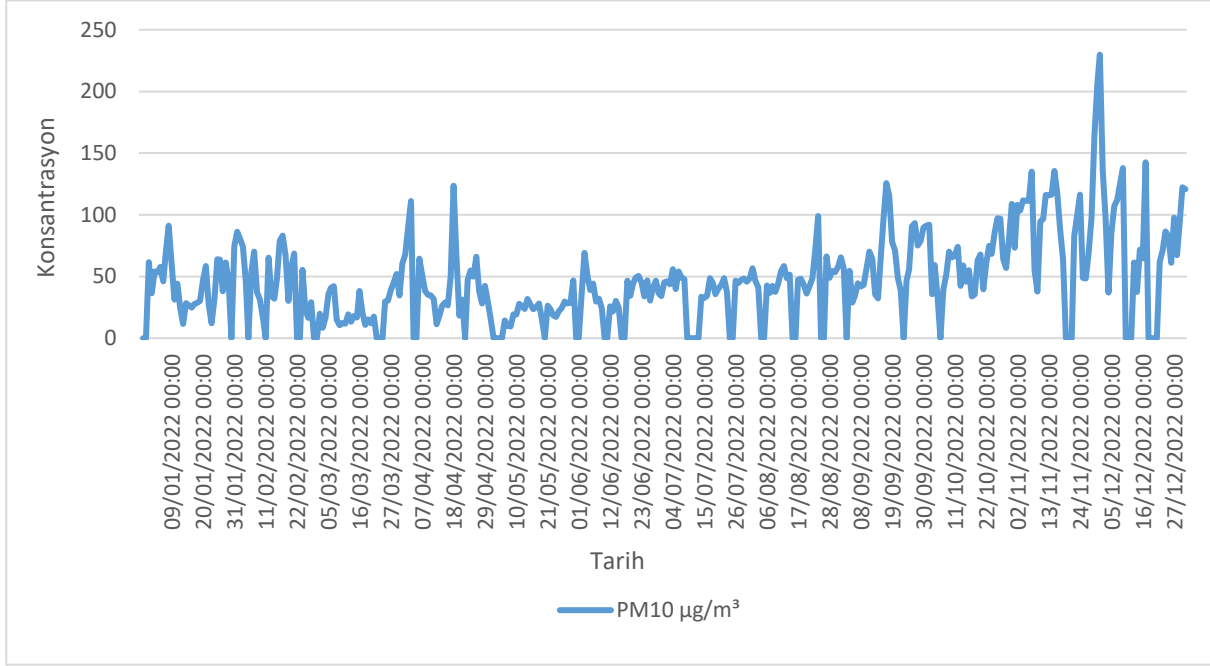
Karbon Monoksit (CO) olmak üzere ölçümler yapılmaktadır.

Çizelge A.6 - 2022 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler

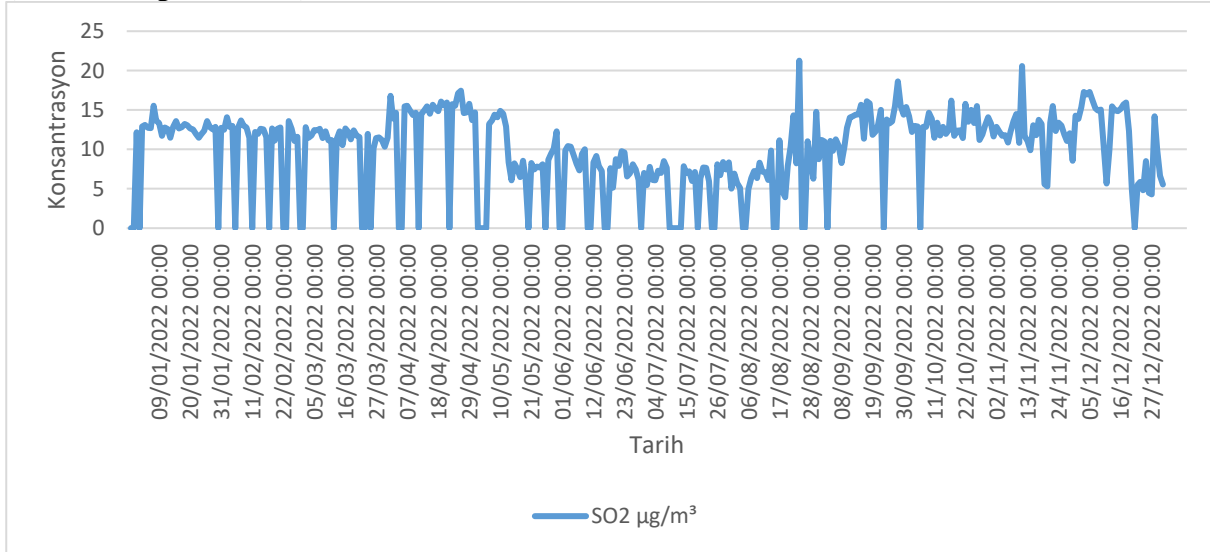
İSTASYON YERLERİ	İSTASYON TÜRÜ (Isınma/Trafik/Sanayi)	HAVA KİRLETİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₃	HC	PM
Çorum HKİİ	Isınma	X					X
Bahabey HKİİ	Trafik		X	X	X		X
Mimar Sinan HKİİ	Sanayi	X	X				X

İlin rapor yılındaki hava kirletici parametreler için günlük ortalama değerlerini içeren grafik ve çizelge, uyarı eşiği aşım sayıları eklenmelidir.

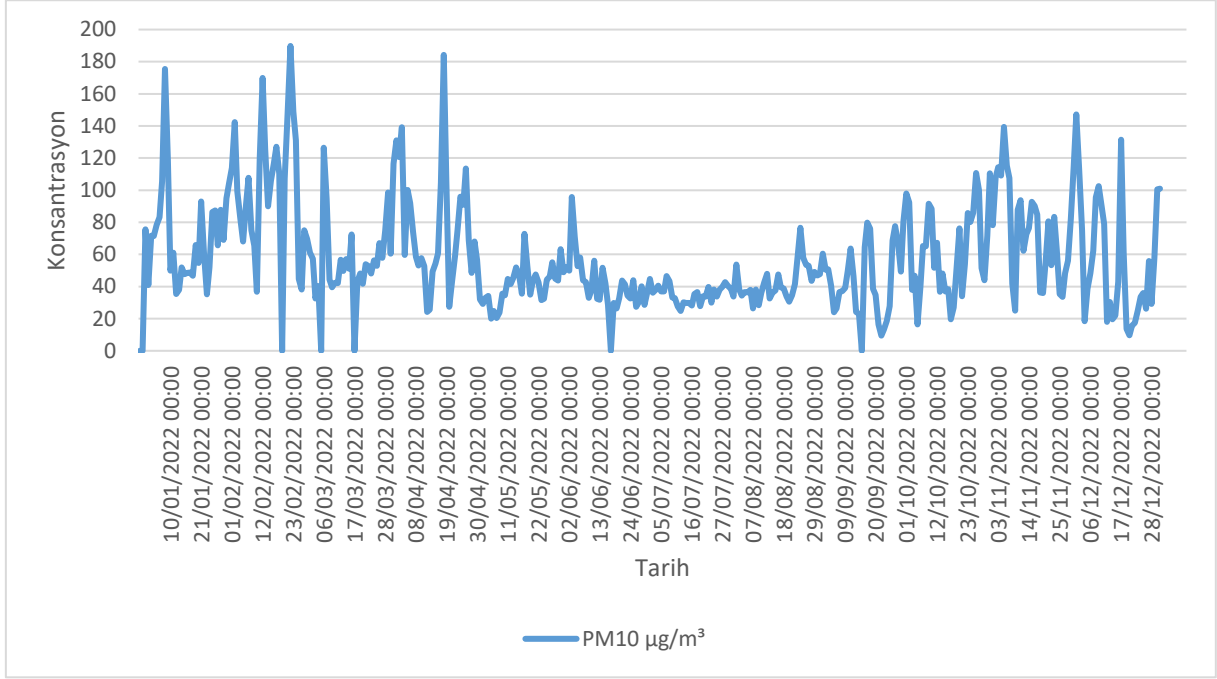
Grafik A.1 - 2022 yılında Çorum istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2023)

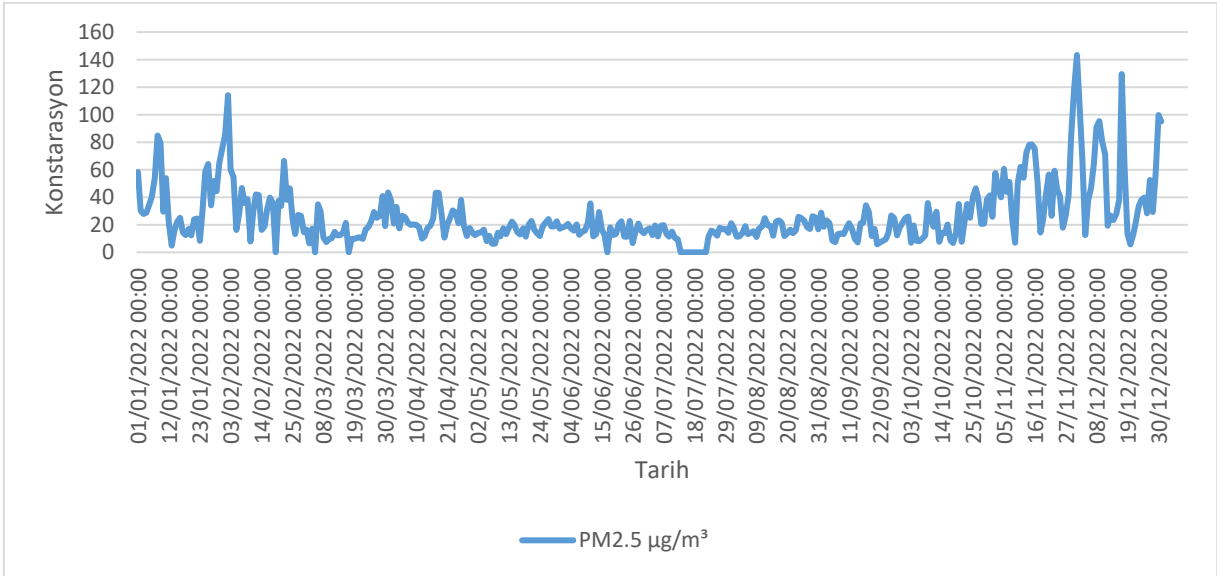
Grafik A.2 - 2022 yılında Çorum istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2023)

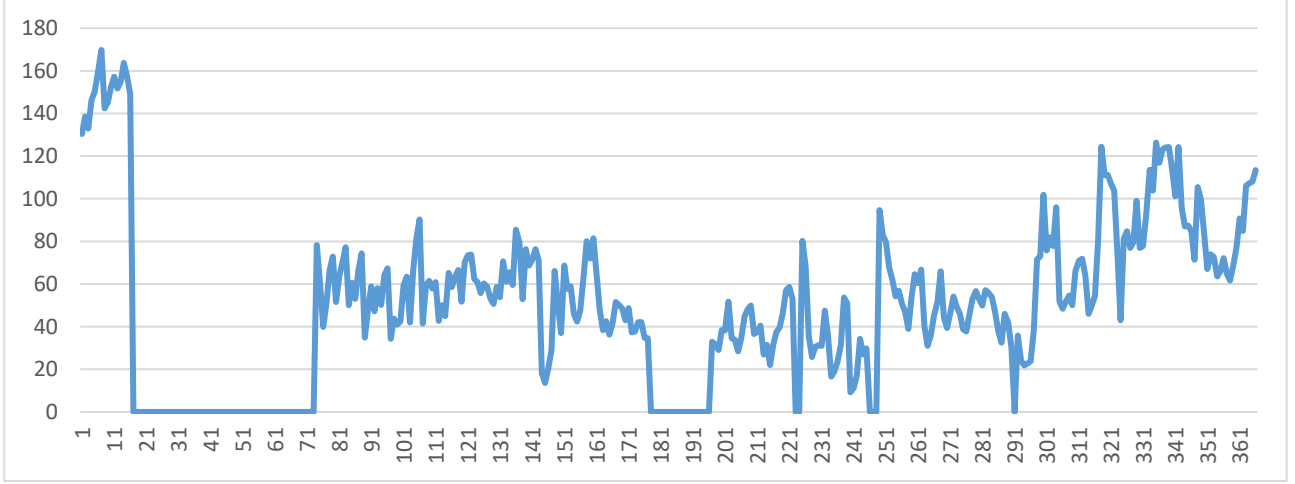
Grafik A.3 - Çorum ilinde 2022 yılında Bahabey istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değeri grafiği

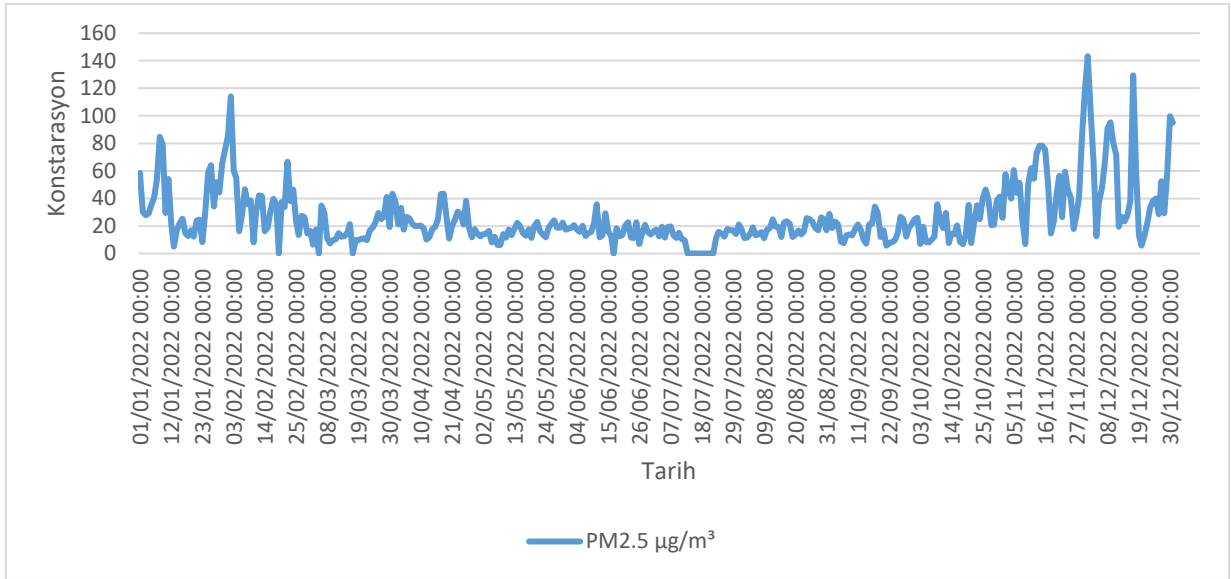
Grafik A.4 - 2022 yılında Bahabey istasyonu PM_{2,5} parametresi günlük ortalama değeri grafiği

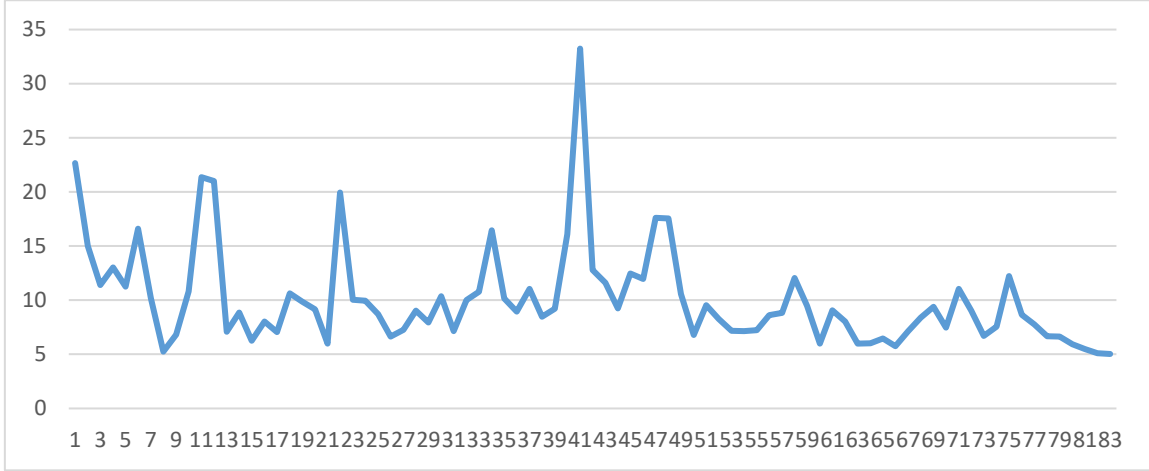
Grafik A.4 - Çorum ilinde 2022 yılında Bahabey istasyonu NOX parametresi günlük ortalama değer grafiği

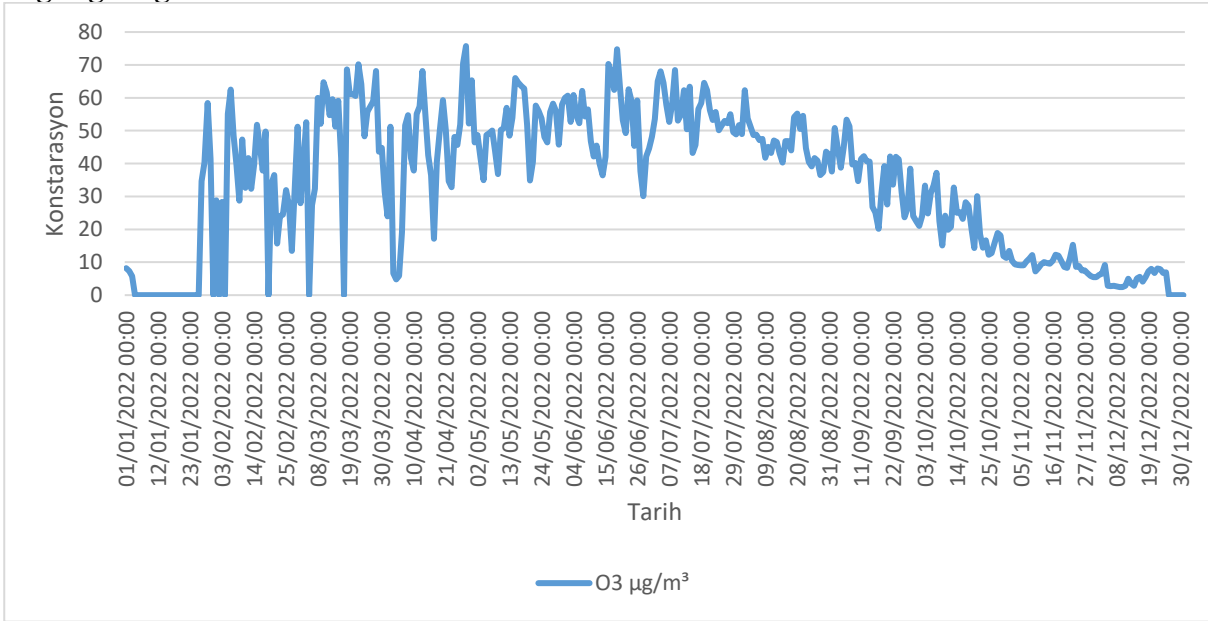
Grafik A.5 - Çorum ilinde 2022 yılında Bahabey istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

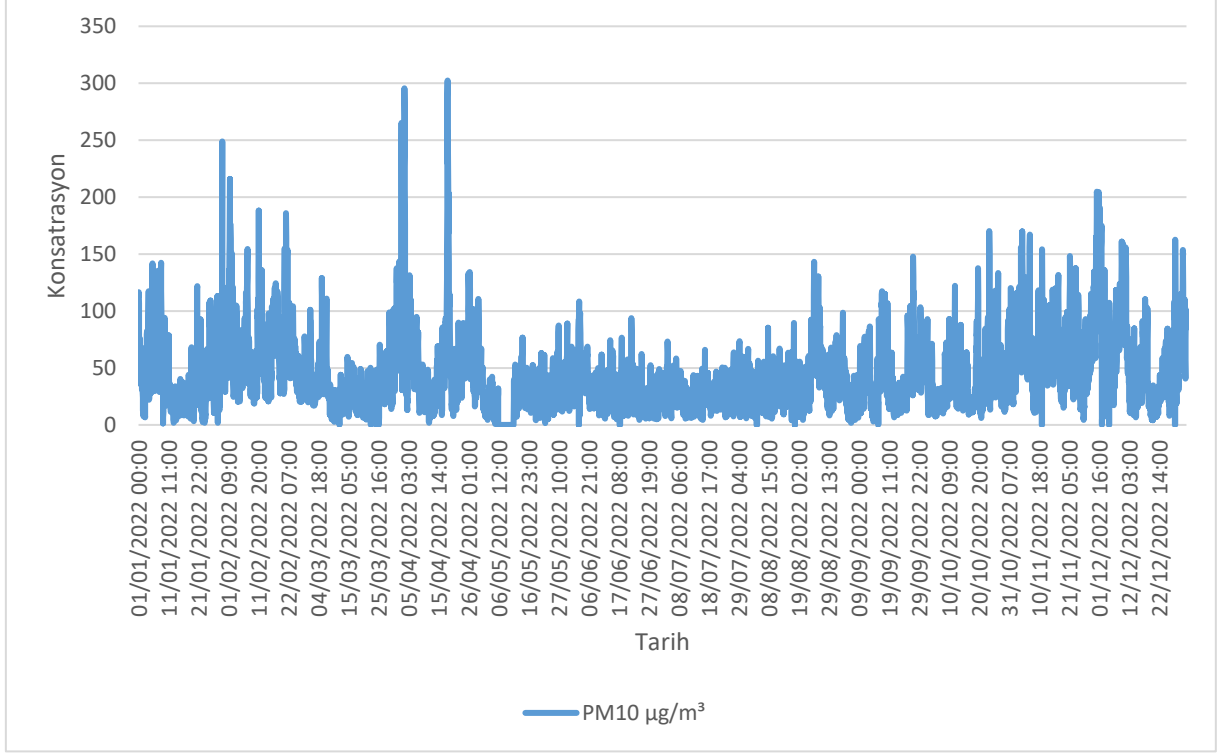
Grafik A.6 - Çorum ilinde 2022 yılında Bahabey istasyonu NOX parametresi günlük ortalama değer grafiği*

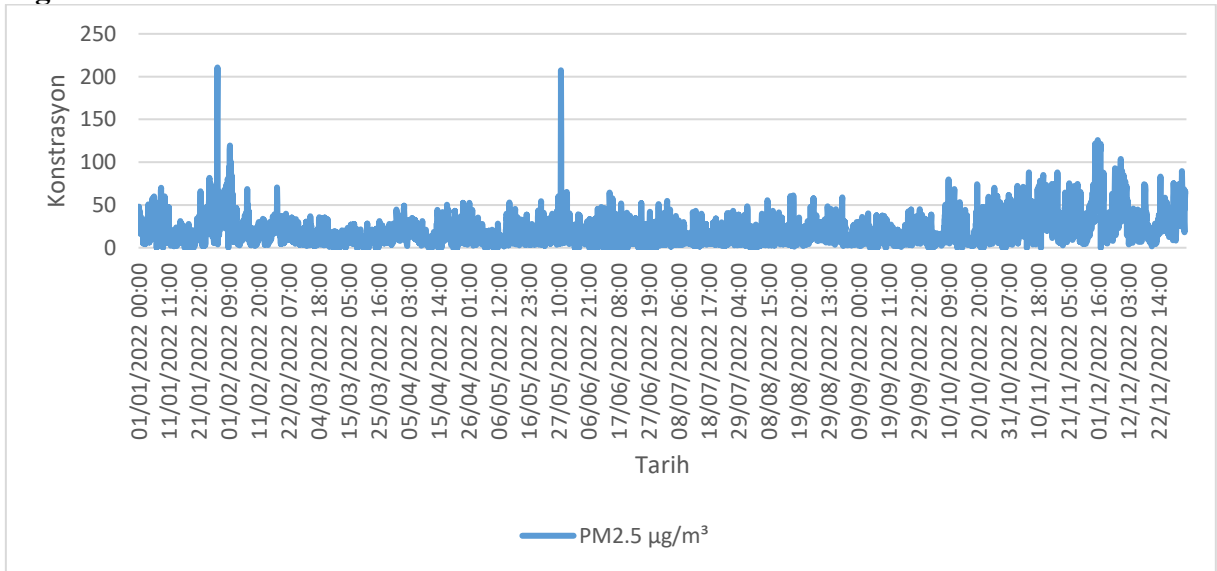
Grafik A.7 - Çorum ilinde 2022 yılında Bahabey istasyonu O₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği

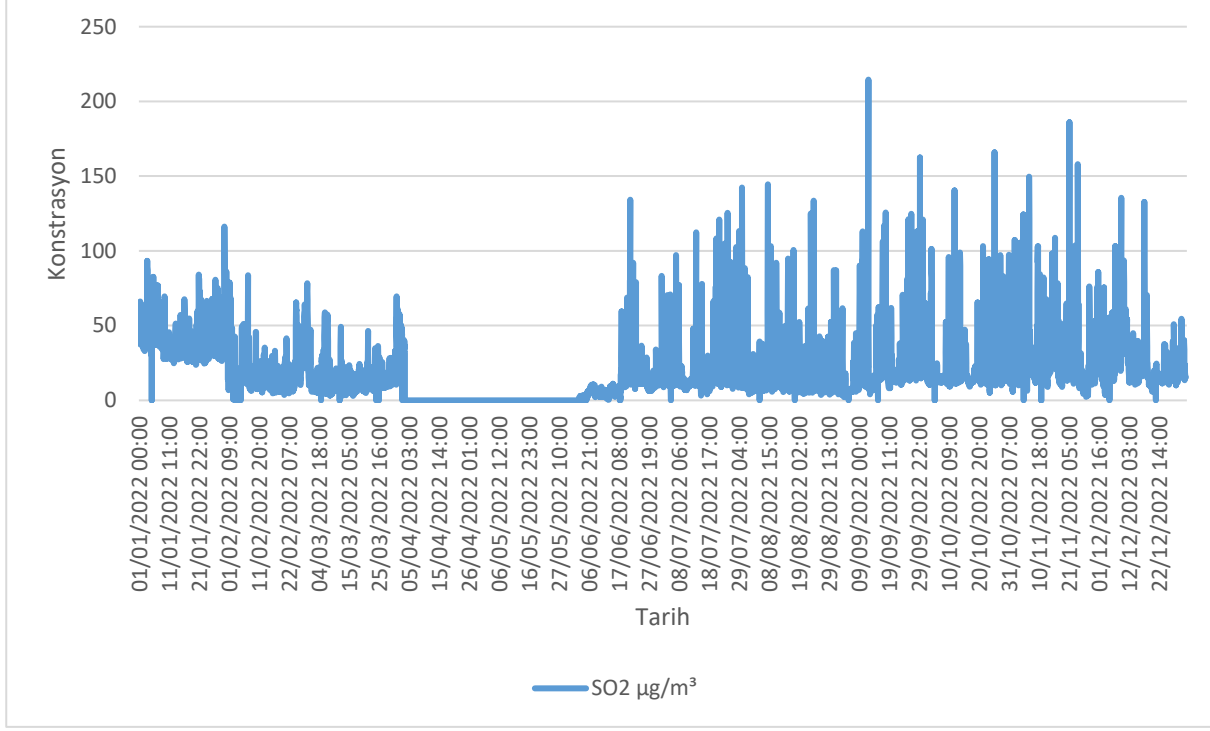
Grafik A.8 - Çorum ilinde 2022 yılında Mimarsinan istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

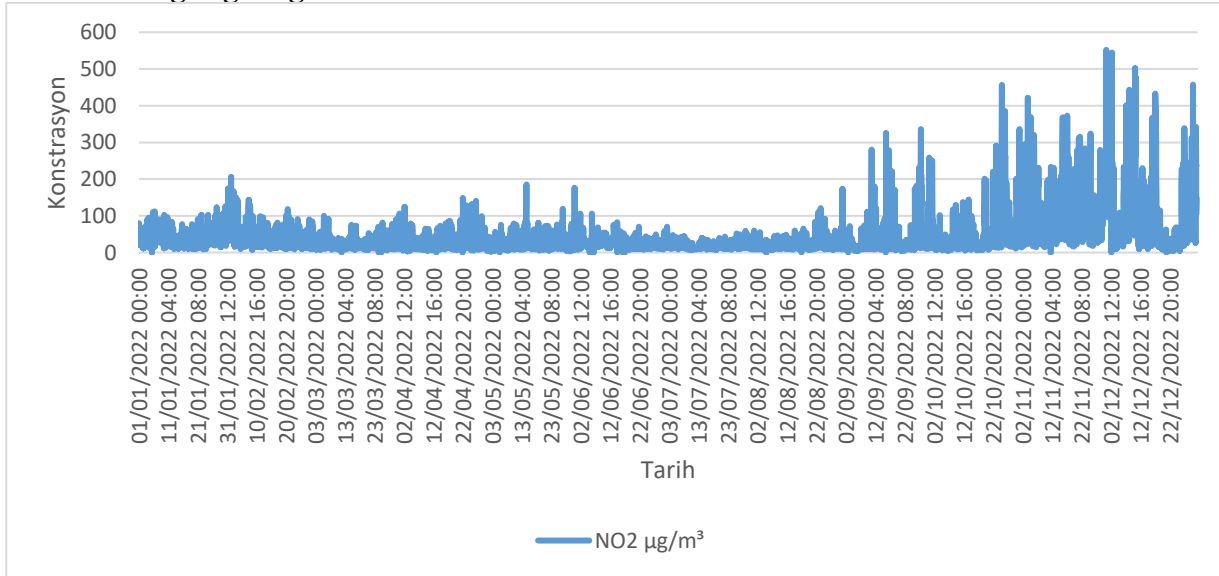
Grafik A.9 - 2022 yılında Mimar Sinan istasyonu PM_{2,5} parametresi günlük ortalama değer grafiği

Grafik A.10 - Çorum ilinde 2022 yılında Mimarsinan istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değeri grafiği
(havaizleme.gov.tr, 2023)

Grafik A.11 - Çorum ilinde 2022 yılında Mimarsinan istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değeri grafiği

Çizelge A.7- 2022 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3)
(havaizleme.gov.tr, 2023)

ÇORUM	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*
Ocak	12.75	Aşım olmamıştır.	44.41	12
Şubat	12.40		51.45	12
Mart	11.70		25.43	2
Nisan	15.29		47.43	11
Mayıs	10.30		23.27	Aşım Olmamıştır.
Haziran	8.11		38.60	3
Temmuz	7.13		44.25	2
Ağustos	8.53		51.13	13
Eylül	12.97		64.12	22
Ekim	13.28		63.82	24
Kasım	12.13		100.89	19
Aralık	11.55		96.30	24

Çizelge A.8- 2022 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3)

BAHABEY	PM10	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	71.14	22	58.55		75.74	Aşım olmamıştır.	134.33		26.98	Aşım olmamıştır.
Şubat	103.67	24	58.34		74.09		134.47		35.77	
Mart	60.00	18	29.02		52.80		81.82		52.37	
Nisan	76.49	24	25.59		44.37		70.18		43.55	
Mayıs	40.57	5	10.52		37.65		48.17		50.99	
Haziran	42.30	7	8.3		26.93		35.23		52.95	
Temmuz	35.56	0	8.14		22.79		30.93		55.76	
Ağustos	42.49	12	6.9		20.83		27.74		46.28	
Eylül	44.68	19	25.64		32.55		58.22		36.53	
Ekim	62.03	24	38.17		41.67		80.86		22.08	
Kasım	75.91	19	80.37		64.19		144.56		9.58	
Aralık	55.38	24	73.67		68.34		97.79		5.17	

Çizelge A.9- 2022 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3)

MİMAR SİNAN	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*
Ocak	40.11	Aşım olmamıştır.	42.83	11	26.54	Aşım olmamıştır.	43.91	Aşım olmamıştır.	70.54	Aşım olmamıştır.
Şubat	19.35		63.85	21	17.84		45.59		63.46	
Mart	13.70		32.89	4	10.12		25.68		35.82	
Nisan	44.72		57.26	15	10.53		31.79		42.35	
Mayıs	No -Data		28.42	1	3.71		28.15		31.87	
Haziran	10.66		28.89	Aşım Olmamıştır.	3.22		24.99		27.9	
Temmuz	18.86		26.77	Aşım Olmamıştır.	3.45		18.82		22.28	
Ağustos	15.12		35.40	5	3.52		21.50		25.02	
Eylül	23.55		39.52	14	7.4		38.06		45.49	
Ekim	24.30		39.76	19	11.08		46.29		57.41	
Kasım	32.42		65.71	12	31.04		97.52		128.62	
Aralık	24.84		56.90	24	37.61		95.56		132.94	

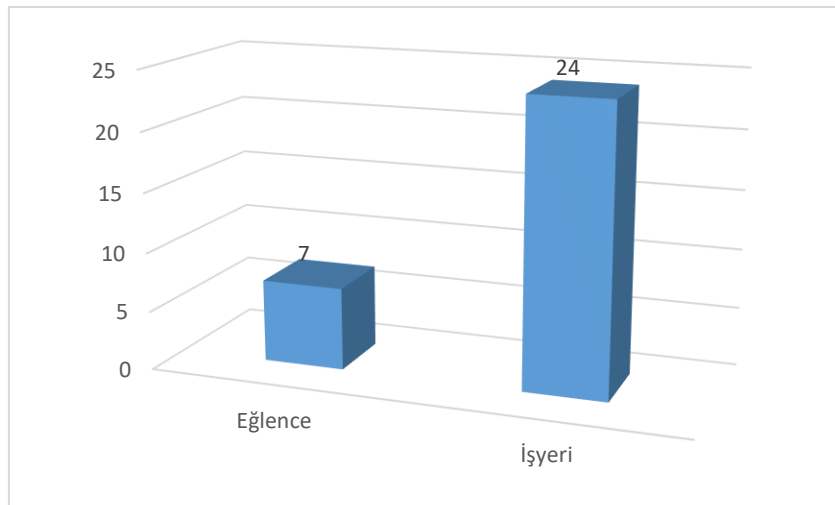
*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

**NO parametresine ait sınır değeri bulunmadığı için AGS doldurulamamıştır.

**NO_x parametresinin sınır değeri ise yıllık ortalama üzerinden vejetasyonun korunması için mevcuttur. Bu nedenle AGS doldurulamamıştır.

A.5. Gürültü

Özellikle yaz aylarında, İlimiz merkezinde sokaklarda yapılan düğünler ve eğlencelerden kaynaklı gürültüler şikâyet konusu olmaktadır. Ayrıca konut altında faaliyet gösteren işyerlerinde kullanılan soğutucu fanları ve hamur karma makineleri gürültü kaynağı olarak şikâyetlere sebep olmaktadır. İl Müdürlüğümüze ulaşan şikâyetler yerinde ölçüm ve analiz yapılmak sureti ile değerlendirilmekte ve idari işlemler uygulanmaktadır.

Grafik A.3 –2022 yılında gürültü konusunda yapılan şikâyetlerin dağılımı (ÇŞİDİM, 2023)

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde, emisyonların tesis seviyesinde takibine yönelik mevzuat çalışmaları 2010 yılında başlamış, Bakanlığımız ve ilgili kurumlar ile kuruluşlar arasında oluşturulan teknik bir çalışma grubu Sera gazı emisyonlarının takibine ilişkin yasal çerçevenin temelleri “ Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik ” in 25 Nisan 2012 Tarihli ve 28274 Sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle atılmıştır. Yönetmelik, Doğrulayıcı Kuruluşlar için TÜRKAK tarafından yapılması gereken akreditasyon yükümlülüğünü 2017 yılına ertelemek üzere revize edilerek 17 Mayıs 2014 tarih ve 29003 Sayılı Resmi Gazete’ de tekrar yayımlanmıştır. Yönetmeliğimiz ihtiyaçlar doğrultusunda bir kez daha revize edilmiş, 31 Mayıs 2017 tarihli ve 30082 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır.

Söz konusu yönetmelik, 2003/87/EC sayılı AB Emisyon Ticareti Direktifinin, sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması konularını uyumlaştıracak şekilde hazırlanmış olup, AB Çevre Müktesebatına uyum çerçevesinde önemli bir adım atılmıştır.

Ulusal mevzuat kapsamında, elektrik, çimento, demir-çelik, rafineri, seramik, kireç, kâğıt ve cam üretimi gibi sektörlerden kaynaklanan ve ulusal sera gazı emisyonlarının yaklaşık yarısını teşkil eden sera gazı emisyonları tesis seviyesinde izlenmektedir.

Yönetmelik kapsamında yürütülecek izleme ve raporlama iş ve işlemlerinin detaylandırılmasına yönelik “Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi ve Raporlanması Hakkında Tebliğ” 22 Temmuz 2014 tarih ve 29068 sayılı Resmi Gazete’ de, tesis bazında hazırlanacak emisyon raporlarının Bakanlığa gönderilmeden önce yetkili bağımsız kuruluşlarca doğrulanması ile ilgili hususlar ve bahse konu doğrulayıcıların yetkilendirilmesine ilişkin şartlara yönelik “Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulayıcı Kuruluşların Yetkilendirilmesi Tebliği” ise 02 Nisan 2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik kapsamındaki tesisler öncelikle sera gazı izleme planlarını hazırlayarak sera gazı emisyonlarının ilk izlenmeye başlanacağı tarihten en az 6 ay önce Bakanlığa onay için göndermekle yükümlüdür. İzleme planı onaylandıktan sonra tesis, sera gazı emisyonlarını bu plan çerçevesinde her takvim yılı (1 Ocak -31 Aralık) için izlemek ve her yılın 30 Nisan tarihine kadar bir önceki yılın sera gazı emisyon raporunu Bakanlıktan tarafından yetkilendirilmiş doğrulayıcı kuruluşlara doğrularak Bakanlığa raporlamakla yükümlüdür.

Türkiye Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi ve Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü 1991 yılında taraf olmuştur. Montreal Protokolünün Yirmi sekizinci Taraflar Konferansında kabul edilen Kigali Değişikliği, Bakanlığımız tarafından, ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere Dışişleri Bakanlığına iletilmiş olup 29 Mayıs 2019 tarihinde “Yirmi sekizinci Taraflar Toplantısında üzerinde Mutabakata Varılan Montreal Protokolüne Yönelik Değişiklik (Kigali Değişikliği-2016) Dair Kanun Teklifi” TBMM Dış İşleri komisyonunca kabul edilmiştir.

Kigali Değişikliğini kabul edebilmek, bu değişikliğin kendi iç mevzuatlarına uyumunu sağlayabilmek adına taraf ülkelerde Montreal Protokolü tarafından fonlanan etkinleştirme faaliyetleri (Enabling Activities) yürütülmektedir. Bu faaliyetler kapsamında ülkemizde önce kamu kurumları ve özel sektör için değişikliğin getirileri konusunda bilgilendirme toplantıları yapılmış ayrıca konuya ilişkin ilgili sektörlerin katılımı ile çalıştaylar düzenlenmiştir. Bu şekilde ülkemizin Değişiklik getiri ve

yükümlülüklerine hazır hale getirilmesi planlanmaktadır. Bu değişiklik ile 2050 itibariyle 80 milyar ton CO₂ eşdeğeri emisyonun engellenmesi beklenmektedir. Bu şekilde küresel sıcaklık artışını 2°C'nin altında tutulması yönündeki amaca çok belirgin bir katkı sağlanacaktır. Çeşitli tarihlerde kamu kurumları ve özel sektör ile istişare çalıştayı düzenlenmiş ve değişikliğin kabulü ile kurumlara düşen sorumluluklarda yapılması gerekenlere ilişkin yol haritası belirlenmiştir.

Öte yandan günün gelişen şartları ve ülkemizin durumu da göz önüne alınarak değişen şartları karşılamak üzere; Ozon Tabakasını İncelten Maddelere İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 06 Ekim 2020 tarihli ve 31266 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

“Florlu Sera Gazı İçeren Ürün veya Ekipmana Müdahale Eden Gerçek ve Tüzel Kişilerin Belgelendirilmesine İlişkin Tebliğ” 24/09/2020 tarihli ve 31254 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle florlu sera gazları ile çalışan teknik personelin bilgi ve birikiminin arttırılması desteklenerek Bakanlığımız mevzuatlarının hükümlerinin uygulanmasında verimin artması hedefine katkı sağlayacaktır.

Bunun yanında, Bakanlığımız tarafından yürütölmekte olan “Sera Gazı Ulusal Katkı Hedefinin Gerçekleştirilmesi için Kapasite Geliştirme ve İzleme Projesi” kapsamında ulusal katkı çerçevesinde yer almakta olan enerji, ulaştırma, sanayi, tarım, orman ve atık sektörleri ile ilişkili kamu kurumları, özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik sektörel temelde kapasite geliştirme ve farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilmiş, Sera gazı projeksiyonlarına temel teşkil eden veri tabanlarının hazırlanarak alt projeksiyon çalışmaları, Paris Anlaşması'na taraf olan ülkelerin sunmuş oldukları ulusal katkılarda yer alan azaltım ve uyuma yönelik hedef ve politikaların sektör temelinde incelenerek ülkemiz politikalarına yol gösterici değerlendirmeler yapılmasına katkı sağlayacağı beklenilmektedir.

Ayrıca Karbon Piyasalarına Hazırlık Ortaklığı (Partnership of Market Readiness-PMR) Dünya Bankası Projesi ile Türkiye de yasal ve kurumsal altyapı analizleri ve diğer ülkelerdeki iyi uygulamalar çerçevesinde taslak bir İklim Değişikliği Kanunu hazırlanmış, taslak emisyon ticaret sistemi mevzuatı, emisyon ticaret sisteminin uygulanabilmesi için kurumsal çerçeve oluşturulmuş, Paris Anlaşması Madde 6 altında Türkiye'nin konumunun belirlenmesi, sera gazı emisyon sınırı ve tahsisat planlarının belirlenmesi çalışmaları yürütölmüştür.

İklim Değişikliği 7. Ulusal Bildirimi ve 3. İki Yıllık Raporun Hazırlanmasına Destek Projesi ile Sözleşmenin Ek I Taraf Ülkesi olarak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) kapsamında Türkiye Cumhuriyeti İklim Değişikliği Yedinci Ulusal Bildirimi 26 Aralık 2018 tarihinde; Üçüncü İki Yıllık Raporu 1 Ocak 2018 tarihinde BMİDÇS Sekretaryasına sunulmuştur. Bunun yanında Dördüncü İki Yıllık Rapor hazırlanmış olup, 27 Aralık 2019 tarihinde Sekretaryaya sunulmuştur. Proje kapsamında 2023 – 2030 yılları iklim değişikliği eylem planı ve 2050 iklim değişikliği stratejisi hazırlık çalışmalarına devam edilmektedir.

“Düşük Karbon Salımı için Çözümsel Tabanlı Strateji ve Eylem Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi” ile iklim değişikliği ile çözümsel tabanlı mücadele yoluyla küresel çabalara katkı sağlayarak insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının azaltılması hedeflenmiş, bu çerçevede; atık, bina, ulaştırma ve tarım sektörlerinde düşük karbonlu büyüme fırsatlarının değerlendirilerek, çevreye duyarlı ekonomik büyümeyi sağlayan yeni iş alanları, Ar-Ge ve yenilikçi yaklaşımların araştırılması, uzun vadede düşük karbonlu kalkınmayı desteklemek için analitik bir temel sağlayarak AB iklim politikası

ve mevzuatı ile zaman içerisinde uyum sağlamak amacına haiz Proje, Ağustos 2020 itibariyle başarıyla tamamlanmıştır.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından elde edilecek bilgilerin kapsamı; Bakanlığımızın Stratejik Planıyla ve Planda belirtilen iklim değişikliği ile ilişkili Üst politika belgeleriyle uyumlu olma bazında değerlendirilerek; Eksen 1: Çevre başlığı altındaki “Hedef 1.2. Hava Kalitesi ve Gürültü Kontrolü, İklim Değişikliği ve Ozon Tabakasının Korunması” na paralel unsurlar içermelidir.

Stratejik Planda yer alan söz konusu hedef kapsamında özellikle; “sera gazı emisyonlarının azaltılması ve iklim değişikliğine uyum ile ilgili ulusal ölçekte plan, proje ve mevzuat çalışmaları devam etmekte olduğu” ifade edilmiştir. Bu doğrultuda iklim değişikliğine uyum, sera gazı azaltımı ve ozon tabakasının korunması bağlamında yürütülen çalışmalar da mevcuttur.

Bakanlığımız 2019-2023 Stratejik Planı kapsamında, 30 Büyükşehir Belediyesinde Yerel İklim Değişikliği Eylem Planının (YİDEP) hazırlanabilmesi için mevzuat çalışmaları yapılacağı belirtilmiştir.

Bu doğrultuda; yerel yönetimlerce Yerel İklim Değişikliği eylem planlarının hazırlanmasına dönük mevzuat ve Teknik Kılavuz hazırlama çalışmaları başlatılmıştır. Son yıllarda ülkemizde yaşanan iklim ile ilişkili afetlerin sayı, sıklık ve şiddetindeki artışa koşut olarak bölgesel düzeyde de iklim değişikliğine karşı direncin artırılması amacıyla bölge ve şehir ölçeğinde ele alınması gereken eylem ihtiyaçlarının tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi doğrultusunda Bölgesel İklim Değişikliği Eylem Planlarının hazırlanması çalışmaları da devam etmektedir.

Türkiye İklim Değişikliği Eylem Planı’nda bulunan sektörel hedefler kapsamında illerde yapılan iklim değişikliğiyle ilgili çalışmaların Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yerel yönetimlerden temin edilerek İl Çevre Durum Raporlarında yer verilmesi büyük önem arz etmektedir.

A.7. Ulaşım ve Hareketlilik

Çizelge A.10- 2022 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı
(ÇŞİDİM, 2023)

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
21	185.531	71.688

Çizelge A.11– Tamamlanan Bisiklet Yolları
(Çorum Belediye Başkanlığı, 2023)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
Çorum	Mücvahir Alan	8.94

A.8.Sonuç ve Değerlendirme

İl merkezinde meydana gelen hava kirliliğini oluşturan kaynakları, ısınmada kullanılan yakıtlar, motorlu taşıtlardan kaynaklanan egzoz gazı emisyonları, sanayiden kaynaklanan emisyonlar, meteorolojik etmenler ve coğrafik yapı (tetikleyici unsur) olarak sıralayabiliriz.

Çorum Ovası'nın içerisinde yer alan Çorum İl Merkezi, topoğrafik yapısı itibariyle 800 metre rakımda ve çevresi 1.000 metre rakımlı yüksek tepelerle çevrilidir. Bu durum özellikle kış aylarında hava kirliliğinin artmasında rol oynamaktadır. Hava kirliliğine en müsait yapı olan vadi şehir durumunda olması ve yeterli hava akımının sağlanamaması hava kirliliğini arttırmaktadır. Yüksek basınçlı günlerde, sakin ve açık atmosferik şartlarda, yer seviyesindeki soğuk hava tabakası üzerine sıcak hava tabakası yerleşir. Kararlı (stabil) tabaka olarak adlandırılan inversiyon tabakası bir kapak gibi hareket ederek tabaka altında bacadan veya egzozdan atılan kirleticilerin tutulmasına ve birikmesine neden olmaktadır. Böylesi bir durumda kaloriferlerin ilk yakma saatlerinde meteorolojik şartların da etkisiyle (hava akımının olmadığı günler) il merkezinde zaman zaman hava kirliliğinde artış görülmektedir. Bunun yanında, ilin çanak konumunda olması ve sık sık görülen inverziyon etkisi nedeni ile özellikle kış döneminde kirlilik bazı günlerde yoğun olarak hissedilebilmektedir.

PM10, SO₂ ve NO₂ kirleticilerinin kış döneminde artışının sebebinin, kış dönemi ile birlikte yakıt kullanımındaki artışa bağlanmaktadır. Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 1929 – 2018 yılları arasındaki son iklim periyodunda, en düşük sıcaklığın Aralık (-2,1), Ocak (-4,3) ve Şubat (-3,4) aylarında olduğu belirtilmiştir.

Diğer taraftan, 2020 yılı raporlarına bakıldığında; Çorum İlinin 40 yılın en düşük yağış miktarını aldığı ve yıllık %40 oranında yağış miktarında azalma olduğu belirtilmiştir. Çorum İlinin doğusunda %60'ın üzerinde yağış miktarında azalma, İlkbahar mevsiminde 86 mm ile en az yağışın Çorum'da gözlemlendiği belirtilmiştir.

Gerek grafikler, gerekse de tablolara bakıldığında 2020 yılı kirletici konsantrasyonlarının genel olarak daha düşük olduğu görülmektedir. Çorum İlinin yaşadığı azımsanamayacak kuraklığa bağlı olarak, yağış – hava kirliliği ilişkisi göz önüne alındığında, konsantrasyon verilerine artışın olması beklenebilir. Covid – 19 salgının önlemlerinden birisi olan sokağa çıkma yasağı ve insan kaynaklı faaliyetlerin azalmasının kirleticiler üzerine etkisini ortaya koyduğu düşünülmektedir. Çorum Valiliği'nin 10.12.2019 tarih ve 2019/97 Karar No'lu Mahalli Çevre Kurulu Kararı'nın uygulanması durumunda da etkisi yadsınamazdır.

Çorum ili genelinde faaliyet gösteren imalat sanayi kolları çok gelişmemiş olsa da toprak sanayi (kiremit ve tuğla fabrikası) ve çimento fabrikaları bulunmaktadır. Bu tip sanayi kollarının havaya verdikleri emisyon miktarları büyük olmaktadır. Bu tür kuruluşların yerleşim yerlerinden uzak organize sanayi bölgelerine taşınmalarının teşvik edilmesi ve proseslerinde daha az emisyon oluşturacak teknolojilere geçmeleri hususunda özendirilmesi gerekmektedir. Bu tür sanayi kollarına ham madde sağlayan maden işletmelerinde denetimler sıklaştırılarak tozuma yapılmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Ayrıca Çorum ilinde bulunan Alpagut ve Dodurga Kömür madenlerinden çıkabilecek standartları sağlamayan kömürlerin çorum ve çevresinde kullanımının engellenmesi ve doğalgaz kullanımının sadece ocak ve sıcak su temininde değil, ısınma amaçlıda kullanılması teşvik edilmelidir.

Günün çoğu saatlerinde aktif bir trafiği olan ve Ankara-Samsun Karayolu üzerinde bulunan ilde, il merkezindeki halk otobüs duraklarının sıklığının azaltılması, yaya geçidi yerine üst geçit yapılması, yol üzerinde park yasağının getirilmesinin trafikten kaynaklı kirliliği bir nebze olsun azaltacağı düşünülmektedir.

Kentlerin trafik yükünün azaltılması, endüstrilerin ve ısınma amaçlı kullanılan yanma proseslerinin alternatif enerji kaynaklarına yönelmeleri için gerekli teşviklerin yapılması hava kirliliğinin azalmasına yardımcı olacaktır.

Kaynaklar

havaizleme.gov.tr

(...) Çevre ve Şehircilik ve İklim değişikliği İl Müdürlüğü

(...) Belediye Başkanlığı

(...) Çorumgaz

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Çorum İlindeki akarsular, sularını ülkemizin iki önemli akarsuyu olan Kızılırmak ve Yeşilirmak Havzalarına boşaltırlar. Kızılırmak'ın Çorum İlinden geçen kısmı 182 km.dir. Bu geçiş yerleri Bayat, İskilip, Merkez ilçe, Osmancık, Kargı İlçeleri ve köyleridir. Çorum Merkez İlçenin büyük bir kısmı, Alaca İlçesi, Mecitözü ve Ortaköy İlçelerindeki çay ve dereler, Yeşilirmak'ın önemli bir kolu olan Çekerek Irmağı'na bu havzada dökülür. Çorum Çat Suyu Derinçay adını da alan bu su, Eğerci Dağı'ndan ve Köse Dağı'ndan inen dere ve çayların birleşmesinden oluşur. Çomarbaşı ve Sıklık Derelerini de alarak il merkezinin 3 km batısından geçer. Güneyde Yılğınözü ve Hatap Deresi ile birleşir, Ahilyas derelerini de alır ve bundan sonra Çorum Suyu olur. Alaca'dan gelen Budaközü ile birleşince de Çorum Çat Suyu olur. Mecitözü İlçesi ve köylerinden geçerek, Amasya ili sınırlarında Çekerek'le birleşir. Mecitözü Çayı, Kırklar Dağından doğar, ilçe merkezine yakın olarak (1-1,5 km) geçtikten sonra Amasya topraklarında Çorum Çat Suyu ile birleşir. Çekerek Irmağı, Ortaköy İlçesi ve topraklarının az bir kısmını sular, Amasya İli sınırlarına geçer.

Çizelge B.12 –İlin akarsuları
(DSİ, 2021)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Kızılırmak	1355	182	137,500	-	Tarımsal Sulama ve Enerji Üretimi
Delice Çayı	305	71	23,647	-	Tarımsal Sulama
Devrez Çayı	186	11	5.158	-	Tarımsal Sulama
Çorum Çayı (Derinçay-Alaca Çayı)	119	93	7,200	-	Tarımsal Sulama
İncesu (Çekerek Çayı)	256	16	25,817	-	Tarımsal Sulama

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Çorum İl sınırları içerisinde önemli bir göl bulunmamaktadır. Merkez ilçede bulunan Eymir (Gölün yazı) Gölü, yazın suları çok azalan sazlık ve bataklık bir görüntü sergiler. İlkbahar aylarında merkez ilçede Uyuz Gölü ve Kırkgöz adı verilen küçük gölcüklerde oluşur ancak yaz aylarında bu gölcükler kurur. Osmancık ve Kargı İlçelerinin yüksek dağları üzerinde tektonik özellikte bulunan birkaç küçük göl varsa bunlar önemli değildir.

Çizelge B.13 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar

(DSİ, 2023)

Sıra No.	Gölün/Göletin/ Rezervuarın Adı	Tipi	Göl Hacmi (m ³)	Net Sulama Alanı (ha)	Çekilen Su Miktarı (m ³)	Katılan Su Miktarı (m ³)	Kullanım Amacı
1	YENİHAYAT	BARAJ	26635000	-	-	-	İÇME
2	ÇORUM	BARAJ	6470000	480	-	-	İÇME
3	ALACA	BARAJ	12560000	1698	-	-	SULAMA
4	HATAP	BARAJ	12369000	1036	-	-	İÇME+SULAMA
5	KOÇHİSAR	BARAJ	159760000	7567	-	-	İÇME+SULAMA
6	OBRUK	BARAJ	661115000	5584	-	-	ENERJİ+SULAMA
1	AHMETOĞLAN	GÖLET	200000	28	-	-	SULAMA
2	EVCİYENİKİŞLA	GÖLET	320000	53	-	-	SULAMA
3	GEVEN	GÖLET	550000	23	-	-	SULAMA
4	HÖYÜK	GÖLET	300000	90	-	-	SULAMA
5	BOZDOĞAN	GÖLET	600000	54	-	-	SULAMA
6	SİNCAN	GÖLET	680000	94	-	-	SULAMA
7	AKSU	GÖLET	230000	39	-	-	SULAMA
8	GÖKÇEDOĞAN	GÖLET	630000	110	-	-	SULAMA
9	GEYKOCA	GÖLET	340000	100	-	-	SULAMA
10	HIDIRLIK	GÖLET	610000	129	-	-	SULAMA
11	PINARLI	GÖLET	220000	50	-	-	SULAMA
12	İNEGAZİLİ	GÖLET	240000	35	-	-	SULAMA
13	SEYDİM I	GÖLET	730000	-	-	-	İÇME
14	SEYDİM II	GÖLET	1010000	-	-	-	İÇME
15	KIZKARACA	GÖLET	1000000	269	-	-	SULAMA
16	KÖPRÜBAŞI	GÖLET	8780000	2587	-	-	SULAMA
17	EVCİ	GÖLET	6700000	1014	-	-	SULAMA
18	DANIŞ	GÖLET	590000	133	-	-	SULAMA
19	FİGANİ	GÖLET	1250000	-	-	-	SULAMA
20	İNCESU	GÖLET	3620000	-	-	-	SULAMA
21	KOZÖREN	GÖLET	1100000	-	-	-	SULAMA
22	KUNDUZLU	GÖLET	690000	-	-	-	SULAMA
23	DEREKARGIN	GÖLET	1170000	-	-	-	SULAMA
24	OĞUZLAR	GÖLET	560000	-	-	-	SULAMA
25	AŞAĞIFINDIKLI	GÖLET	560000	-	-	-	SULAMA

B.1.2. Yeraltı Suları

Anvatar Termal Tesisi: İlimiz Samsun yolu 2. Km’de bulunan tesiste iki adet kuyu bulunmakta olup birinci kuyu 58m derinlik 21 °C sıcaklık 3 lt/sn debide, ikinci kuyu 124 m derinlik 24 °C sıcaklık 2,5 lt/sn debide olup hali hazırda faaliyette değildir.

Hamamlıçay Köy Kaplıcası : Merkeze 12 Km. uzaklıkta Hamamlıçay Köyü mevkiinde bulunan kaplıcada iki adet kuyu bulunmakta olup birinci kuyu 278,5 m derinlik 30 °C sıcaklık 1,2 lt/sn debi, ikinci kuyu ise 344 m derinlik 28,5 °C sıcaklık 11,1 lt/sn debiye sahip olup hali hazırda faaliyet göstermektedir.

Figani Beke Kaplıcası: İlimiz Mecitözü ilçesinin Figani köyü yakınındadır. İlçenin 16 km. doğusundaki kaplıcada birinci kuyu 68 m derinlik 34,6 °C sıcaklık 6lt/sn debide, ikinci kuyu 120 m derinlik 36,4 °C sıcaklık 6,04 lt/sn debide ve üçüncü kuyu ise 586 m derinlik 37 °C sıcaklık 13,3 lt/sn debide olup hali hazırda jeotermal tesisi faal değildir.

Melik Bartal: Merkez Bahçelievler Mahallesi sınırları içerisinde olan ruhsat sahasında şu ana kadar hiçbir tesis kurulmamış ve faaliyette bulunulmamıştır. Sahada bir adet 477 m derinliğinde 28 °C sıcaklığında 12 lt/sn debide kuyu bulunmaktadır.

Çizelge B.14 – Yeraltı suyu potansiyeli

(DSİ, 2023) Alt Havza Adı	Tahsis Edilen (hm ³ /yıl)	Yeraltısuyu Kalite Sınıfı		Zirai İlaç ve Gübre kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Diğer
		İyi	Zayıf			
Alaca Havzası	4	×				
Derinçay(Aşağı) Havzası	3,5		×	×	×	Jipsli jeolojik birimlerden kaynaklanan tuzluluk.
Derinçay(Yukarı) Havzası	12,5		×	×	×	
Çorum Çayı-Efendik Havzası	1,6	×				
Ortaköy-Göynücek Havzası	0,4	×				
Merzifon-Gümüşhacıköy Havzası	4,3	×				
Delice(İnegazili-Kavşut) Havzası	1,5		×			Jipsli jeolojik birimlerden kaynaklanan tuzluluk.
Çavuşçayı Havzası	0,5		×			Jipsli jeolojik birimlerden kaynaklanan tuzluluk.
Budaközü(Sungurlu) Havzası	5,4	×				

Budaközü(Demirşeyh) Havzası	0,6		×			
Budaközü(Boğazkale) Havzası	3,2		×			
Kızılırmak(Uğurludağ) Havzası	1,8			×		Jipsli jeolojik birimlerden kaynaklanan tuzluluk.
İskilip-Bayat Havzası	1,5		×			
Bayat-Kızılırmak Havzası	0,2			×		Jipsli jeolojik birimlerden kaynaklanan tuzluluk.
Kızılırmak-Ovacıksuyu Havzası	6,7		×			
Hamamönü Havzası	0,8		×			
Osmancık Doğusu Havzası	0,3		×			
Kargı Havzası	3,6		×			
Toplam	52,4					

Jeotermal Kaynaklar ile ilgili olarak ise;

Kaynağın İsmi	hm ³ /yıl
Hüsnü BAŞLI	16.071
Hamamlıçay köyü Muhtarlığı	5.246

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

DSİ gözlem kuyuları ile şahıs kuyularından elde edilen verilere göre Çorum ilinde yer alan 18 yeraltı suyu havzasında hidrojeolojik, meteorolojik ve topoğrafik şartlar ile su kullanımına bağlı olarak yeraltı suyu seviyeleri çok farklılık göstermektedir. 2018 yılı ölçümlerine göre yeraltı suyu seviyeleri; alüvyon akiferlerde 0,10-16 metre arasında, bunlar dışındaki yamaç arazilerde yer alan akiferlerde ise özellikle kota bağlı olarak 16-90 metre arasında değişmektedir.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

7 Nisan 2012 tarih ve 28257 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan “Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik” ve 10.08.2016 tarih ve 29797 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan “Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” hükümleri çerçevesindeki işlemler, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü (SYGM) ve DSİ tarafından yürütülmektedir.

Çorum İl Tarım ve Orman Müdürlüğü olarak, 23 Temmuz 2016 tarih ve 29779 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan “Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği”

çerçevesinde, tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliğini tespit ve önlemeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Çorum ili tarımsal kaynaklı nitrat kirliliği izleme çalışmalarında, kirlenmiş ya da kirlenme tehdidi altındaki suların belirlenmesi ve Nitrate Hassas Bölgelerin tespiti amacı ile 50 noktaya ulaşan numune alma istasyonundan (26 yer üstü suyu, 24 yer altı suyu), yer üstü istasyonlarından her ay, yer altı istasyonlarından ise üç ayda bir olmak üzere nitrat kontrolü için numune alınmakta ve yer altı istasyonlarından nitrat, yer üstü istasyonlardan ise nitrat, toplam fosfor, toplam azot ve orto fosfat kontrolü amaçlı analize tabi tutulmaktadır.

Çizelge B.15 - 2022 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları
(DSİ, 2023)

No	İstasyon Adı	Nitrat(mg/l)
1	Hatap Çayı Baraj Girişi	12,63
2	Çorum Çayı Merkez Sarılık Köyü	0,06
3	Çorum Çayı	8,46
4	Çorum Alaca Koçhisar Barajı	0,24
5	Çorum Alaca Deresi	14,17
6	Büyüköz Çayı Çorum Alaca Boğaziçi Köyü Yolu Sapmaz Deresi Birleşim Sonrası	0,08
7	Hatap Çayı Çorum Merkez Pembecik Köyü	11,65
8	Yenihayat Barajı	28,13
9	Hatap Barajı	24,97
10	Çatalay Deresi Köpekçayırı	6,51
11	Saltuk Deresi Dereboğazı Mevkii	9,32

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

Çorum İli merkezinde bulunan endüstriyel kirleticilerin (fabrikalar, işyerleri, hastaneler v.b) kullanmış olduğu atıksuyun bir kısmı belediyemize ait atıksu arıtma tesisine gelmektedir. 2022 yılında Çorum Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisine yaklaşık 19.569.661 m³/yıl atıksu gelmiştir. Bazı endüstriyel kirleticiler kendi atıksuyunu kendi bünyesinde bulunan atıksu arıtma tesisinde arıtmaktadır. İl genelinde toplam 14 tesiste oluşan endüstriyel nitelikli atıksu kendi bünyelerinde bulunan atıksu arıtma tesisleri ile çoğunlukla kesikli olarak alıcı ortama deşarj edilmektedir.

OSB'ye ait atıksular da Çorum Belediyesine ait atıksu arıtma tesisinde arıtılmaktadır. Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği kapsamında arıtma tesisi yapma ve işletme yükümlülüğü olan tesislerin arıtmaları mevcut olup çevre izinleri mevcuttur.

B.3.1.2. Eysel Kaynaklar

Eysel atıksular Çorum Belediyesine ait Atıksu Arıtma Tesisinde arıtılarak deşarj edilmektedir. 2022 yılı içerisinde 19.569.661 m³/yıl kentsel nitelikli atıksu arıtılarak deşarj edilmiştir.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

Çorum ilinin yüzölçümü 1.278.381 ha'dır. Bu alanın 533.049 ha'lık bölümü tarım arazisidir. Ayrıca tarıma elverişli olup kullanılmayan arazi miktarı ise 14.142 ha dır. Toplam Tarım arazisinin 381.293 ha'lık kısmı tarla ekilişleri, 14.259 ha'lık kısmı sebze alanları, 9.017 ha'lık kısmı meyve ve bağ, 128.481 ha'lık kısmı ise nadas alanlarından oluşmaktadır. Toplam ekili dikili alan 418.710 ha dır. Mevcut tarım alanlarının 92.599 ha'lık kısmında sulu tarım, geriye kalan 440.450 ha kısmında ise kuru tarım yapılmaktadır.

B.3.2.2. Diğer

Yeraltı su kaynaklarının kullanımı, 167 sayılı Yeraltı Suları Hakkındaki Kanunu'na tabidir. Bu nedenle gerek yeraltı suyu niteliğinde olan kaynakların tahsisi, gerekse sondaj açılarak yeraltı suyundan yararlanılması Orman ve Su İşleri Bakanlığı DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Çorum İl Özel İdaresi hizmet alanında 759 köy ve 393 adet bağısı bulunmaktadır. Bu ünitelere içme ve kullanma suyu sağlamak amacıyla çalışmalar yapılmaktadır. Bu ünitelerin içme suyu ihtiyaçları grup ya da münferit olarak membalardan ve açılan sondaj kuyularından karşılanmaktadır. Bu ünitelerin 2022 yılı itibari ile toplam nüfusu 125.297 kişidir. Mevcut yeraltı su kaynaklarında İl Özel İdaresi tarafından yapılmış herhangi bir arıtma tesisi bulunmamaktadır. Ancak yerüstü su kaynaklarından beslenen merkez Şendere Göleti'nde arıtma tesisi bulunmakta ve 46 köy ve mahallenin içme suyu bu tesisten sağlanmaktadır. Arıtma tesisi kapasitesi ise 36 lt/sn.dir. Mevcut ünitelerin (köy ve bağısı) toplam içme ve kullanma suyu ihtiyacı 217,52 lt/sn. dir. Ayrıca köy ve mahallelerimizin içme ve kullanma suyu kaynağı olarak 1360 adet cazibeli kaynak, 144 adet biriktirmeden terfili kaynak ve 280 adet de sondajdan terfili kaynak ile sağlanmaktadır." şeklinde değerlendirilmiştir.

İl Merkezine bağı Karabürçek Köyü hudutlarında bulunan ve 1970'li yıllardan beridir vahşi çöp depolama olarak kullanılan alan 2018 yılında rehabilite edilerek düzenli depolamaya geçilmiştir.

(Kaynak İl Özel İdaresi.2023)

B.4. Denizler

İlimizin denize kıyısı yoktur.

B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu

B.4.2. Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu

B.4.3. Acil Müdahale Planları

B.4.4. Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri

B.4.5. Denizdeki Balık Çiftlikleri

B.4.6. Deniz Çöpleri

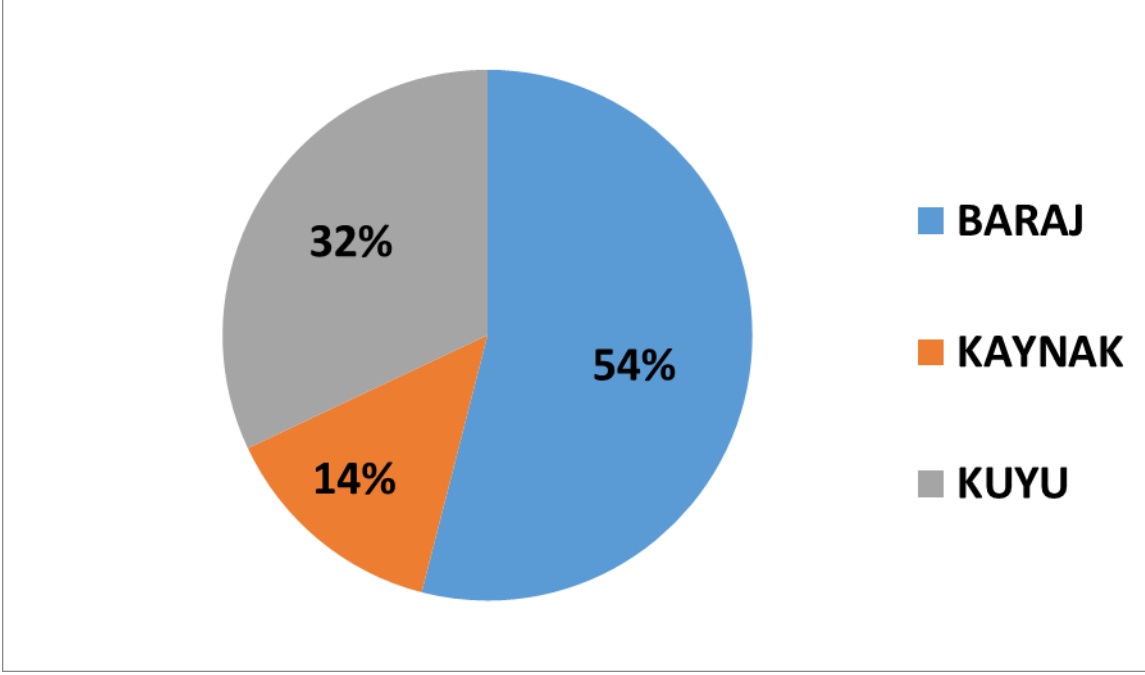
B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

İlimizde kentsel su temini için barajlardan, kuyulardan ve kaynak sularından faydalanılmaktadır. Barajlardan (Yenihayat Barajı, Hatap Barajı ve Çomar Barajı ve Koçhisar Barajından) 10.683.814,0 m³ ve diğer kaynaklardan (Elmalı, Kavacık, Pınarbaşı ve Sağmaca, Konaklı Kuyu, Ayarık Kuyu, Helvalı Kuyu, Tarhan kuyu, Çimento kuyu, Melikgazi Kuyu) 9.082.175,00 m³ su temin edilmiştir.

İlimizde Çorum Belediyesi tarafından işletilmekte olan iki adet içme suyu arıtma tesisi bulunmaktadır. Bahabey içme suyu arıtma tesisi kapasitesi 400,00 l/sn ve Organize sanayi bölgesinde bulunan OSB içme suyu arıtma tesisi kapasitesi 721,00 lt/sn dir.

Grafik B.4 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı (DSİ, 2023)

Çorum il merkezi 267.032 kişiye içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet vermektedir.

Osmancık ilçesinde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus 30.537 dir

Dodurga ilçesinde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus 2409 dur.

Mecitözü ilçesinde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus 4200 dur.

Laçın ilçesinde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus 1294'dür.

Boğazkale ilçesinde içme ve kullanma suyu şebekemiz 4 adet mahallemizde 2100 kişilik nüfusa verilmektedir.

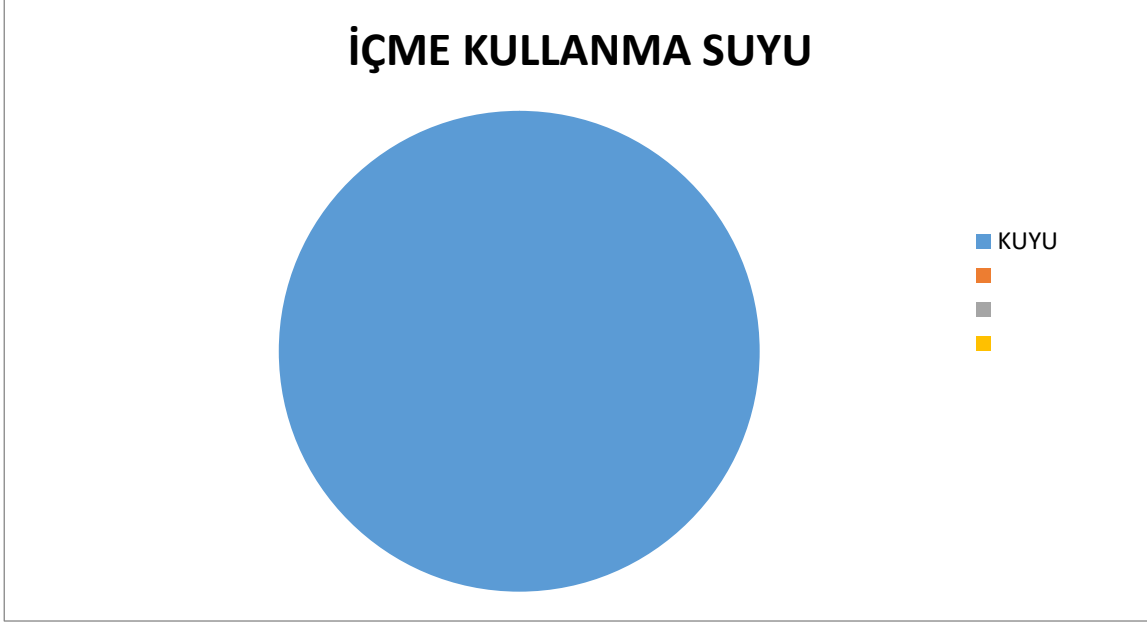
Oğuzlar ilçemizde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus 2700 kişidir.

Ortaköy ilçemizde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus 2262 kişidir

Sungurlu ilçemizde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus 32491 kişidir

Boğazkale Belediyesi

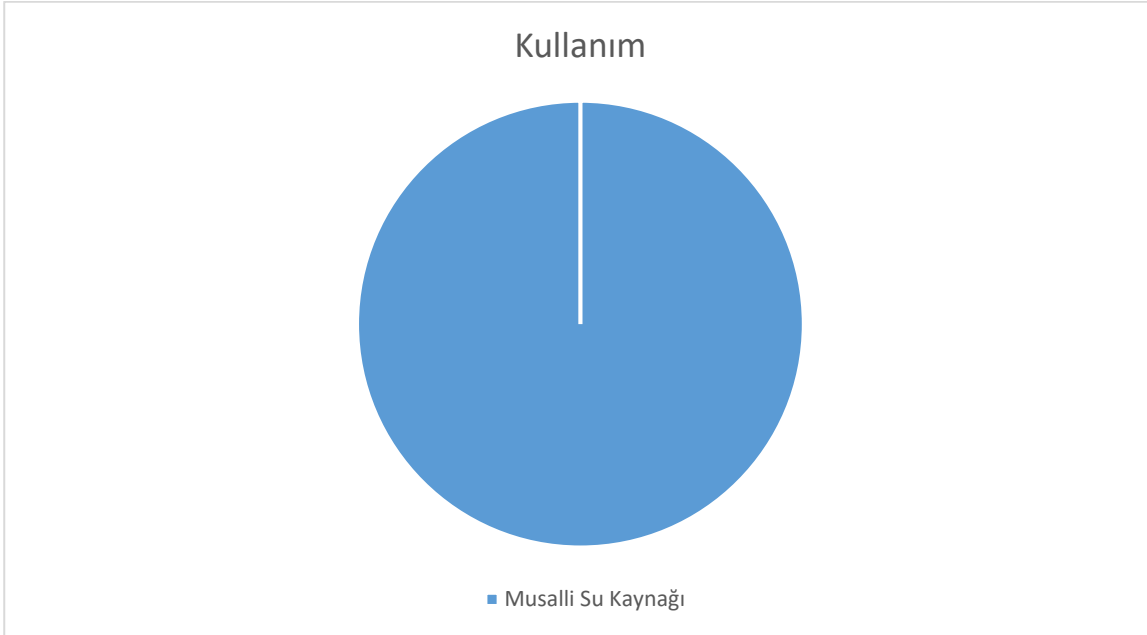
İlçede kentsel su temini 4 adet derin kuyudan temin edilmekte olup, bu suların %90 evsel ve %10 ise ticari amaçlı kullanılmaktadır.

Grafik B.5 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı
(Kaynak, 2023)

Oğuzlar Belediyesi

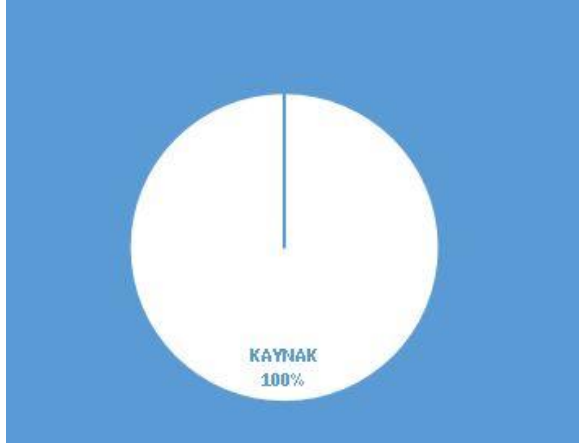
İlçemizde su temini için çekilen suyun kaynağı 7 km mesafede bulunan musalli kaynağıdır. Bu suyun %95 evsel %5 sanayi amaçlı kullanılmaktadır.

Grafik B.6 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı
(Kaynak, yıl)

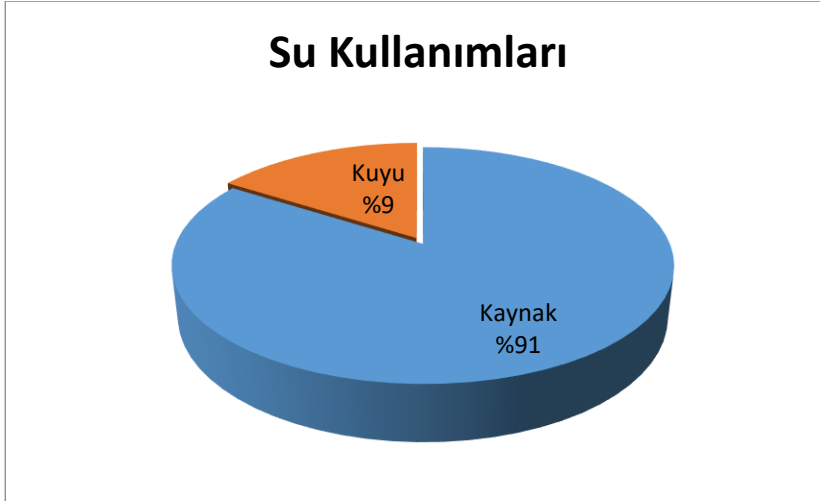
Ortaköy Belediyesi

İlçemizde su temini pınarköy mevkiinde bulunan su kaynağından sağlanmaktadır. İlçemizin başka su kaynağı bulunmamaktadır. Dönemsel olarak değişiklik göstermekle beraber kaynaktan temin edilen suyun %50 içme – kullanma suyu % 50 si tarımsal amaçlı sulama suyu olarak kullanılmaktadır. İlçemizde Arıtma tesisi bulunmamaktadır.

Grafik B.7 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı
(Kaynak, yıl)

Kargı Belediyesi

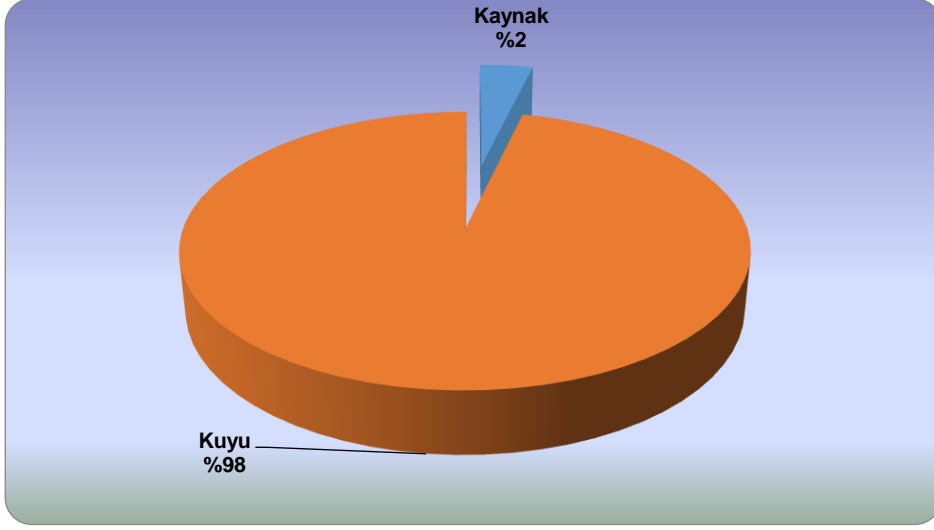

Grafik B.8 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı

2022 Yılı	Gürleyik	292.333 m ³
2022 Yılı	Pelitözü	197.725 m ³
2022 Yılı	Antepoluğu	342.791 m ³
2022 Yılı	Pelitözü Kuyu	33.652 m ³
2022 Yılı	Çukuraluç Kuyu	47.600 m ³

Osmançık Belediyesi

İlçemizde kentsel su temini %2 kaynak suyu ve %98 kuyu suyundan sağlanmaktadır. Bu suyun %77.6 evsel amaçlı, %11.2 de sanayi amaçlı kullanılmaktadır.

Mecitözü Belediyesi

Belediyemiz içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının tamamı kaynaktan karşılanmaktadır.

Laçın Belediyesi

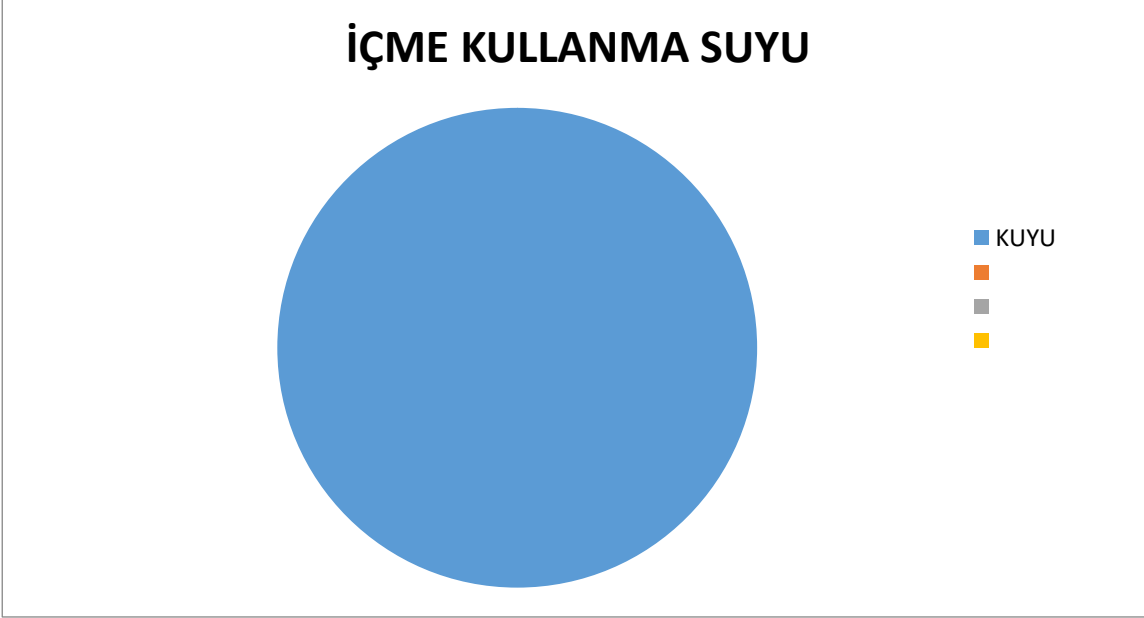

Grafik B.9 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı

2022 Yılı	Dağdibi Kuyu	10.000 m ³
2022 Yılı	Narlı Kuyu	98.203 m ³

Sungurlu Belediyesi

İlçemizde su kaynaklarının tamamı yeraltı kaynaklarından temin edilmektedir. 2022 yılı içerisinde dağıtılan ücretli 1.268.870 m³ suyun 3.225 m³ lük kısmı (yaklaşık % 0,26) sanayi tesislerince kullanılmıştır.

Grafik B.10 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı (Kaynak, yıl)

Sıra	Kaynak adı	m ³ /yıl
1	SALMAN Köyü X:4443517 Y: 630567	220,752.00
2	SALMAN Köyü X:4443719 Y: 630571	220,752.00
3	SALMAN Köyü X:4443876 Y: 630565	189,216.00
4	SALMAN Köyü X:4443991 Y: 630517	126,144.00
5	SALMAN Köyü X:4444024 Y: 630480	157,680.00
6	Yanıcak Bel-2 X:4439933 Y: 632513	157,680.00
7	Yanıcak A-2 X:443993 Y: 632736	189,216.00
8	Yanıcak A-1 X:4430027 Y: 632714	157,680.00
9	Yanıcak Bel-1 X:4439981 Y: 632831	157,680.00
10	Akçalı Drenaj X:4452344 Y: 616817	126,144.00
11	Cevheri Drenaj X:4450265 Y: 620225	94,608.00
	TOPLAM	1,797,552.00

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Derin kuyular ve kaynak sularıdır. Derin kuyular; Pınarbaşı, Melikgazi, Tarhan, Çimento, Helvalı, Ayarık ve Konaklı mevkiinde bulunmaktadır. Kaynak suları Pınarbaşı, Elmalı, Kavacık ve Sağmaca mevkiinde bulunmaktadır.

2022 yılı içerisinde kuyulardan toplam 6.346.660 m³ su temin edilmiştir.

İlimizde Çorum Belediyesi tarafından işletilmekte olan iki adet içme suyu arıtma tesisi bulunmaktadır. Bahabey içme suyu arıtma tesisi kapasitesi 400,00 lt/sn ve Organize sanayi bölgesinde bulunan OSB içme suyu arıtma tesisi kapasitesi 721,00 lt/sn dir.

Yeraltı su kaynaklarından temin edilen suyun; %77,6 evsel amaçlı, %11.2 sanayi amaçlı ve % 6.9 ticarethanelerde kullanılmaktadır. İçme suyu arıtma tesisi mevcut değildir, proje aşamasındadır.

Kargı Belediyesi

Abone Tipi	Abone sayısı	Ücretli	Ücretsiz
Resmî kuruluşlar	26	57.153,20 m ³	
Sağlık kurumları	3	65.946 m ³	
Sanayi işletmeleri	5	10.991 m ³	
Ticarethaneler	412	90.565,84 m ³	
Park, bahçe	12		45.827,60 m ³
Din ve hayır kurumları	2	4.396,40 m ³	
İnşaat şantiyeleri	5	1.099 m ³	
Meskenler	2809	617.474,38 m ³	
TOPLAM		847.625,82	45.827,60

Laçın Belediyesi

Abone Tipi	Abone sayısı	Ücretli	Ücretsiz
Resmî kuruluşlar	14	2.230,00 m ³	
Sağlık kurumları	2	741,00 m ³	
Sanayi işletmeleri	-		
Ticarethaneler	35	11.283,00 m ³	
Park, bahçe	189	8.711,00 m ³	
Din ve hayır kurumları	-		
İnşaat şantiyeleri	13	681,00 m ³	
Meskenler	696	65.972,00 m ³	
TOPLAM		89.618,00 m ³	

Ortaköy Belediyesi

İlçemiz su ihtiyacı Pınarköy mevkiindeki kaynaktan temin edilmektedir. Kaynaktan su doğal yollarla çıkmaktadır. İlçemizde arıtma tesisi bulunmamaktadır. Ortalama olarak aylık 40.000 ton su kaynaktan çıkmakta ve yarısı içme kullanma suyu olarak kullanılmakta diğer yarısı tarımsal amaçla kullanılmaktadır.

Sungurlu Belediyesi

SU DAĞITIMI YAPILAN YERLER	DİĞER AD (Belirtiniz.....)	ABONE SAYISI	ÜCRETSİZ DAĞITILAN SU MİKTARI (m ³ /yıl)	ÜCRETLİ DAĞITILAN SU MİKTARI (m ³ /yıl)	TOPLAM DAĞITILAN SU MİKTARI (m ³ /yıl)
1. Resmi kuruluşlar		85		216204	216204
4. Sanayi işletmeleri		4		3225	3225
5. Ticaret haneler		871		50860	50860
6. Meskenler		10271		901727	901727
9. İnsaatlar		5		454	454
7. Park, bahçe ve WC ler		30		51300	51300
8. Din ve hayır kurumları		25		45100	45100
Toplam:		11291	0	1268870	1268870

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

Çorum Belediyesi

İçme Suyu temin edilen kaynaklar ve kapasiteleri:

İçme Suyu Temin Edilen Su Kaynağının Adı ve Koordinatları	Kaynaktan Çekilen Yeraltı suyu miktarı (m ³ /yıl)	Kaynaktan Çekilen Yerüstü suyu (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)
Eskice (40.61240623, 35.14756563)(Pınarbaşı,Konaklı)	1.552.669	0	1.552.669
Ayarık (40.594440, 34.982778)	10.613	0	10.613
Kavacık (40.54170215, 35.02952099)	0	178.116	178.116
Elmalı (40.54170215, 35.02952099)	0	691.159	691.159
Yenihayat Baraj (40.39483291, 34.66060366)	0	3.498.912	3.498.912
Tarhan (40.40923845, 34.79026794)	2.221.463	0	2.221.463
Mürsel (40.56002624, 34.99647617)	1.482.696	0	1.482.696
Helvalı	528.768	0	528.768
Çimento (40.56593875, 34.98621941)	550.451	0	550.451
Sağmaca (40.59957807, 35.11093140)	0	1.866.240	1.866.240
Hatap Baraj (40.39354186, 34.79769230)	0	4.121.552	4.121.552
Çorum Baraj (40.58212802, 34.98097301)	0	2.160	2.160
Koçhisar Baraj (40.11712446, 34.95523453)	0	3.061.190	3.061.190
TOPLAM (m³/yıl)	6.346.660	13.419.329	19.765.989

Osmancık Belediyesi

İçme Suyu Temin Edilen Su Kaynağının Adı ve Koordinatları	Kaynaktan Çekilen Yeraltı Suyu Miktarı (m ³ /yıl)	Kaynaktan Çekilen Yerüstü Suyu (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)
GÖKDERE 1 671337d / 4541941k	0		0
GÖKDERE 2 671008d / 4541793k	0		0
AKÖREN 667919d / 4540467k	0		0
GECEK1 661717d / 4537803k	424.386		162.000
GECEK2 661776d / 4537853k	162.000		324.000
GECEK3 662857d / 4538471k	252.504		219.726
KINALITAŞ1 660846d / 4537409k	424.386		451.116
KINALITAŞ2 661036d / 4537733k	394.200		197.100
KINALITAŞ3 660720d / 4537330k	262.800		262.800
GEMİCİ1 650378d / 4536628k	105.120		131.400
GEMİCİ2 650415d / 4536453k	94.338		140.148
GEMİCİ3 650399d / 4536215k	0		65.700
GEMİCİ4 650356d / 4536743k	189.216		378.648
GEMİCİ5 650249d / 4536752k	378.648		283.824
FINDICAK 649012d / 4533021k		63.114	63.114
TOPLAM (m³ / yıl)	2.687.598	63.114	2.750.712

Dodurga Belediyesi

İçme suyu temin edilen kaynaklar

-Örtülü dere su kaynağı sn 4 lt

-Çekmeözü su kaynağı sn 1 lt

-Karaağaç su kaynağı 3 lt

-Şarlak su kaynağı sn 0,1lt

Su kaynakları mevsimsel değişkenlik gösterir.

Mecitözü Belediyesi

İçme suyu temin edilen kaynaklar Pınarbaşı ve Gölpinar kaynaklarından temin edilmektedir. Toplam iki kaynaktan 25 lt/sn içme suyu elde edilmektedir.

Laçın Belediyesi

Laçın ilçesinde içme Suyu temin edilen kaynağın adı , Dağdibi ve Narlı kuyusu
Mevcut durumları: Faal, Potansiyesi: Dağdibi kuyusu 12 lt/sn ve Narlı kuyusu 25 lt/sn

Oğuzlar Belediyesi

İçme Suyu temin edilen kaynağın adı Musalli dir. Mevcut durumu şu an için yeterli durumdadır.Kaynaktan temin edilen su içme suyu olarak kullanılmaktadır. Ancak bahçelerde de sebze sulaması amaçlı olarak kullanıldığı görülmektedir.

Boğazkale Belediyesi

İçme Suyu temin edilen Boğazkale belediyesi Su kuyularımız 7 gün 24 saat esasına göre 4 adet kuyuda motopomp ile çalışmakta olup, nüfusa ve hareketli nüfusa kesintisiz hizmet vermektedir.

Ortaköy Belediyesi

İçme suyumuz pınarköy mevkiinde bulunan kaynaktan temin edilmektedir. Mevsimsel olarak debisi değişmekle beraber ortalama bir ayda 40.000 ton su kaynaktan çıkmaktadır. Kurak geçen mevsimlerde zaman zaman içme kullanma suyu için yetersiz kalmaktadır. Tarımsal sulama için genel olarak yetersiz.

Sungurlu Belediyesi

İçme Suyu temin edilen kaynaklar ağırlıklı olarak Salman Köyü ve Yanıcak Köyü arazisi içindedir. Akçalı ve Cevheri Köyleri arazisinden de az miktarda temin yapılmaktadır. Yağışlara bağlı olmakla birlikte, kontrolsüz tarım sulamaları sebebiyle teminde sorunlar yaşanabilmektedir.

B.5.2. Sulama

İlde DSİ, İl Özel idaresi ve halk sulamasından oluşan sulu tarım yapılan alan 87.056 ha dır. Bu alanda sebze meyve tarımının yanında önemli ölçüde de hububat tarımı yapılmaktadır. Sulanan alan açık beton kanallar, kapalı borulu sistem ve yer altı suyu ile sulanmaktadır.

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

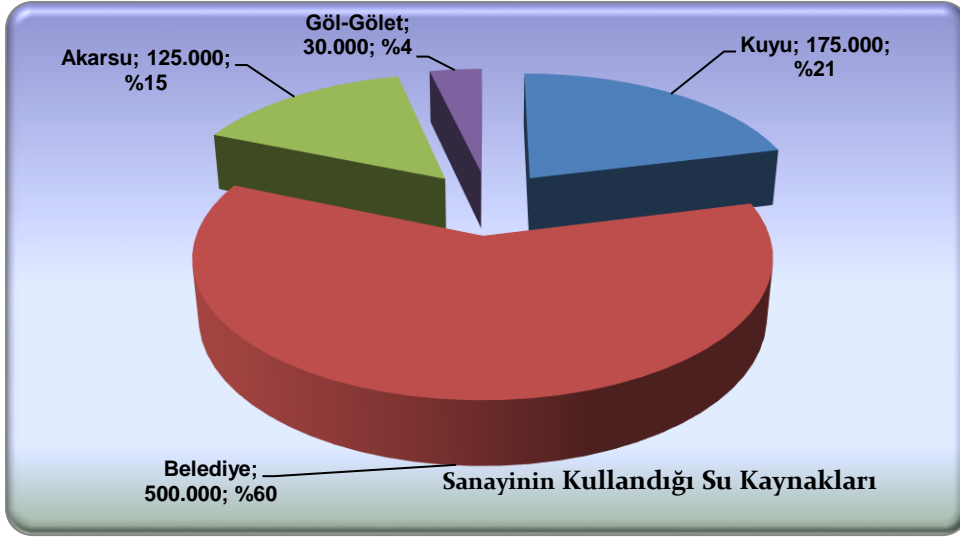
Salma sulama yapılan yeşil alan miktarı 499,574.19 m²'dir. Yılda 7 ay sulama yapılmaktadır.Metre kareye günlük 16 litre su kullanılmaktadır. Sulama yapılan alanda birlik yoktur ve drene edilmemektedir.

B.5.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Yaklaşık 120.000 bin ağacın sulaması damla sulama ile yapılmaktadır. Ağaçlık alanlarda 7ay damlama sulama yapılmaktadır günlük ortalama 10 litre su verilmektedir. Yağmurlama sulama ile sulanan çim alanların toplamı 721.635,071 m²'dir. Çim alanlarda yılda 7 ay sulama yapılmaktadır m²'ye günlük ortalama 2230 litre sulama yapılmaktadır. Sulama yapılan alanlarda birlik yoktur ve drene edilmemektedir.

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

İl genelinde Organize Bölge Müdürlüğü hariç diğer sanayi kuruluşlarının büyük bir kısmı suları belediye tarafından şebekeye verilen içme ve kullanım suyundan karşılanmaktadır. Bazı sanayi kuruluşlarının kendi arazisi içindeki kuyu sularını kullananlarda mevcuttur. OSB Müdürlüğü ise kendi bünyesinde olan sanayi kuruluşlarının suyunu temin etmektedir. OSB Müdürlüğü bünyesinde bulunan sanayi kuruluşları ve diğer sanayi kuruluşlarının tüm atıksuları Çorum Belediyesi atıksu arıtma tesisine gelmektedir. Atıksu arıtma tesisine gelen atıksular arıtılarak Derinçay'a deşarj edilmektedir.

Grafik B.11 - 2022 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı (Çorum Belediyesi, 2023)

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

PİRİNÇLİ HES BİLGİLERİ		İNCESU HES BİLGİLERİ	
Kurulu Güç :	18,68 MW	Kurulu Güç :	15 MW
Yıllık Elektrik Üretimi Kapasitesi	155 GWh	Yıllık Elektrik Üretimi Kapasitesi	48 GWh
Net Düşü :	19 m	Net Düşü :	72 m
Barajın Yükselliği	Regülatör Tip	Barajın Yükselliği	-
Barajın Tipi	Regülatör Tip	Barajın Tipi	-
Kanal Uzunluğu	13.7 km	Tünel Uzunluk ve Çapı	4 km Ø3,6 m
KARGI HES BİLGİLERİ		OBRUK HES BİLGİLERİ	
Kurulu Güç :	102 MW	Kurulu Güç :	202,8 MW
Yıllık Elektrik Üretimi Kapasitesi	470 GWh	Yıllık Elektrik Üretimi Kapasitesi	473,40 GWh

Net Düşü :	75 m	Net Düşü :	65 m
Barajın Yükselliği	13,5 m	Barajın Yükselliği	125 m
Barajın Tipi	Toprak Dolgu	Barajın Tipi	Kil Çekirdekli Kaya Dolgu
Tünel Uzunluk ve Çapı	11,6 km - Ø9,8 m.		

B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

Tüm kullanım alanlarındaki sular şebeke suyudur. Damla sulamada günlük 1.000 m³ su kullanılmaktadır. Yağmurlama sulamada günlük 2.230 m³ su kullanılmaktadır. Salma sulama ile 9.680,4 m³ su kullanılmaktadır. Toplam süs havuzları bir yıllık su kullanımı 1.963 m³ tür.

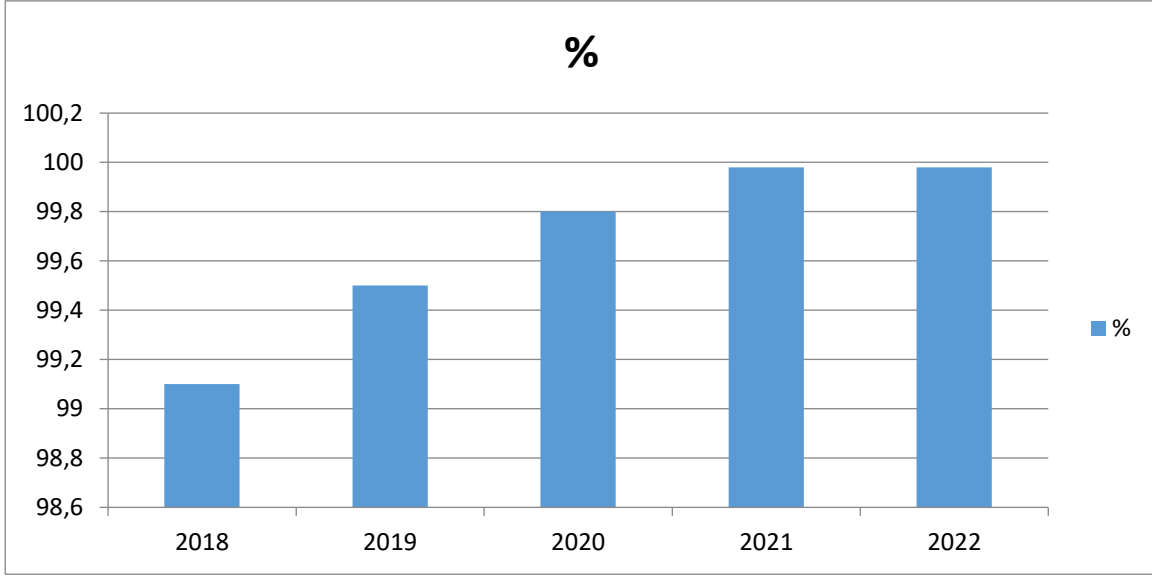
B.6. Çevresel Altyapı

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

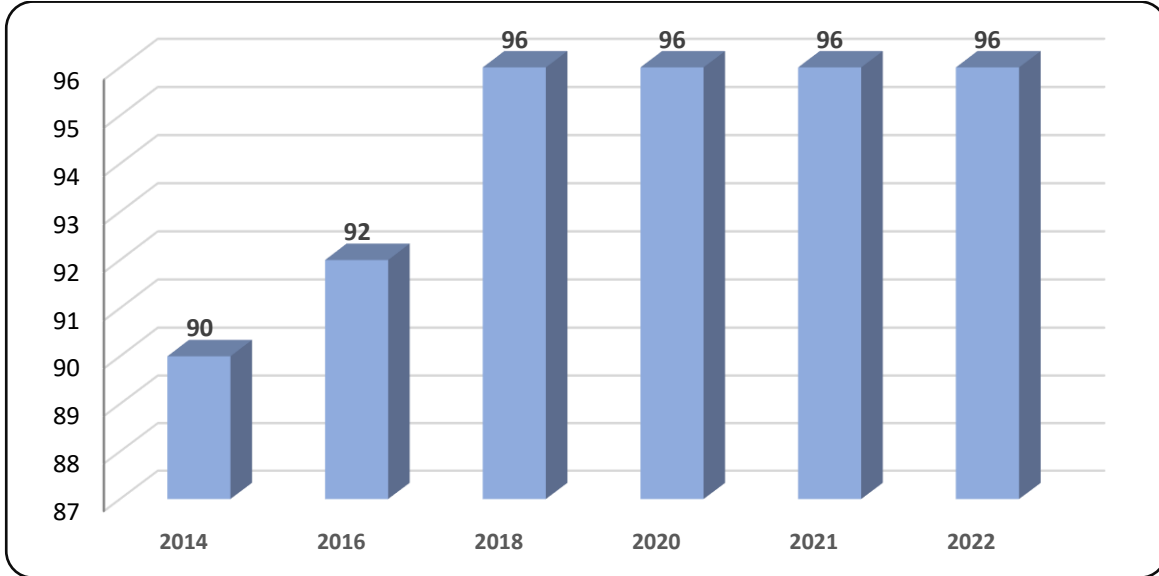
Çorum İli merkezde 2022 yılı itibari ile 1.431,373 km kanalizasyon şebekesi ve 152,308 km yağmur suyu şebekesi bulunmaktadır. İlimizin uzun yıllardır kanalizasyon ihtiyacı bulunmamakta olup yeni yerleşim yerleri için yeni kanalizasyon hatları yapılmaktadır. İlimizde yaşayan nüfusun % 99,5 una kanalizasyon hizmeti verilmektedir. Kanalizasyon hizmeti alamayan çok az bir nüfusta bağ veya kendi arıtma sistemi olan işletmelerdir.

Boğazkale ilçesinde, Kanalizasyon sistemi kanalizasyon şebekesi ile sağlanmakta olup, İlçemize müstakil mahalle olarak bağlanan Yekbas köyünün bağlanmasından sonra ise bireysel fosseptik ve şebeke hizmeti olarak devam etmektedir. İlçemizin 2100 kişilik nüfusuna karşılık kanalizasyon alt yapı hizmetlerimiz %99'dur. İlçemizde bir adet doğal arıtma tesisi bulunmakta olup arıtma oranı %100 iken Yekbas Köyünün bağlanması ardından arıtma tesisine bağlanılamayan fosseptik ve diğer şebekelerden ötürü %75 nüfusa hizmet vermektedir.

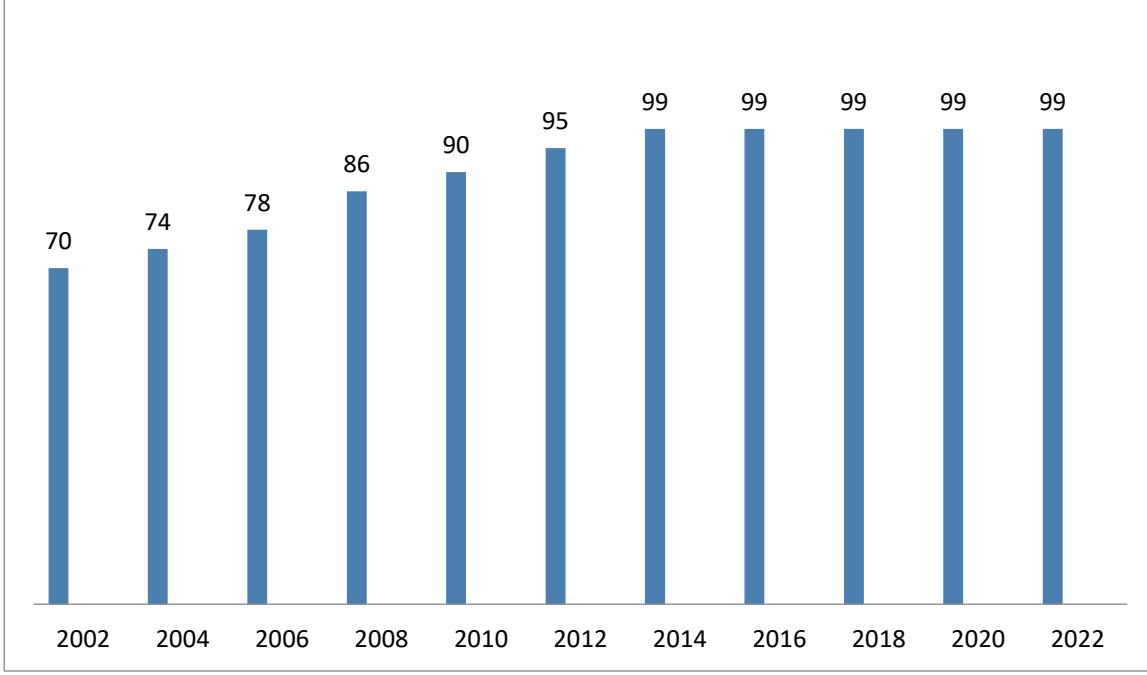
Ortaköy ilçesinde kanalizasyon sistemi % 90 oranında mevcuttur şehirleşme oranı düşük olduğu için yıllara göre bu oranda pek fazla değişim bulunmamaktadır. Atık su arıtma tesisimiz bulunmamaktadır.

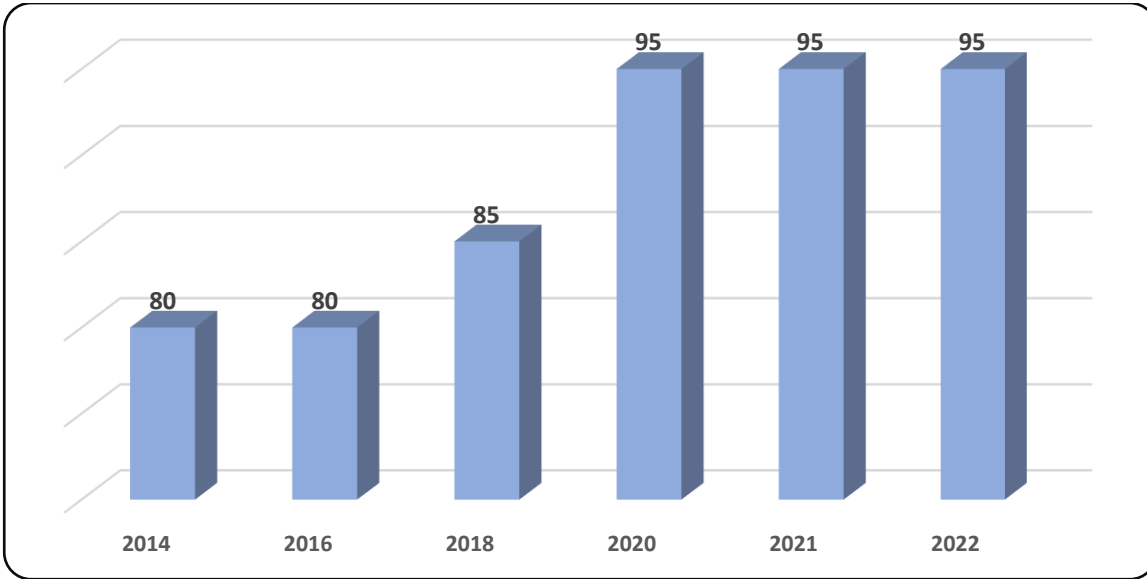
Grafik B.12 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı
(Çorum Belediyesi, 2023)

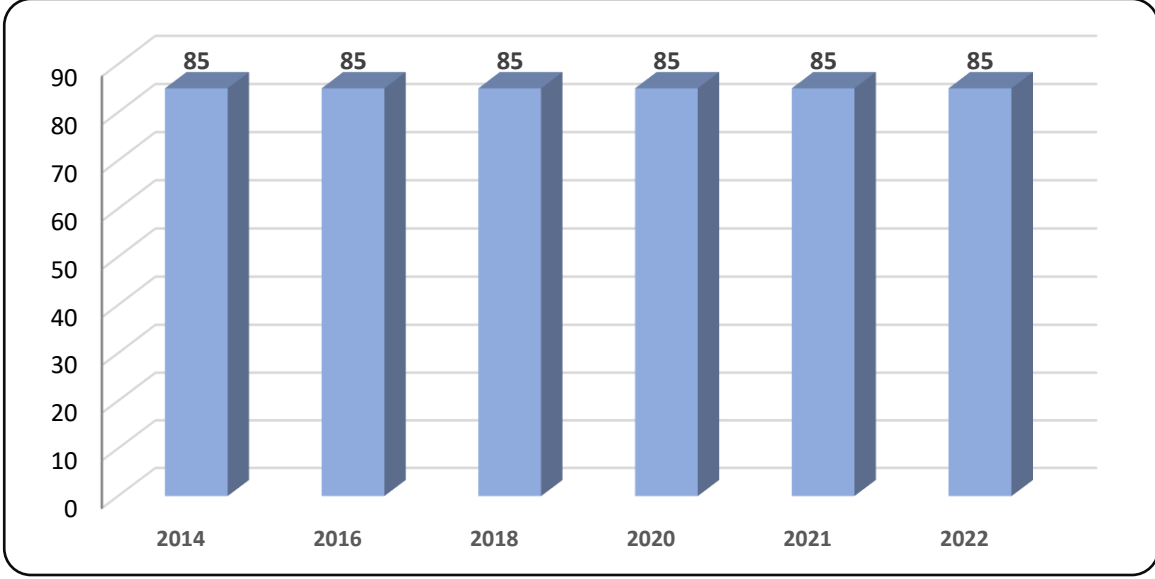
Grafik B.13 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı
(Boğazkale Belediyesi, 2023)

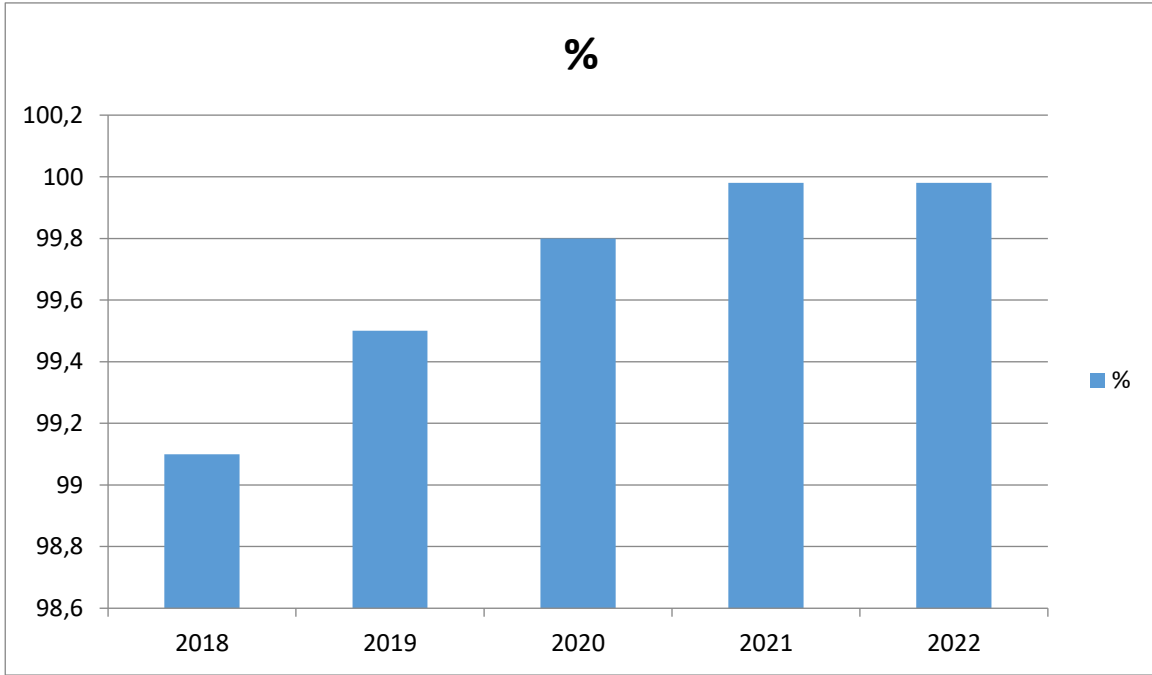
Grafik B.14 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı
(Osmancık Belediyesi, 2023)

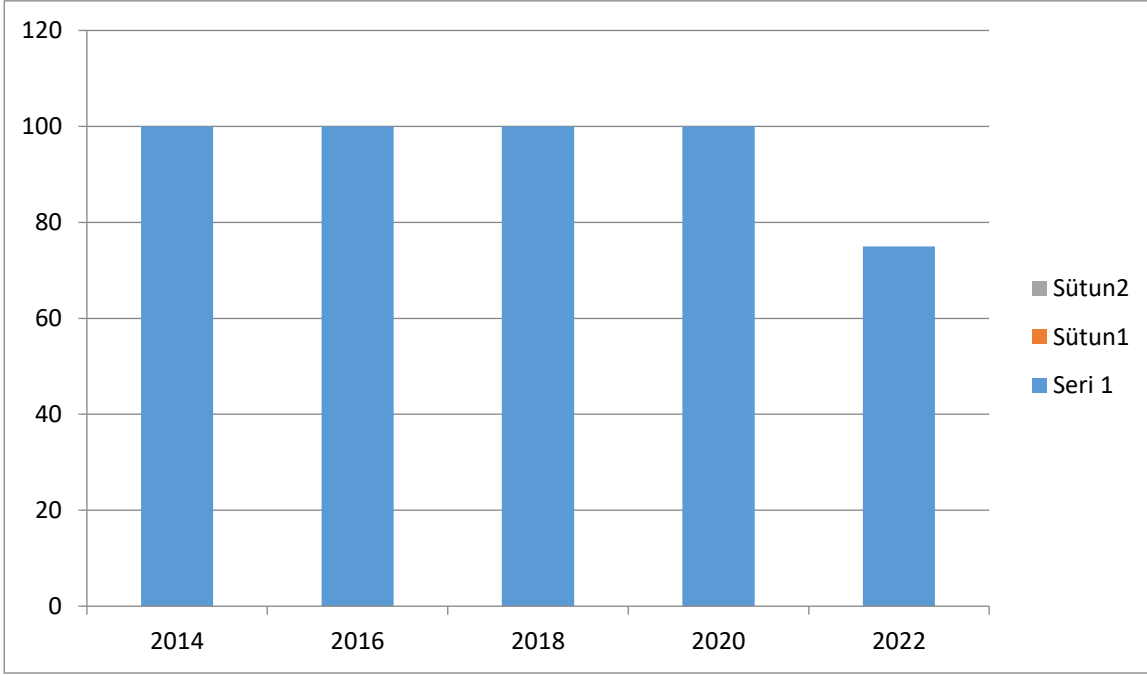
Grafik B.15 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı
(Oğuzlar Belediyesi, 2023)

Grafik B.16 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı
(Sungurlu Belediyesi, 2023)

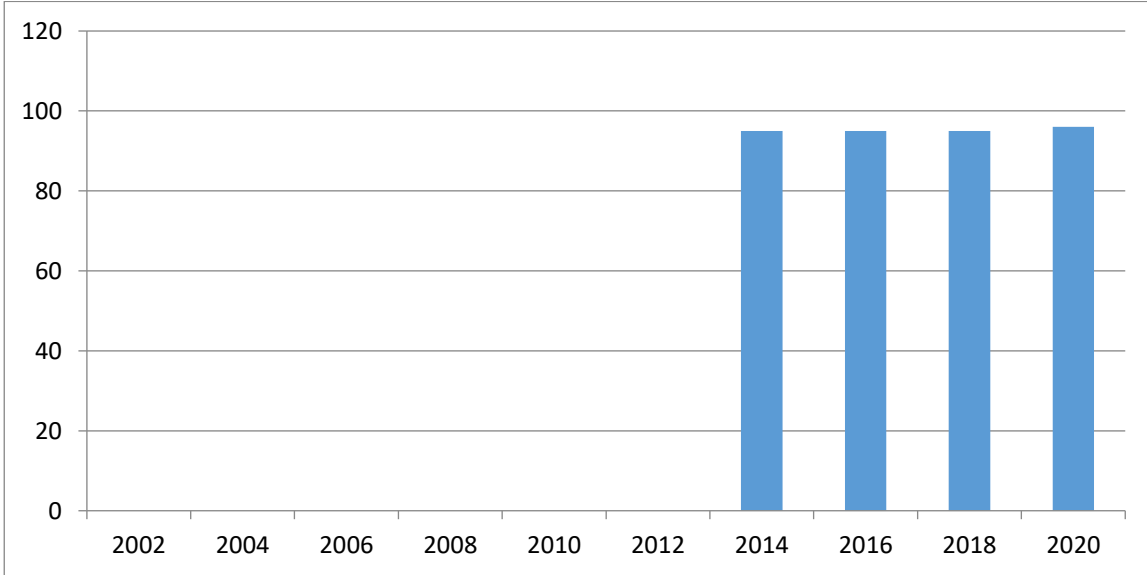
Grafik B.17 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı
(Çorum Belediyesi, 2023)

Boğazkale Belediyesi

Grafik B.18 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı

(Boğazkale Belediyesi, 2023)

Grafik B.19 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı

(Sungurlu Belediyesi, 2023)

										40,622825			
										34,291120			
	Dodurga	x			x	x		500	yok	0,005	Alpagut Deresi		30
											40,847438		
											34,825547	yok	2.452
	Uğurludağ	x			x	x		600	yok	0,069	Karşıçay Deresi		
											40,462886		
			Plan	x							34,430105	yok	2.666
	Ortaköy												
	Oğuzlar	x	İnşaat										
											40,773898		
											34,895622		
											40,783604		
	Laçın	x			X(Doğal arıtma)						34,879917		1.266
											40,038281		
	Boğazkale	x			X(Doğal Arıtma)						34,604903		1.190

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

Çorum İli merkezinde bulunan endüstriyel kirleticilerin (fabrikalar, işyerleri, hastaneler v.b) kullanmış olduğu atıksuyun bir kısmı belediyemize ait atıksu arıtma tesisine gelmektedir. 2022 yılında Çorum Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisine yaklaşık 19.569.661 m³/yıl atıksu gelmiştir. Bazı endüstriyel kirleticiler kendi atıksuyunu kendi bünyesinde bulunan atıksu arıtma tesisinde arıtmaktadır. İl genelinde toplam 14 tesiste oluşan endüstriyel nitelikli atıksu kendi bünyelerinde bulunan atıksu arıtma tesisleri ile çoğunlukla kesikli olarak alıcı ortama deşarj edilmektedir.

OSB'ye ait atıksular da Çorum Belediyesine ait atıksu arıtma tesisinde arıtılmaktadır. Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği kapsamında arıtma tesisi yapma ve işletme yükümlülüğü olan tesislerin arıtmaları mevcut olup çevre izinleri mevcuttur.

Çizelge B.17 – 2022 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu

(ÇŞİDİM, 2023)

OSB/Serbest Bölge/Sanayi Sitesi Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı
Çorum Organize Sanayi Bölgesi	Faaliyette		yok	Kanalizasyon Sistemine bağlı	-	Çorum Belediyesi Kanalizasyon Sistemine bağlı
Sungurlu Organize Sanayi Bölgesi	Faaliyette		yok	Proje Onayı mevcut.	-	Foseptik
Osmancık Organize Sanayi Bölgesi	Faaliyette		yok	Kanalizasyon Sistemine bağlı	-	Osmancık Belediyesi Kanalizasyon Sistemine Bağlı

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

Çizelge B.18 – 2022 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı

(ÇŞİDİM, 2023)

Tesis Statüsü	Toplam Tesis Sayısı	AAT'si Olan Tesis Sayısı
Üretim Sektörü/Sanayi Tesisi	180	24
Turizm Tesisi veya Site Yönetimi	-	-
Diğer	-	-

B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler

Çorum Belediyeler Çevre Birliği Katı Atık Tesisinde depolanan çöplerden oluşan sızıntı suyu ve personel kaynaklı oluşan atıksular, Tesisteki Sızıntı Suyu Arıtma tesisine iletilmekte ve burada Membran Biyoreaktör UF sistemi ile arıtıldıktan sonra Çorum İli Kanalizasyon Sistemine deşarj edilmektedir. Çöplerin depolandığı alan tamamen geçirimsiz doğal ve sentetik malzemeler kaplanmış olup PE borular yardımıyla arıtma tesisine iletilmektedir.

B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

Atıksu geri kazanım yöntemleri, (kentsel yeniden kullanım, tarımsal yeniden kullanım, endüstriyel yeniden kullanım, çevresel/ekolojik yeniden kullanım başka bir tesise su kaynağı) tarımda sulama maksatlı, yeşil alanların sulamasında, endüstriyel geri kazanım, yeraltına enjeksiyon, dinlenme maksatlı kullanılan bölgelerde (göller vb) geri kazanım, direkt olmayan (yangın suyu, tuvaletlerde vb) geri kazanım ve direkt (içme suyu olarak) geri kazanım sayılabilir.

Atıksu arıtma tesisinde arıtılan atıksular geri kazanım amaçlı değerlendirilmemektedir. Alıcı ortama deşarj edilmektedir.

Çizelge B.19 – 2022 yılı itibariyle arıtıldıktan sonra bertaraf edilen atıksu durumu

(Atıksu Bilgi Sistemi (ÇŞİDİM, 2022))

ARITILDIKTAN SONRA BERTARAF EDİLEN ATIKSU DURUMU							
Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Çevresel/Ekolojik Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)
28.842.475	95.514	0	0	205.041	7.720	0	29.150.750

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği çerçevesinde belirlenen noktalarda yerüstü ve yeraltı sulardan numune alınarak tarımsal açıdan nitrat kirliliği takip edilmekte olup Noktasal Kaynaklı Sahalarda Kirlilikle ilgili herhangi bir iş ve işlemimiz bulunmamaktadır.

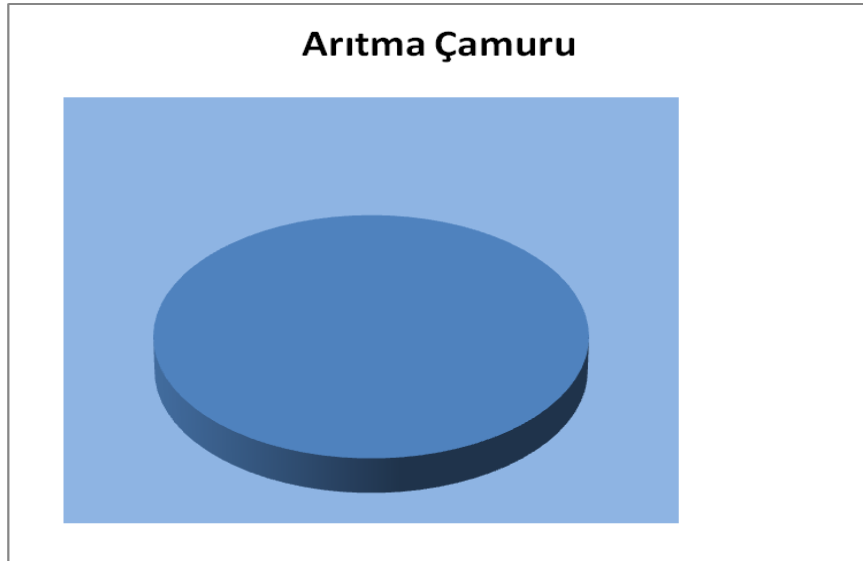
Çizelge B.20 - 2022 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler

(Entegre Çevre Bilgi Sistemi, 2023)

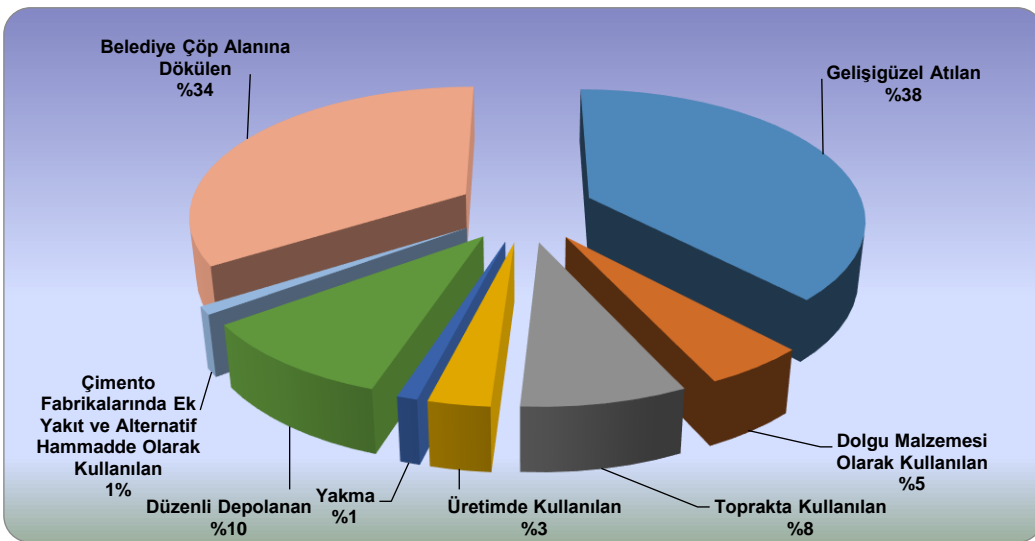
Şüpheli Saha Sayısı	Takip Gerektiren Saha Sayısı	Kirlenmiş Saha Sayısı
357		

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi

Çorum Belediyesi Atıksu Arıtma tesisinden oluşan arıtma çamurunun tamamı tesis depolama alanında depolanmaktadır.

Grafik B.20 - 2022 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi (Çorum Belediyesi 2023)

Grafik B.21 - 2022 yılında sanayiden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi (Kaynak, yıl)

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

“Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği” kapsamında arazi düzenleme ve çalışma usul ve esaslarına ilişkin çalışmalar yapılmakta ayrıca ÇED Yönetmeliği kapsamında taahhütname hazırlanarak arazinin yeniden kazandırılması işlemleri yapılmaktadır.

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

Çizelge B.21 – 2022 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları

(İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2023)

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	55.000	276.737
Fosfor	20.000	
Potas	15.600	
TOPLAM	90.600	

Çizelge B.22 - 2022 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)

(İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2023)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler		397,00	
Herbisitler		43.385,00	
Fungisitler		15.243,50	
Rodentisitler		19,00	
Nematositler			
Akarisitler		267,00	
Kışlık ve Yazlık Yağlar			
Diğer		73,50	
TOPLAM		59.385,00	

Dağılımı, Çorum Tarım ve Orman İl Müdürlüğü kayıtlarında bulunmamaktadır. Toplam ilaç kullanımı: 72100 kg'dır

Çizelge B.23 - 2022 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları

(Kaynak, yıl)

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)	Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- fırın kuru toprak)

Tabloda İstenilen verilere ait bilgi bulunmamaktadır.

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

İl ve İlçelerde oluşan toplam atıksu miktarı yaklaşık 90.000 m³/gün olup, bunun yaklaşık %76'ı arıtılarak deşarj edilmektedir. Kalan yaklaşık % 24'ü arıtılmadan alıcı ortamlara deşarj edilmektedir.

Köylerde ise; kanalizasyon sistemi yapılmış olanlarda fosseptikler bulunmaktadır. Verimlilik açısından uygundur. Ancak dolduğu zaman vidanjörle boşaltılmaları gerekmektedir.

Derinçayın debisi mevsimlere göre değişim göstermektedir. Çorum Ovasının en büyük su kaynağıdır. Mevsimsel yağışların azlığı nedeniyle son yıllarda Derinçay'ın menbaa debisi oldukça azalmış ve arıtma tesislerinden deşarj edilen atıksular Derinçay'ın debisinin çoğunluğunu oluşturmaktadır. Çorum ovasında bulunan tesisler, köyler ile özellikle Çorum Belediyesi Arıtma tesisi ve Çorum Şeker Fabrikası arıtma tesisi atık suları Derinçaya deşarj edildiği için mevcut debi kirlilik yükünü kaldıramamaktadır.

Çorum Belediyesi atıksu arıtma tesisinden önce Derinçayın debisi 28.080 m³/gün iken Çorum Belediyesi atıksu arıtma tesisinden çıkan 57.370 m³/gün lük debi ile birleşince debisi 85.450 m³/gün olmaktadır. Yani Derinçay'ın debisi 3 katına çıkmaktadır. 19.526 m³/gün Ilgınözü ve 61.862 m³/gün Alaca Çayı olmak üzere (Alaca İlçe Belediyesinin evsel atıksu arıtma tesisi bulunmaması nedeniyle evsel atıksular Alaca Çayına doğrudan deşarj edilmektedir.) kaynaklı atıksular Derinçay ile birleştikten sonra Çorum Çayının debisi 179.539 m³/gün olmaktadır.

Kaynaklar

- Çorum Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- DSI
- Çorum Belediye Başkanlığı
- Çorum Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
- Çorum İl Özel İdaresi

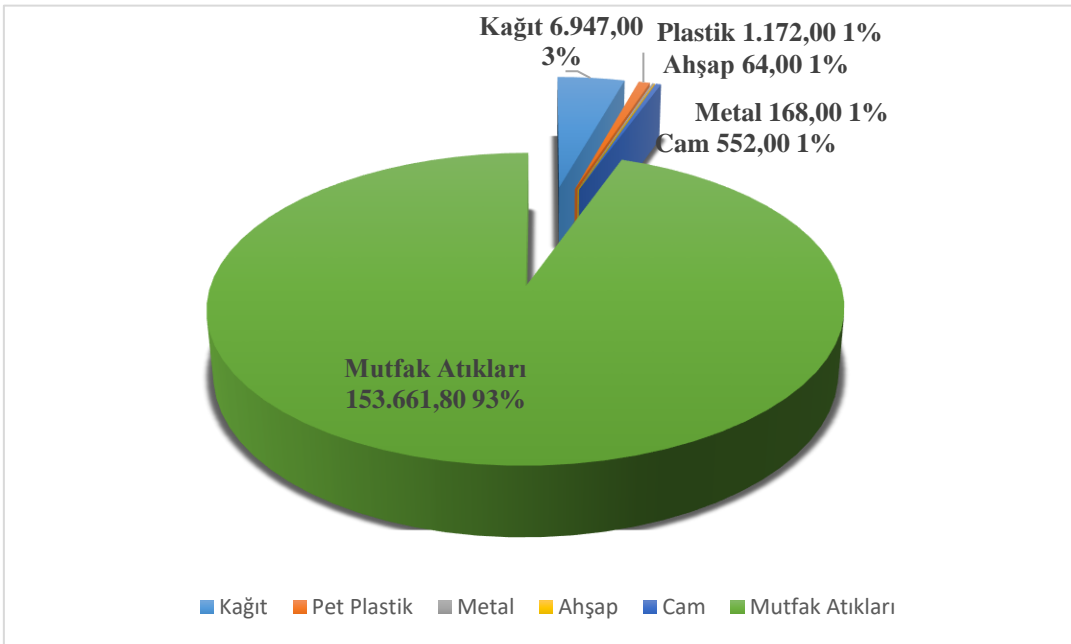
C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

Çorum Belediyeler Çevre Birliği Katı Atık Tesisi, Çorum merkeze 15 km mesafede konumlandırılmış ve tesis 71 hektarlık alana sahip olup yaklaşık 450.000 nüfusa hizmet etmektedir. Çorum Belediyeler Çevre Birliği Katı Atık Tesisine 2022 yılında ortalama olarak 162.564,8 ton evsel nitelikli katı atık gelecek bertaraf işlemi gerçekleştirilmiştir.

Tesis içerisindeki Düzenli Depolama sahası tamamen geçirimsiz bir şekilde yapılmış olup bu alanda oluşan çöp suyu PE borular aracılığıyla Sızıntı Suyu Arıtma Tesisine iletilmekte ve burada arıtılıp belediye kanalizasyon sistemine deşarj edilmektedir.

Tesis içerisinde oluşan atıksular PE borular aracılığıyla gene Sızıntı Suyu Arıtma Tesisine iletilip arıtımı gerçekleştirilmektedir.

Grafik C.22 - 2022 yılı itibariyle katı atık kompozisyonu
(Çorum Belediyesi, 2023)

Çizelge C.24 - 2022 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri

(Çorum Belediyesi, 2023)

Büyükşehir/İl/İlçe Belediye veya Birliğin Adı	Büyükşehir Belediyesi/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor?	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi			
		Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış			Düzenli Depolama	Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biyokurutma/ Kompost/ VAR	Yakma	Düzensiz Depolama
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Çorum Belediyesi			217,1	220,8	0,80	0,82		B	X	VAR		
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Çorum İl Özel İdaresi			23	12				B	X	VAR		
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Alaca Transfer İst.			19	18			1	B	X	VAR		
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Aştavul Belediyesi	1800	2100	4	6	2,2	2,85		B				
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Boğazkale Belediyesi	10000	2100	10	8	5	4		B	X			
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Düvenci Belediyesi			0,8	0,8				B	X			
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	İskilip Transfer İst.			21,5	21,4			1	B	X	VAR		
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Laçın Transfer İst.	1294	1294	1,4	2,2	1	1,8	1	B	X			

Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Mecitözü Belediyesi	4300	4200	4	5	5			B	X	VAR		
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Oğuzlar Belediyesi	3500	2500	2,5	1,5	1,4	1,7		B				
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Osmancık Belediyesi			28,9	26,4				B	X	VAR		
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Dodurga Belediyesi		2409	2,5	2,5			1	B	X			
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Kargı Belediyesi	7500	5300	11.2	5.300	1.5	1						
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Sungurlu Transfer İst.			33,2	31,6			1	B	X	VAR		
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	Sungurlu Belediyesi	32491	32491	18400	18700	5	5	5	B	X			
İl Geneli				375	346,5			4					

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

İlimizde bazı belediyeler tarafından İnşaat ve yıkıntı atıklarının yeniden değerlendirmek üzere taşınıncaya kadar biriktirme alanı olarak oluşturulacak saha ve Hafriyat toprağı bertaraf sahası için yerler belirlenmiş olup diğerleri için ise yer belirleme çalışmaları devam etmektedir.

Çizelge C.25 – 2022 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi
(Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m ³ /yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m ³ /yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi		Hafriyat Toprağı Yönetimi
			Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Düzenli Depolama Tesisi Sayısı	Döküm Sahası Sayısı
Dodurga Bld.	-	-	-	-	1
Bayat Bld.	-	-	-	-	1
Ortaköy Bld.	-	-	-	-	1
Mecitözü Bld.	-	-	-	-	1
Sungurlu Bld.	-	-	-	-	1
Kargı Bld.	-	-	-	-	1
Laçın Bld.	-	-	-	-	1
Kargı Bld.	-	-	-	-	1
Oğuzlar Bld.	-	-	-	-	1
İl Geneli (Toplam)					

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

C.3.1. Eğitimler

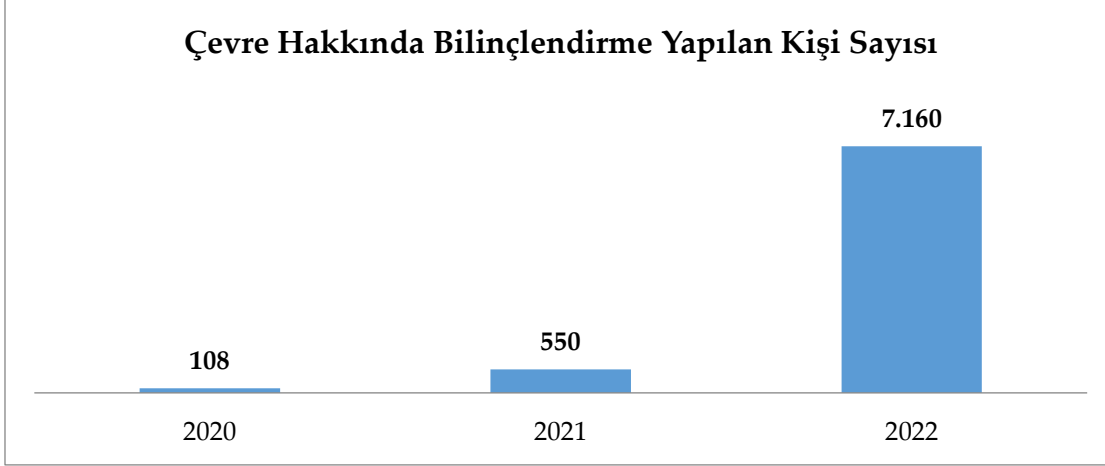
2022 Yılında Çevre hakkında yapılan 1.239 farklı kurum ve kuruluş tarafından 237 eğitim faaliyeti sonucunda 18.930 kişiye bilgilendirme ve farkındalık eğitim çalışması yapılmıştır. Eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları devam etmektedir.

Çizelge C.26 – 2022 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimler
(ÇŞİDİM, 2023)

Kurum Türü	Faaliyet Sayısı	Kişi Sayısı
Belediyeler	46	11.450
Kamu Kurum ve Kuruluşları	31	380
İl Özel İdareleri	0	0
Organize Sanayi Bölgeleri	4	150
İş Merkezi ve Ticari Plazalar	1	5
Alışveriş Merkezleri	0	0
ÇED Yönetmeliği'nin Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisleri	3	35
ÇED Yönetmeliği'nin Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisleri	43	470
Eğitim Kurumları ve Yurtlar	75	6.200
Konaklama Tesisleri	1	25
Sağlık Kuruluşları	3	25
Akaryakıt istasyonları ve dinlenme tesisleri	4	20
300 ve üzeri konuta sahip siteler	1	5
Zincir marketler	18	75
Tren ve Otobüs Terminalleri	0	0
Kafeterya ve Restoranlar	1	60
Kargo Şirketleri	6	30
Toplam	237	18.930

Boğazkale ilçemizde sıfır atık kapsamında tüm belediye personelimize düzenli periyotlar halinde eğitim verilmekte olup ayrıca okul ve halk eğitim kurumlarında eğitim düzenlenmiştir. 2021 yılında Sıfır Atık kapsamında ilçe genelinde 200 kişiye eğitim verilmiştir.

Oğuzlar ilçesinde sıfır atık kapsamında ilçe genelinde 1 kişi eğitim almıştır. Aştavul beldesinde sıfır atık kapsamında belde genelinde 120 kişiye eğitim verilmiştir.

Grafik C.23 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı
(ÇŞİDİM, 2023)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

Çizelge C.27 – 2022 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri

(Kaynak, yıl: <https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr>, 2023)

Kurum/Kuruluş Adı	Kurum/Kuruluş Türü	Sınıfı	Sayısı
Çorum Belediye Başkanlığı	Yerel Yönetim	Birinci Sınıf Atık Getirme Merkezi	1
Çorum Belediye Başkanlığı	Yerel Yönetim	Mobil Atık Getirme Merkezi	2
Hitit Üniversitesi Rektörlüğü	Üniversite	Atık Getirme Merkezi	1
Firma	İşletme	Atık Geçici Depolama Alanı	790

C.3.3. Sıfır Atık Belgesi Alan ve Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı

İlde sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan Mahalli İdareler ile kurum/kuruluşlara ilişkin Çizelgeler doldurularak Yıllar bazında karşılaştırma grafiği oluşturuldu.

Çizelge C.28 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini kuran ve belediye geneli temel seviye sıfır atık belgesini alan belediye sayısı

(Kaynak, yıl: <https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr>, 2023)

Sıfır Atık Yönetim Sistemine Geçmesi Gereken Mahalli İdareler	İl Genelindeki Toplam Sayı	Sıfır Atık Belgesi Alan Belediye Sayısı
Büyükşehir İlçe Belediyeleri (250.000 Nüfus ve üzeri)		
Büyükşehir İlçe Belediyeleri (250.000 Nüfus altı)		
Büyükşehir Dışındaki İl, İlçe, Belde Belediyeleri İl Merkez İlçe Belediyeleri	1	1
Belediye Birlikleri	1	1
Büyükşehir Dışındaki İl, İlçe, Belde Belediyeleri İl Merkez İlçe Belediyeleri Dışındaki Diğer Belediyeler	14	14
İl Özel İdareleri Mücavir Alan Dışı	1	1

C.3.3. Atık Miktarları

Çizelge C.29 – 2022 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı

(Kaynak, yıl: <https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr>, 2023)

Atık Türü	Miktar (kg)
Ahşap (15 01 03, 20 01 38)	16.843
Atık Akümülatörler (16 06 01)	13.651
Elektrikli ve elektronik atıklar (20 01 23, 20 01 35, 20 01 36, 09 01 10, 09 01 11, 09 01 12)	5.480
Atık Motor Yağı (13 02 08)	6.917
Aydınlatma ekipmanı (20 01 21)	188
Bitkisel Atık Yağ (20 01 25, 20 01 26)	7.551
Atık Cam (15 01 07, 20 01 02)	3.111
Boya	9.434
Geri Dönüşemeyen Atık	9.031.415
İnşaat ve Yıkıntı Atıkları	112.000
Kompozit Atık	20
Tehlikeli Atıklar	435.181
Tıbbi Atık (18 01 01, 18 01 02, 18 01 03, 18 01 06, 18 01 10, 18 02 01)	587.842
Toner-kartuş	304
Yağ Filtresi	620
Atık İlaç	230
Atık Kağıt	15.320.612
Karışık (Plastik Kağıt,Cam,Metal)	24.682.455
Atık Metal (15 01 04, 17 04 02, 17 04 05, 17 04 07, 20 01 40, 20 01 30)	762.122
Biyobozunur Atık(Organik Atık)-Bahçe Atığı (20.02.01)	3.487.259
Atık Piller	6.504
Atık Plastik (15 01 02, 20 01 39)	527.605
Atık Tekstil (15 01 09, 20 01 10, 20 01 11)	211.022

Grafik C.24 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı
(Kaynak, yıl: <https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr>, 2023)

C.3.4. Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı

Çizelge C.30 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayısı
(Kaynak, yıl: <https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr>, 2023)
(ÇŞİDİM, 2023)

Kurum Türü	Toplam Kurum Sayı	Sisteme Geçen Kurum Sayısı
300 Ve Üzeri Konuta Sahip Siteler		0
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisi		144
Alışveriş Merkezi		3
Belediye		16
ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi		14
ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi		144
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü		1
Eğitim Kurumu ve Yurtlar		258
Havalimanı		0
İl Özel İdaresi		1
İş merkezi ve Ticari Plaza		4
Kamu Kurum ve Kuruluşu		61
Konaklama İşletmeleri		9
Liman		0
Organize Sanayi Bölgesi		3
Sağlık Kuruluşu		14
Tren ve Otobüs Terminali		5
Zincir Marketler		132

Grafik C.25 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen kurum/kuruluş binası sayısı
(Kaynak, yıl: <https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr>, 2023)

C.3.5. Ekipman

İldeki sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlara ilişkin bilgiler Çizelge C.29'a göre verilir.

Çizelge C.31 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlar
(Kaynak, yıl: <https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr>, 2023)

Kurumlardaki Kumbara Sayısı	Kurumlardaki Konteyner Sayısı	Belediye Genelindeki Konteyner Sayısı
4176	962	349

C.3.6. Kompost

Çizelge C.32 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamında kompost üretimi bilgileri
(Kaynak, yıl: <https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr>, 2023)

	Kompost Tesisi Sayısı	Toplam Kapasitesi	Yıllık Üretilen Kompost Miktarı (kg)
Belediye Geneli	1	5.000 Ton/yıl	Stok (Yaklaşık olarak 265.000 Kg)
Kurum/Kuruluşlar	0	0	0

C.3.7. Sıfır Atık Belgesi

Çizelge C.33 - Temel Seviye Sıfır Atık Belgesi almış kurum türlerine ilişkin bilgiler
(Kaynak, yıl: <https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr>, 2023)

Kurum Türü	Sıfır atık sisteminde faaliyet bildiren sayısı	Sıfır Atık Belgesi alan sayısı
300 Ve Üzeri Konuta Sahip Siteler	3	2
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisi	141	114
Alışveriş Merkezi	1	1
Belediye	19	16
ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	25	23
ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	73	46
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2	1
Eğitim Kurumu ve Yurtlar	521	402
Havalimanı	0	0
İl Özel İdaresi	2	1
İş merkezi ve Ticari Plaza	1	1
Kamu Kurum ve Kuruluşu	391	274
Konaklama İşletmeleri	5	1
Liman	0	0
Organize Sanayi Bölgesi	3	2
Sağlık Kuruluşu	87	33
Tren ve Otobüs Terminali	5	5
Zincir Marketler	202	196

C.4. Ambalaj Atıkları

“Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında ambalajın üretimi, ürünlerin ambalajlı olarak satışa sunulması, ambalaj atığının oluşumu, ambalaj atığının toplanması ve geri dönüştürmesi aşamalarında yer alan bütün paydaşların yaptığı işlere sayısal değerler de belirtilerek değinilmelidir.

Çizelge C.34 - 2022 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları*
(ÇŞİDİM, 2023)

Ambalaj Cinsi	Toplanan Ambalaj Atığı Miktarı	Geri Kazanılan Ambalaj Atığı Miktarı
Plastik	11.195	83.600
Metal	0	0
Kompozit	0	0
Kağıt Karton	166.615	9.699.684
Cam	125	0
Ahşap	0	77.011
Karışık	4.000.000	0
Toplam	4.189.130	9.943.895

Ambalaj Bilgi Sisteminde 2022 yılı istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2021'i içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistik veriye Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında Ambalaj Bülteninden ulaşılabilir.

Çizelge C.35 - 2022 yılında kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(ÇŞİDİM, 2023)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	356
Ambalaj Üreticisi Sayısı	18
Tedarikçi Sayısı	49

Grafik C.26 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(ÇŞİDİM, 2023)

Çizelge C.36 - 2022 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı

(ÇŞİDİM, 2023)

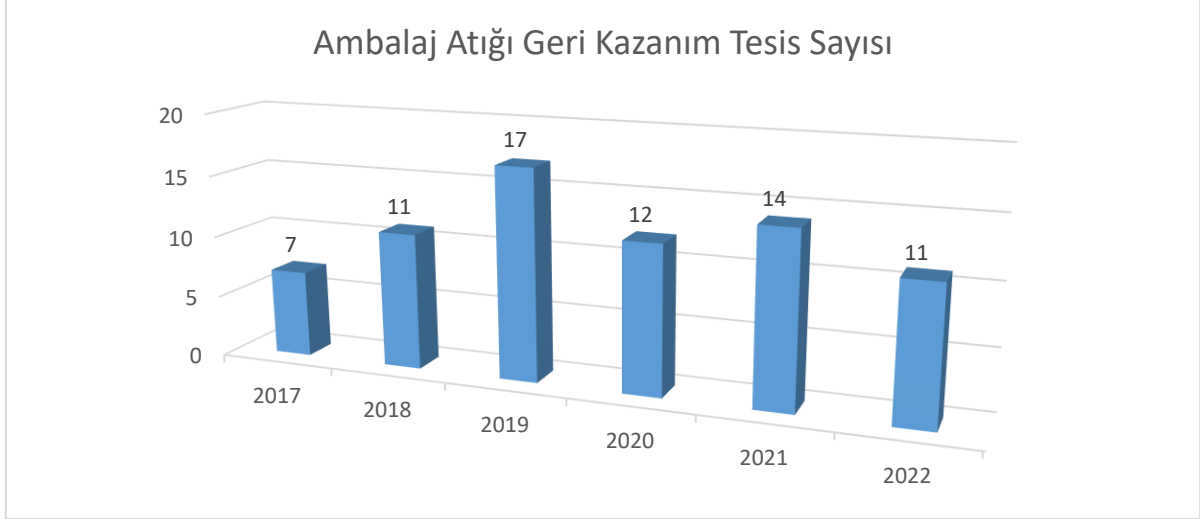
Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
4	0	1	2

Çizelge C.37 - 2022 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı

(ÇŞİDİM, 2022)

Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi (GKT) Sayısı Toplam*	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt-Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
14	12	5					

*Bir geri kazanım tesisi birden fazla ambalaj atığı işleyebileceğinden toplam Geri Kazanım Tesis Sayısı farklı olabilir.

Grafik C.27 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı (ÇŞİM,2023)

Çizelge C.38 – 2022 yılında Belediyelerin Ambalaj Atık Yönetim Planı (AAYP) durumu (Kaynak, yıl)

Belediye Adı	Nüfusu	AAYP Durumu (Var-Yok)	AAYP Onay Tarihi
Çorum Belediyeler Çevre Birliği	530.864	Var	28.05.2021

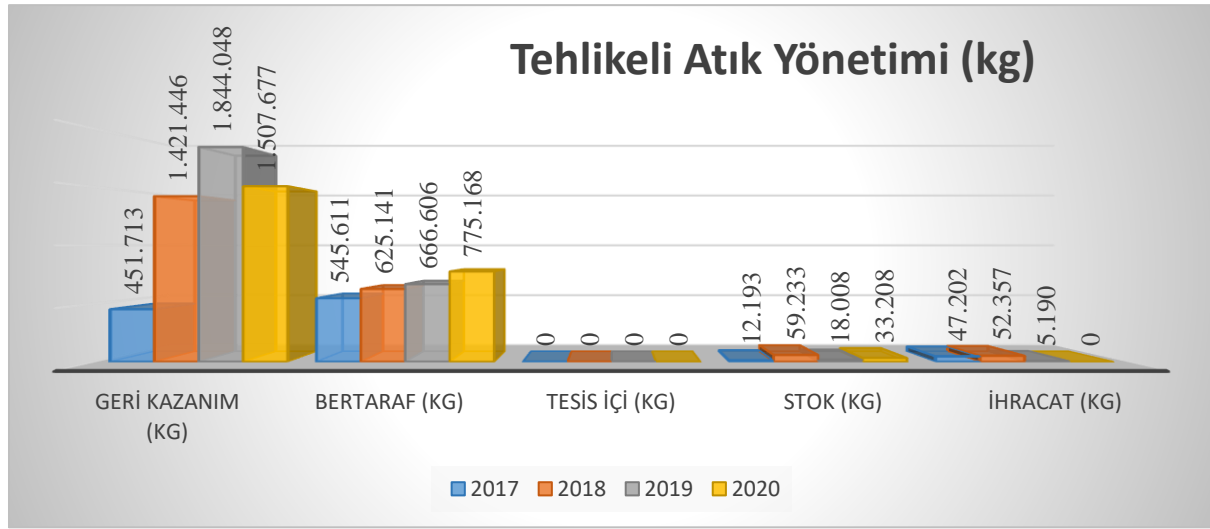
Çizelge C.39 - 2022 yılında Atık Getirme Merkezleri ile ilgili durum (ATYÖN, 2023)

Atık Getirme Merkezi (AGM)	Sahibi	Kurucu Türü (Belediye-AVM-OSB-Havalimanı-Satış Noktası vd.)	Adresi	İzin/Onay tarihi	Atık Grupları
1. Sınıf AGM		Çorum Belediyesi	Karakeçili Mahallesi Ahçılar 3.Cadde No:8 Merkez/Çorum	20.11.2020 E-35486767 AGM-19-01	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12 ve 13.Grup Atıklar
2. Sınıf AGM					
3. Sınıf AGM					

C.5. Tehlikeli Atıklar

İlimizde Tehlikeli Atık Geri Kazanım konulu lisans almış bir adet tesis bulunmaktadır. Ekmekçiöğulları Metal ve Kimya San. Tic. A.Ş. Tehlikeli Atık Geri Kazanım konulu Çevre İzin Lisansına sahip olup bünyesinde bulunan 6 adet çekici, 7 adet dorsenin Tehlikeli Atık Taşıma Aracı Lisansı bulunmaktadır. İlimizde şahıs firması olarak faaliyet gösteren 1 adet firmaya ait 1 adet çekici, 1 adet dorsenin Tehlikeli Atık Taşıma Aracı Lisansı bulunmaktadır. Ayrıca ilimiz belediyesinin bünyesinde 1 adet Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi ve lisanslı 1 adet tıbbi atık taşıma aracı bulunmakta olup ilimiz merkez ve ilçelerinden toplanan tıbbi atıkların bertarafı yapılmaktadır. İlimizde Bitkisel atık yağ toplama araç ve firma lisansı bulunan tesise ait 1 adet kamyonet bulunmaktadır.

2020 yılında ilimizde 2.316.053 kg tehlikeli atık oluşmuştur. Oluşan atıklar geri kazanım ve bertaraf tesislerine gönderilmektedir.

Grafik C.28 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi* (Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

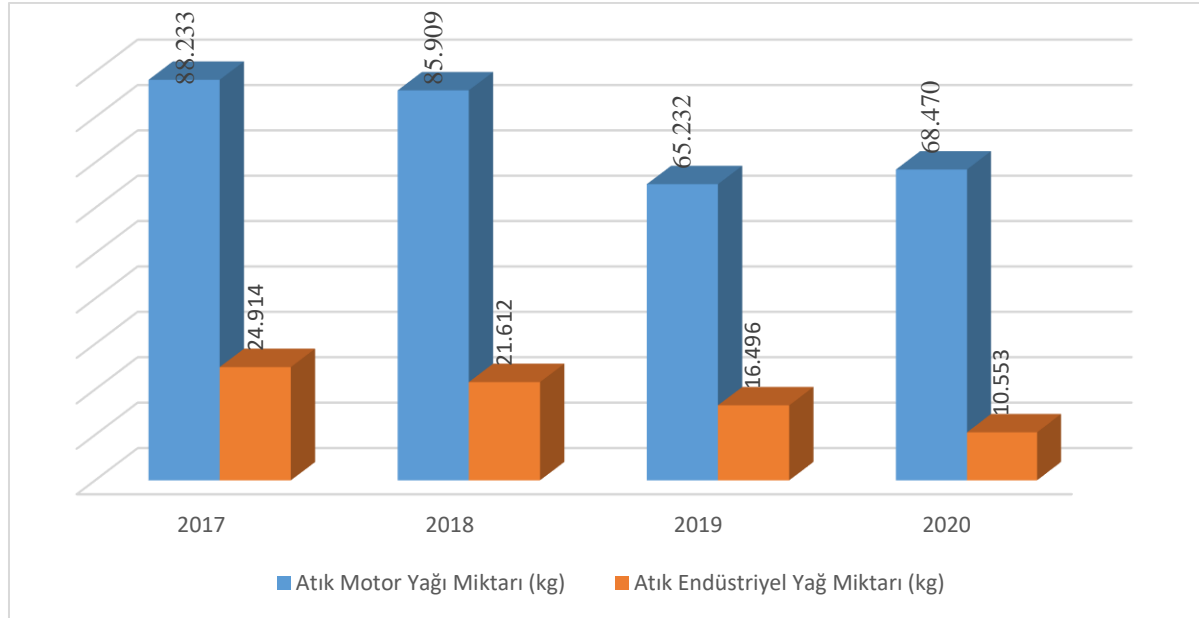
Çizelge C.40 - 2022 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	32.426
R4	Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü	1.006.482
R9	Kullanılmış yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer tekrar kullanımları	59.317
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	306.282
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	103.745
D5	Özel mühendislik gerektiren toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (çevreden ve her biri ayrı olarak izole edilmiş ve örtülmüş hücreli depolama ve benzeri)	16.124
D8	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen biyolojik işlemler	3
D9	D1 ile D8 ve D10 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri yoluyla atılan nihai bileşiklerin veya karışımların oluşmasına neden olan fiziksel-kimyasal işlemler (örneğin, buharlaştırma, kurutma, kalsinasyon ve benzeri)	758.877
D10	Yakma (karada)	969
D15	D1 ile D14 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atığın üretildiği alan içinde geçici depolama (ara depolama tesisleri ve toplama işlemi hariç)	83

*Atık Beyan Sisteminde yer alan tehlikeli atık verisi, atık üreticilerinin gerçekleştirdikleri beyanlardan oluşmakta olup beyan yılında atık üreticisinin tesiste oluşan ve geri kazanım/bertaraf amacıyla atık işleme tesisine gönderilen tehlikeli atık verisini içermektedir.

C.6. Atık Madeni Yağlar

İlimizde “Atık Yağların Kontrolü Yönetmelik” çerçevesinde lisanslı atık madeni yağların geri kazanımı tesisi bulunmamakta olup oluşan atık motor yağları Bakanlığımızın yetkilendirmiş olduğu firmalar tarafından toplanmaktadır.

Grafik C.29 – Yıllar itibariyle ilinde atık madeni yağ toplama miktarları &
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

& Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok hariç olarak değerlendirilmektedir.

Atık motor yağı kodları : 13 02 04*, 13 02 05*, 13 02 06*, 13 02 07*, 13 02 08*
Atık endüstriyel yağ kodları : 12 01 06*, 12 01 07*, 12 01 10*, 12 01 12*, 13 01 01*, 13 01 04*, 13 01 05*, 13 01 09*, 13 01 10*, 13 01 11*, 13 01 12*, 13 01 13*, 13 03 01*, 13 03 06*, 13 03 07*, 13 03 08*, 13 03 09*, 13 03 10*, 13 05 06*, 19 02 07*

Çizelge C.41 – 2022 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Geri kazanım ^{&} (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)
79.023	0	0	25.888

&& Ek yakıt olarak kullanım dahildir.

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

Belediyemiz ve Taşınabilir Pil Üreticileri ve İthalatçıları Derneği arasında imzalanan protokol kapsamında her yıl şehir merkezimizdeki okullarımızın katılımıyla öğrencilerimizi teşvik etmek amacıyla atık pil kampanyası düzenliyoruz. Binlerce kg atık pilin düzenlediğimiz kampanya ile doğaya zarar vermesinin önüne geçiyoruz. Öğrencilerimize ve okullarımıza kampanyaya katılımlarından dolayı çeşitli hediyeler veriyoruz. İl merkezinde de toplam 1.310 kg atık pili toplayarak çevremize zarar vermesini önledik. 2022 yılı ilimizden toplanan atık akü ve pil miktarı toplam 1.009.850 kg'dır.

Çizelge C.42 – Yıllar itibariyle toplanan atık akü ve pil miktarı (kg)*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
4601	16.984	10.069	243.335	965.689	1.127.737	990.733

*Atık kodları:

160601 Kurşunlu piller ve akümülatörler

160602 Nikel kadmiyum piller

160603 Cıva içeren piller

160604 Alkali piller (16 06 03 hariç)

160605 Diğer piller ve akümülatörler

160606 Piller ve akümülatörlerden ayrı toplanmış elektrolitler

200133 16 06 01, 16 06 02 veya 16 06 03'un altında geçen pil ve akümülatörler ve bu pilleri içeren sınıflandırılmamış karışık pil ve akümülatörler

200134 20 01 33 dışındaki pil ve akümülatörler

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

İlimizde lisanslı bitkisel atık yağ geri kazanım tesisi bulunmamakla birlikte 1 adet Lisanslı Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Tesisi bulunmaktadır.

Belediyemize ait tüm tesislerde toplama noktası oluşturulmuştur. Vatandaşlar 1. Sınıf atık getirme merkezine, mobil atık getirme merkezlerine ve ya hizmet binalarımızda bulunan toplama noktalarının atıklarını getirebilmeleri sağlanmıştır. Belediye hizmet alanı sınırlarında hanelerden Belediyemize telefonla ulaşılması durumunda bitkisel atık yağlar adresten teslim alınmaktadır. 2022 yılında meskenlerde oluşan 725 kg. bitkisel atık yağ toplayarak, lisanslı firmalara teslim edilmiştir.

Çizelge C.43 – 2022 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesisi Sayısı ¹	Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg) ²		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
1	40.445	-	-

¹ Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dahil

² Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok hariç olarak değerlendirilmektedir.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler

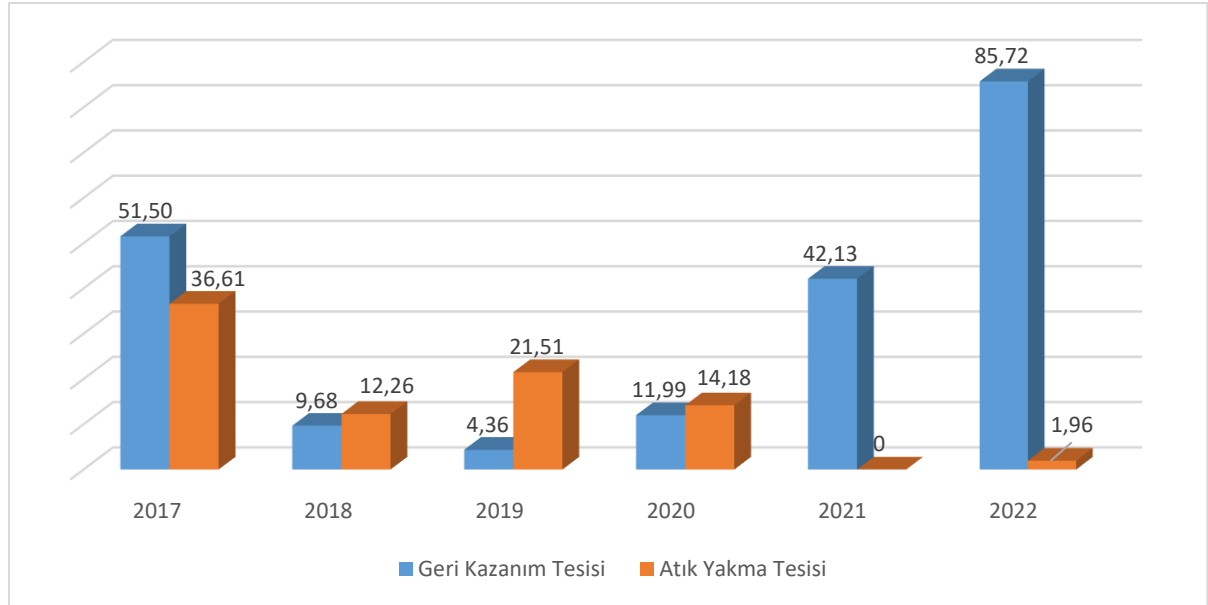
“Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında İlimiz Sungurlu ilçesinde enerji üretimi amacıyla Ömrünü tamamlamış lastikler (ÖTL) yakılarak geri kazanılmaktadır. Tesislerden çıkan Ömrünü tamamlamış lastikler geri dönüşüm ve atık yakma tesislerine gönderilmektedir.

Çizelge C.44 –2022 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler
(Atık Yönetim Uygulaması, 2022)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
-	-	1	4.986,638	-	-

Çizelge C.45 – Yıllar itibariyle geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)
(Atık Yönetim Uygulaması, 2022)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Geri Kazanım Tesisi	51,500	9,680	4,360	11,990	42,130	85,718
AYT Tesisi	36,610	12,260	21,510	14,180	0	1,960

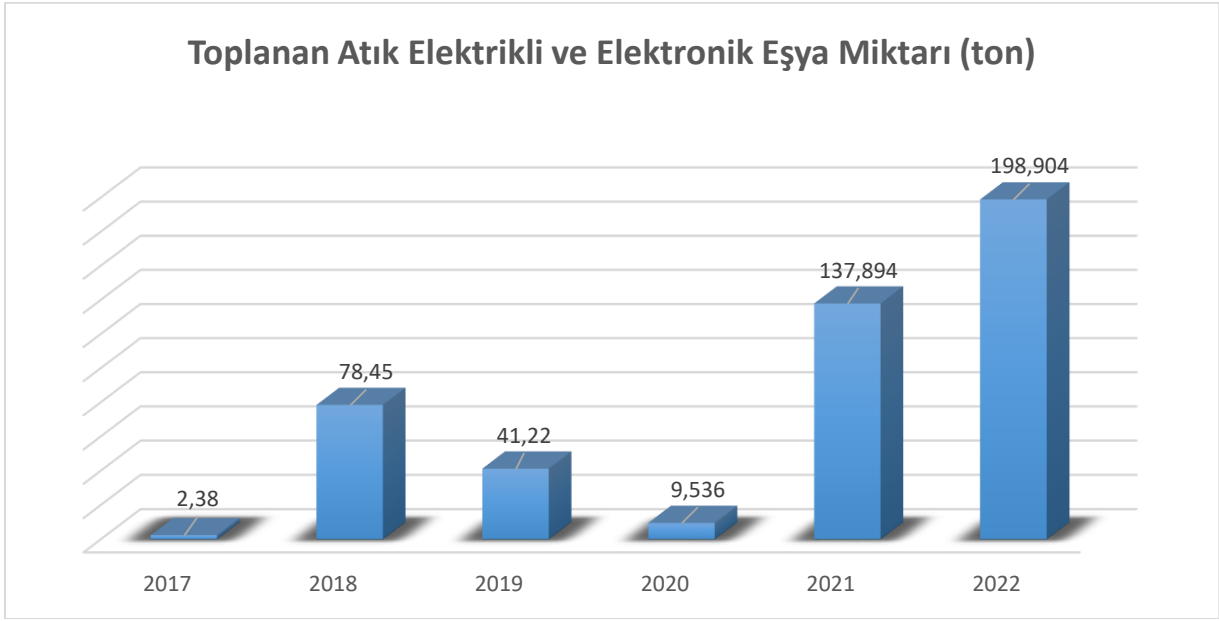
Grafik C.30 – Yıllar itibariyle geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar

Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında "Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü (AEEE) Yönetmeliği" hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (emplantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçlerini kapsamaktadır.

İlimizde oluşan atık elektrikli ve elektronik eşyalar lisanslı firmalarca toplanıp geri dönüşüm tesislerine gönderilmektedir. İlimiz Sungurlu ilçesinde 1 adet lisanslı AEEE işleme tesisi bulunmaktadır.

Grafik C.31 - Yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları (ton)
(Atık Yönetim Uygulaması, 2022)

Grafik C.32 - Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Çizelge C.46 –2022 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar (Atık Yönetim Uygulaması, 2022)

Belediyeler Tarafından Oluşturulan AEEE'nin Toplandığı Getirme Merkezleri ¹ Sayısı	AEEE'lerin Toplandığı Aktarma Merkezleri Sayısı	Getirme Merkezlerinde ve Aktarma Merkezlerinde Biriken AEEE Miktarı (ton)	AEEE İşleme Tesisi Sayısı	İşlenen AEEE Miktarı (ton)
2	0	0,503	1	0

C.11. Ömrünü Tamamlamış Araçlar

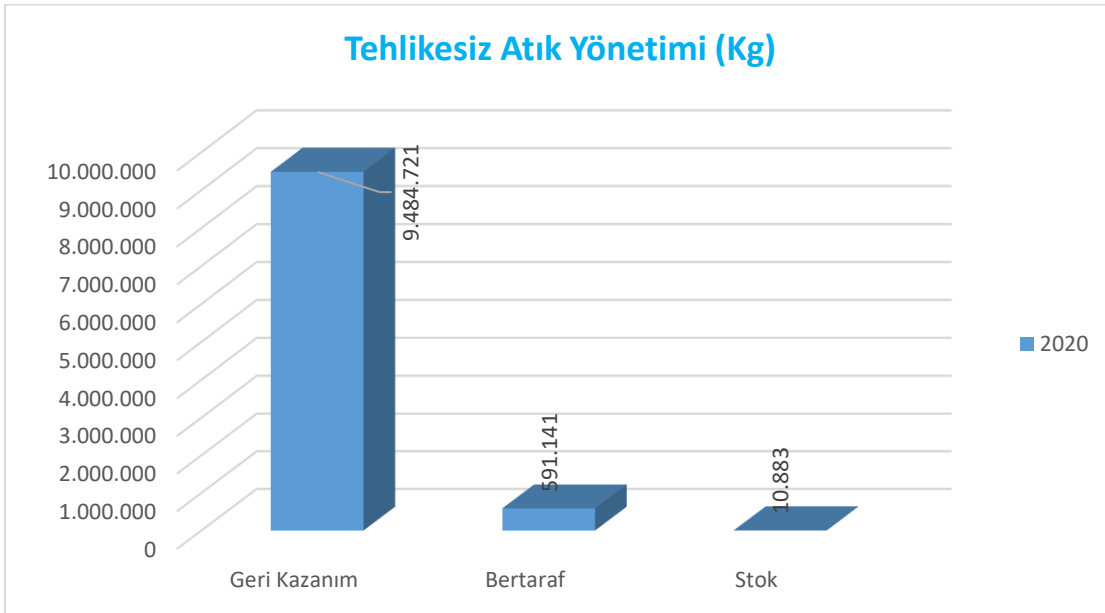
İlimizde bir adet ömrünü tamamlamış araç teslim yeri bulunmaktadır. İlimiz Sungurlu ilçesinde bir adet ömrünü tamamlamış araç geçici depolama ve işleme tesisi bulunmaktadır.

Çizelge C.47 - 2022 yılı teslim alınan ÖTA sayısı (Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı	Teslim Alınan ÖTA Sayısı	İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
1	1	1	0	2,969

C.12. Tehlikesiz Atıklar

İlimizde tehlikesiz atıklar geri kazanım konusunda faaliyet gösteren çevre izin ve lisansı bulunan 18 adet tesis bulunmaktadır.

Grafik C.33-2022 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atıkların toplanma ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri

Çizelge C.48 – 2022 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atıkların toplanma ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Atık Kodu	Atık İşleme Yöntemi Kodu	Toplam (kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	14.180
R3	Solvent olarak kullanılmayan organik maddelerin ıslahı/ geri dönüşümü (kompost ve diğer biyolojik dönüşüm süreçleri dâhil)	3.148.843
R4	Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü	628.568
R5	Diğer anorganik maddelerin ıslahı/geri dönüşümü	322.740
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	5.368.410
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	1.980
D1	Toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (örn: düzenli depolama vs.)	424.740
D5	Özel mühendislik gerektiren toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (çevreden ve her biri ayrı olarak izole edilmiş ve örtülmüş hücresel depolama ve benzeri)	9.821
D10	Yakma (karada)	156.580
Stok		10.883

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar, 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik”in Atık Listesinde; 10 02 koduyla, “**Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar**” olarak belirtilen başlık altında yer almaktadır.

Çizelge C.49 –2022 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi
1	24.000,0	0	-

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlimizde kömürle çalışan termik santral mevcut değildir.

Çizelge C.50 –2022 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı

(Kaynak, yıl)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Kömür Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Uçucu Kül Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Cüruf (ton/yıl)

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

Çorum Belediyesine ait atıksu arıtma tesisinden çıkan arıtma çamurları dekantörlerde susuzlaştırıldıktan sonra tesis sahasında depolanmaktadır. İlçelerde bulunan arıtma çamurları ise çöp alanında bertaraf edilmektedir.

C.13. Tıbbi Atıklar

Çorum Belediyesi tarafından işletilmekte olan Kardelen Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisinde toplamda 10 personel Çorum il sınırları içerisinde tıbbi atık üreten ve sözleşmesi olan 222 adet sağlık kurum ve kuruluşundan haftanın 6 günü tıbbi atıkların toplanması işlemini gerçekleştirmektedir. Toplanan tıbbi atıklar tesisimizde bulunan sterilizasyon cihazı ile 138 C’de ve 3.8 bar basınç altında sterilize edilerek belediyeye ait olan Katı Atık Bertaraf tesisine gönderilmektedir. 2022 yılı içerisinde toplamda 639,837 ton tıbbi atık toplanarak tesisimize taşınmış ve bertarafı sağlanmıştır.

Çizelge C.51 – 2022 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı
(Çorum Belediye Başkanlığı, 2023)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atık Taşıma araç sayısı		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
Çorum Belediye Başkanlığı	X			X	639,837		X	X		Çorum

Çizelge C.52 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı
(Çorum Belediye Başkanlığı, 2023)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	516	507,806	583	609,006	759,508	728,177	639,837

C.14. Maden Atıkları

Çorum İli sınırları içerisindeki, asfaltit, linyit, petrol, tabii buhar, taş kömürü, toryum, bitümlü şist gibi madenlerin yerleri, türleri ve nitelikleri hakkında yeterli bilgi mevcut değildir.

Çizelge C.53 – 2022 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı
(Kaynak, yıl)

İşlenen Cevherin Adı	Toplam Tesis Sayısı	Zenginleştirme Atığı Miktarı (ton/yıl)	Kategori A Tesis Sayısı	Kategori B Tesis Sayısı
	Maden Atık Depolama Tesisleri (Atık Barajı, Yığın Liçi, Asit Üreten Pasa Depolama Alanı) Sayısı	İnert Maden Atık Depolama Tesisleri Sayısı	Kapatılmış ve Rehabilit Edilmiş Maden Atık Depolama Tesisleri Sayısı (Atık Barajı, Yığın Liçi (Özütlemesi), Pasa Depolama Alanı)	Terkedilmiş Maden Atık Depolama Sahaları Sayısı (Atık Barajı, Pasa Depolama Alanı)
2022		34		

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde tehlikesiz atıklar geri kazanım konusunda faaliyet gösteren çevre izin ve lisansı bulunan 18 adet tesis bulunmaktadır. Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında, Çorum merkez ve merkeze bağlı 13 ilçede oluşan tıbbi atıklar 1 Adet Lisanslı tıbbi atık toplama taşıma aracı ile toplanmakta ve Çorum Belediye Temizlik İşleri Müdürlüğü tarafından işletilmekte olan Kardelen Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisinde sterilize edilmektedir. Sterilizasyon işleminden çıkan atıklar, Çorum Belediyeler Çevre Birliği tarafından işletilmekte olan Çorum Katı Atık Bertaraf Tesisi Düzenli Depolama Sahasında düzenli depolama yapılarak bertaraf edilmektedir. İlimizde Tehlikeli Atık Geri Kazanım konulu lisans almış bir adet tesis bulunmaktadır. Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi olarak 3 adet ve Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi olarak ise 9 adet tesis ilimizde faaliyet göstermektedir.

Çizelge C.54 – 2022 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı
(ÇŞİM, 2023)

Katı Atık Bertaraf Tesisi Sayısı (Belediye)	1
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	12
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	1
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	1
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	18
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	1
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	-

Kaynaklar

Atık Yönetim Uygulaması
Ambalaj Bilgi Sistemi
(...) Büyükşehir Belediyesi/Belediyesi Başkanlığı

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel kuruluşlar Yönetmeliğin bildirim maddesi uyarınca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmakla yükümlüdür.

2022 yılında, BEKRA bildirimlerine göre kuruluş sayıları ve kategorileri Çizelge Ç.53’de yer almaktadır.

Çizelge Ç.55 – 2022 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı
(ÇŞİDİM, 2023)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	3
Üst Seviye	1
TOPLAM	4

2020 yılında yapılan çevre denetimlerinde BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları Çizelge Ç.54’de yer almaktadır.

Çizelge Ç.56 – 2022 yılında BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları
(ÇŞİDİM, 2023)

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	3
Üst Seviye	1
Kapsam Dışı	735
TOPLAM	739

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

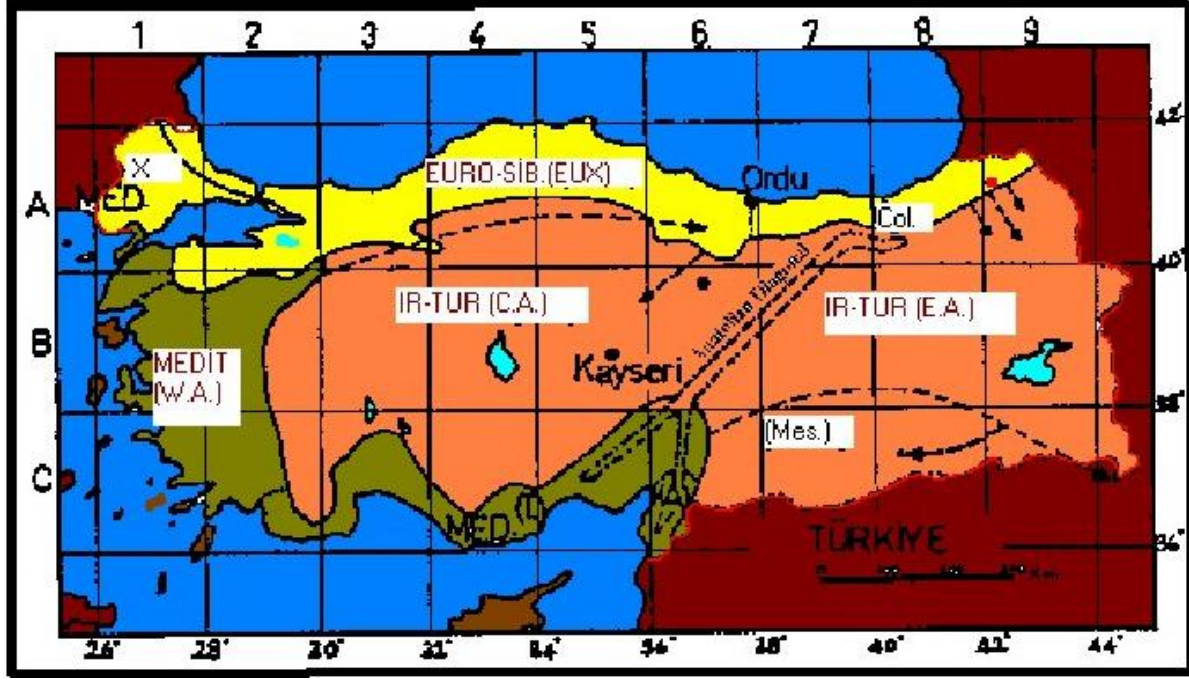
Kaynaklar

BEKRA Bildirim Sistemi

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Flora

Bitki coğrafyası açısından ülkemiz dünyanın sekiz büyük flora bölgesinden Holarktik bölge içinde kalmakta ve Avrupa-Sibirya (Euro-Siberian), İran-Turan (İrano-Turanian) ile Akdeniz (Mediterranean) olmak üzere üç flora alanına ayrılmaktadır.

Türkiye Fitocoğrafik Bölgeleri

Haritadan da anlaşılacağı üzere ilimizde turuncu renk ile belirtilen irano-turonian bitki kuşağı ile sarı renkle belirtilen euro-siberian bitki kuşağının kesişme noktasında yer alır. Arazi çalışmaları sırasında tesbit edilen bitki türleri aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Taksonlar	Türkçe Adı
<i>Equisetum arvense</i> L.	At kuyruğu
<i>Lycopodium alpinum</i> L.	Kurt ayağı
<i>Juniperus communis</i> L. subsp. <i>alpina</i> (Sm.) Celak.	Ardıç
<i>Pinus sylvestris</i> L.	Sarıçam
<i>Pinus nigra</i> .	Karaçam
<i>Acer campestre</i> L. subsp. <i>campestre</i>	Ova Akçağacı
<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Rezene

<i>Vinca major</i> L. subsp. <i>hirsuta</i> (Boiss.) Stearn	<i>Cezayir menekşesi</i>
<i>Hedera helix</i> L.	<i>Duvar sarmaşığı</i>
<i>Artemisia vulgaris</i> L.	<i>Adi pelin otu</i>
<i>Centaurea helenioides</i> Boiss.	<i>Peygamber çiçeği</i>
<i>C. salicifolia</i> M.Bieb. ex Willd. subsp. <i>salicifolia</i>	<i>Peygamber çiçeği</i>
<i>Senecio aquaticus</i> Hill. Subsp. <i>erraticus</i> (Bertol.) Matthews	<i>Su kanarya otu</i>
<i>S. racemosus</i> (Bieb.) DC.	<i>Kanarya otu</i>
<i>Berberis vulgaris</i> L.	<i>Kadın tuzluğu</i>
<i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaertn. subsp. <i>barbata</i> (C.A.Mey.) Yalt.	<i>Kızılağaç</i>
<i>Myosotis lithospermifolia</i> (Willd.) Hornem.	<i>Mine çiçeği</i>
<i>M. alpestris</i> F.W.Schmidt subsp. <i>alpestris</i>	<i>Mine çiçeği</i>
<i>M. olympica</i> Boiss.	<i>Mine çiçeği</i>
<i>Echium vulgare</i> L.	<i>Engerek otu</i>
<i>Campanula alliariifolia</i> Willd.	<i>Çan çiçeği</i>
<i>C. aucheri</i> A.DC.	<i>Çan çiçeği</i>
<i>C. latifolia</i> L.	<i>Çan çiçeği</i>
<i>Sambucus ebulus</i> L.	<i>Adi mürver</i>
<i>Viburnum lantana</i> L.	<i>Kartopu</i>
<i>Silene compacta</i> Fisch.	<i>Sık çiçekli nakil</i>
<i>Stellaria holostea</i> L.	<i>Circamuk</i>
<i>S. media</i> (L.) Vill. subsp. <i>media</i>	<i>Kuş otu</i>
<i>Convolvulus arvensis</i> L.	<i>Tarla sarmaşığı</i>
<i>Cornus mas</i> L.	<i>Kızılcık</i>
<i>Sedum album</i> L.	<i>Beyaz Dam Koruğu</i>
<i>S. alpestre</i> Vill.	<i>Dam kuruğu</i>
<i>Cardamine bulbifera</i> (L.) Crantz	<i>Acı tere</i>
<i>Euphorbia helioscopia</i> L.	<i>Sütleşen</i>

<i>Lathyrus aureus</i> (Stev.) Brândză	Altuni yalancıbezelye
<i>Trifolium ambiguum</i> M.Bieb.	Üç gül(yonca)
<i>Vicia cassubica</i>	fiğ
<i>Quercus petraea</i> (Matt.) Liebl.	Saplı meşe
<i>Oxalis corniculata</i> L.	Tırfıl
<i>Plantago lanceolata</i> L.	Çıban otu
<i>Primula elatior</i> (L.) Hill subsp. <i>pallasii</i> (Lehm.) W.W.Sm. & Forrest	Dağ Çuha çiçeği
<i>P. vulgaris</i> Huds. subsp. <i>vulgaris</i>	Çuha çiçeği
<i>Ranunculus arvensis</i> L.	Düğün çiçeği
<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench	Yabani kiraz
<i>Mespilus germanica</i> L.	Muşmula
<i>Rosa canina</i> L.	Yaban gülü
<i>Rubus hirtus</i> Waldst. Et Kit.	Böğürtlen
<i>Populus tremula</i> L.	Titrek Kavak
<i>Salix caprea</i> L.	Keçi söğüdü
<i>Verbascum gnaphalodes</i> M.Bieb.	Sığır kuyruğu
<i>Daphne pontica</i> Lam.	Kurt otu
<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan
<i>Muscari neglectum</i> Guss.	Mor sümbül
<i>Dactylorhiza euxina</i> (Nevski) H.Baumann & Künkele var. <i>euxina</i>	Orkide, sahlep
<i>Agrostis capillaris</i> L.	Tavus otu
<i>Avena glacialis</i> C.Koch	Yulaf
<i>Poa alpina</i> L. subsp. <i>fallax</i> F.Herman	Yayla salkım otu
<i>P. annua</i> L.	Yıllık Salkım otu
<i>P. bulbosa</i> L.	Yumrulu Salkım otu
<i>P. pratensis</i> L.	Çayır Salkım otu
<i>Astragalus falcatus</i> Lam.	Geven

<i>A. frickii</i> Bunge	<i>Geven</i>
<i>A. sommieri</i> Freyn	<i>Geven</i>

Resim C.1 - Beyaz Nilüfer - *Nymphaea alba*

D.2. Fauna

Mammalia (Memeliler)

FAMİLYA	TÜR	TÜRKÇE ADI	IUCN
<i>Erinaceidae</i>	<i>Erinaceus concolor</i>	Kirpi	LC
<i>Talpidae</i>	<i>Talpa europaea</i>	Köstebek	LC
<i>Leporidae</i>	<i>Lepus europaeus</i>	Yabani Tavşan	LC
<i>Sciuridae</i>	<i>Sciurus anomalus</i>	Sincap	LC
<i>Canidae</i>	<i>Canis lupus</i>	Kurt	LC
<i>Canidae</i>	<i>Canis aureus</i>	Çakal	LC
<i>Canidae</i>	<i>Vulpes vulpes</i>	Tilki	LC
<i>Mustelidae</i>	<i>Mustela nivalis</i>	Gelincik	LC
<i>Mustelidae</i>	<i>Martes martes</i>	Ağaç sansarı	LC
<i>Mustelidae</i>	<i>Martes foina</i>	Kaya sansarı	LC

<i>Mustelidae</i>	<i>Meles meles</i>	Porsuk	LC
<i>Suidae</i>	<i>Sus scrofa</i>	Yaban Domuzu	LC
<i>Cervidae</i>	<i>Capreolus capreolus</i>	Karaca	LC
<i>Cervidae</i>	<i>Cervus elaphus</i>	Ulu geyik	LC
<i>Muridae</i>	<i>Rattus rattus</i>	Ev sıçanı	LC
<i>Gliridae</i>	<i>Muscardinus avellanarius</i>	Fındık Faresi	LC
<i>Muridae</i>	<i>Clethrionomys glareolus</i>	Kızıl Orman Faresi	LC
<i>Muridae</i>	<i>Apodemus uralensis</i>	Küçük Ormanfaresi	LC
<i>Muridae</i>	<i>Glis glis</i>	Yediuyur	LC

Mustela nivalis, *Martes foina*, *Meles meles* ve *Sus scrofa* Bern sözleşmesine göre EK III (Koruma altındaki türler) listesinde bulunmaktadır.

Resim D.2- Cervus elaphus ve Capreolus capreolus
(<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/27/Milli-Parklar, 2022>)

Aves (Kuşlar)

Zoocoğrafik açıdan Palearktik bölgenin bir bölümünü oluşturan Türkiye; Asya, Avrupa ve Orta Doğu arasında geçit bölge olması nedeniyle kuş göçleri için önemli bir güzergâh olmuştur.

Latince Adı	Türkçe Adı	IUCN	BERN
<i>Accipiter nisus</i>	Atmaca	LC	EK II
<i>Accipiter gentilis</i>	Çakır	LC	EK II
<i>Buteo rufinus</i>	Kızıl Şahin	LC	EK II
<i>Buteo buteo</i>	Şahin	LC	EK II
<i>Circus macrourus</i>	Bozkır Delicesi	NT	EK II
<i>Aquila chrysaetos</i>	Kaya Kartalı	LC	EK II
<i>Gypaetus barbatus</i>	Sakallı akbaba	EN	EK II
<i>Neophron percnopterus</i>	Küçük akbaba	VU	EK II

Latince Adı	Türkçe Adı	IUCN	BERN
<i>Falco tinnunculus</i>	Kerkenez	LC	EK II
<i>Falco naumanni</i>	Küçük kerkenez	VU	EK II
<i>Strix aluco</i>	Alaca baykuş	LC	
<i>Apus apus</i>	Ebabil	LC	
<i>Upopa epops</i>	Ibibik	LC	
<i>Dryocopus martius</i>	Kara ağaçkakan	NT	
<i>Hirundo rustica</i>	Kırlangıç	LC	
<i>Delichon urbica</i>	Ev Kırlangıcı	VU	
<i>Motacilla alba</i>	Ak kuyruksallayan	LC	
<i>Motacilla cinerea</i>	Dağ Kuyruksallayanı	LC	
<i>Motacilla flava</i>	Sarı kuyruksallayan	LC	
<i>Oenanthe hispanica</i>	Kara Kulaklı Kuyrukkakan	LC	
<i>Turdus merula</i>	Karatavuk	LC	
<i>Turdus viscivorus</i>	Ökse Ardıcı	LC	
<i>Regulus regulus</i>	Çalığışu	LC	
<i>Parus major</i>	Büyük Baştankara	LC	
<i>Garrulus glandarius</i>	Alakarga	LC	
<i>Corvus corone</i>	Leş kargası	LC	
<i>Corvus corax</i>	Kuzgun	LC	
<i>Fringilla coelebs</i>	Ispinoz	LC	
<i>Miliaria calandra</i>	Tarla kirazkuşu	LC	
<i>Hippolais pallida</i>	Ak mukallit	LC	
<i>Parus major</i>	Büyük baştankara	LC	
<i>Cuculus canorus</i>	Guguk	LC	
<i>Alectoris chukar</i>	Kınalı keklik	LC	
<i>Parus caeruleus</i>	Mavi baştankara	LC	
<i>Lullula arborea</i>	Orman toygarı	LC	
<i>Carduelis carduelis</i>	Saka	LC	
<i>Irania gutturalis</i>	Taş bülbülü	LC	

Resim D.3- Kervançulluğu (*Numenius arquata*)

D.3. Ormanlar, Milli Parklar ve Tabiat Parkları

D.3.1. Ormanlar

Çorum İlinin ormanlık alanı üç Orman İşletme Müdürlüğü orman alanı toplamından oluşmaktadır. Çorum, İskilip ve Kargı Orman İşletme Müdürlüklerinin Ormanlık alan tablosu aşağıdaki şekildedir.

2007 - 2016 YILLARI PLAN DÖNEMİNDE					
	Verimli Orman	Verimsiz Orman	Toplam orman	Ormansız alan	GENEL ALAN
	(Ha)	(Ha)	(Ha)	(Ha)	(Ha)
Çorum Orman İşletme Müd.	138.259,0	144.649,2	282.908,2	665.941,4	948.849,6
İskilip Orman İşletme Müd.	35.920,5	50.419,6	86.340,1	117.350,1	203.690,2
Kargı Orman İşletme müd.	49.610,6	31.269,5	80.880,1	31.127,9	112.008,0
ÇORUM İL TOPLAMI	223.790,1	226.338,3	450.128,4	814.419,4	1.264.547,8
20017 - 2026 YILLARI PLAN DÖNEMİNDE					
	Normal Kapalı Orman	Boşluklu Kapalı Orman	Toplam orman	Ormansız alan	GENEL ALAN
	(Ha)	(Ha)	(Ha)	(Ha)	(Ha)
Çorum Orman İşletme Müd.	59.767,0	137.180,0	196.947,0	583.296,4	780.243,4
İskilip Orman İşletme Müd.	48.317,2	44.790,6	93.107,8	110.776,0	203.883,8
Kargı Orman İşletme müd.	55.029,7	29.207,6	84.237,3	27.847,3	112.084,6
Ösmancık Orm. İşlt. Müd.	38.844,7	61.734,6	100.579,3	67.755,2	168.334,5
ÇORUM İL TOPLAMI	201.958,6	272.912,8	474.871,4	789.674,9	1.264.546,3

Çorum İli toplam ormanlık alanı on yıllık periyot içerisinde (474.871,4-450.128,4=24.743 Ha) artış göstermiştir. Bu artışta ağaçlandırma ve rehabilitasyon gibi çalışmalarla ormansız alanların ve boş hazine alanlarının ormanlık alana dönüştürülmesi önemli rol oynamıştır.

Çorum İli ormanlık alanlarının %60'ı iğne yapraklı ağaç türlerinden (Çam, Gökmar, Ardiç vb. türler), %40'ı ise geniş yapraklı türlerinden (Meşe, Gürgen, Kayın, Kavak Fındık vb. türler) oluşmaktadır.

Yayılış olarak Çorum Merkez, Kargı, İskilip , Osmancık , Dodurga, Laçın ve Ortaköy İlçelerinde ağaç türü olarak ağırlıkla Karaçam yayılış göstermekte, Osmancık ve Kargı da Kızılcım ve Sarıçam türleri de bulunmaktadır. Sungurlu, Mecitözü, Boğazkale İlçeleri İle Merkez İlçenin bir kısmında ise Meşe türleri yayılış göstermektedir.

D.3.2. Milli Parklar

Boğazköy-Alacahöyük Tarihi Milli Parkı

Toplam Alanı 2634 Ha'dır. Hattuşa 1986 yılından beri, UNESCO'nun "Dünya Kültür Mirası Listesinde", ayrıca burada bulunan çivi yazılı tablet arşivleri de 2001 yılından itibaren yine UNESCO'nun "Dünya Belleği Listesinde" yer almaktadır. Bugüne kadar bulunmuş olan 31.519 adet çivi yazılı tablet halen İstanbul'daki Müzeler (Eski Şark Eserleri Müzesi, Arkeoloji Müzesi), Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi ile Çorum ve Boğazkale Müzelerinde korunmaktadır. Akadça ve Hititçe olan Boğazkale tabletleri, bir devlet arşivi belgeleri olarak kanunlar, antlaşmalar ve yazışmaların yanı sıra dini ve edebi metinlerden oluşmaktadır

Resim D.3 – Boğazköy-Alacahöyük

D.3.3. Tabiat Parkları

Çatak Tabiat Parkı

Çorum il merkezine 20 km uzaklıkta olup, 294.64 ha alana sahiptir.1984 yılında tescil edilmiştir.

Resim D.4 – Çatak Tabiat Parkı

(Kaynak Çorum İl Şube Müdürlüğü arşivi 2023)

Resim D.5 – Çatak Tabiat Parkı

(Kaynak Çorum İl Şube Müdürlüğü arşivi 2023)

Sıklık Tabiat Parkı

Çorum'a 7 km mesafededir. 2009 yılında Tabiat Parkı olarak 63 ha olarak tescil edilmiş olup yapılan revizyonlarla birlikte 272 ha olarak genişletilmiştir. Sıklık Tabiat Parkı Samsun-Ankara karayolu üzerinde bulunmaktadır.

Resim D.6 –SıklıkTabiat Parkı

Resim D.7 –SıklıkTabiat Parkı

(Kaynak Çorum İl Şube Müdürlüğü arşivi 2023)

Aksu Tabiat Parkı

Aksu Tabiat Parkı; Çorum İli, Kargı İlçesi sınırları içerisinde kalmaktadır. Tabiat Parkı'nın Çorum İl Merkezine uzaklığı yaklaşık 134 km, Kargı İlçe Merkezine uzaklığı 23 km olup İstanbul-Sinop karayolu ile alana ulaşım sağlanmaktadır. Alanın büyüklüğü 68.06 ha'dır.

Resim D.9 –Aksu Tabiat Parkı

(Kaynak Çorum İl Şube Müdürlüğü arşivi 2023)

Resim D.10 –Aksu Tabiat Parkı

(Kaynak Çorum İl Şube Müdürlüğü arşivi 2023)

Kargı Köşdağı Yaban Hayatı Geliştirme Sahası

1979 yılında tescil edilmiş olup, alanı 1875 Ha.'dır. 2020 yılında sahada yapılan envanter çalışmasında 139 adet kızıl geyik, 149 adet karaca sayılmıştır.

Resim D.11 – Köşdağı Yaban Hayvanı Geliştirme Sahası

(<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/27/Milli-Parklar>, 2023)

D.4. Çayır ve Mera

Mevcut olarak 713.392 dekar mera alanı bulunmakta olup, yıllara sari artış azalış miktarı kayıt altına alınmamıştır. Mevcut alanda artışlar devletin hüküm ve tasarrufu altında 5/b alanlarının tespit ve tahdit çalışmaları kapsamında olmaktadır. Azalışlar ise kanunun 14. Maddesi kapsamında yapılan çalışmalar sonrasında oluşmaktadır.

İlimizde halihazırda 713.392 dekar mera alanı bulunmaktadır.

Bu mera alanlarının;

*477.972,00 dekarlık kısmı **Zayıf**,*

*221.152,00 dekarlık kısmı **Orta**,*

*10.701,00 dekarlık kısmı **İyi** vasıflıdır.*

D.5. Sulak Alanlar

İlimizde uluslararası Ramsar sulak alanlar sözleşmesinde belirtilen kriterlere uygun sulak alan bulunmamakla birlikte; Kızılırmak nehrinin geçtiği vadiler su kuşlarını barındırmaktadır. Merkez ilçeye bağlı Kırkdilim mevkiindeki “Eymir Gölü” veya halk arasında “Gölünyazı”, başta su kuşları olmak üzere çok zengin yaban hayatı barındırmaktadır. Özellikle göçmen kuşların uğrak alanıdır. Çorum- Osmancık karayolunun 18. km.’sinde bulunan Gölünyazı, 265.282 m² büyüklüğündedir.

Çorum İlindeki Başlıca Baraj Göletler

Sıra No	Baraj ya da Gölet Adı	İlçesi	Mevkii
1	Eymir (Gölünyazı) Gölü	Merkez	Osmancık karayolu Kırkdilim mevki
2	Elekçi Gölü	Sungurlu	Kavşut Kasabası ile Terzili Köyü arasında
3	Kırkarmut Gölü	Sungurlu	Göller Köyünün güneyinde
4	Göletler Alaca Barajı	Alaca	Büyüksöğütözü Deresi üzerinde
5	Çorum Barajı	Merkez	Çomar Deresi üzerinde
6	Yenihayat Barajı	Merkez	İlgınözü Deresi üzerinde
7	Evciyenikışla Barajı	Merkez	Bıyıkburan Deresi üzerinde
8	İnegazili Göleti	Sungurlu	Boğazın Deresi üzerinde
9	Seydim 1 Göleti	Merkez	Dana Deresi üzerinde
10	Seydim 2 Göleti	Merkez	Dana Deresi üzerinde
11	Geven Göleti	Alaca	Kurt Deresi üzerinde
12	Bozdoğan Göleti	Alaca	İnceöz Deresi üzerinde
13	Höyük Göleti	Alaca	Kalehisar Deresi üzerinde
14	Sincan Göleti	Alaca	Çete Deresi üzerinde
15	Geykoca Göleti	Mecitözü	Saloğlu Deresi üzerinde
16	Hıdırlık Göleti	Mecitözü	Fakiahmet Deresi üzerinde
17	Pınarlı Göleti	Ortaköy	Pınarlı Deresi üzerinde
18	Aksu Göleti	Kargı	Alıç Deresi üzerinde
19	Gökçedoğan Göleti	Kargı	Balak Deresi üzerinde
20	Boğazkale Göleti	Boğazkale	Bikçam Deresi üzerinde
21	Derbent Göleti	Boğazkale	Gülveli Deresi üzerinde
22	Sarıçiçek Göleti	Boğazkale	Sarıçiçek Köyünün güneydoğusunda
23	Obruk Barajı	Oğuzlar	Merkez

Kaynaklar

-Tarım ve Orman Bakanlığı

11. Bölge Müdürlüğü - Çorum Şube Müdürlüğü

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

D.6.1. Tabiat Anıtları

İlimizde tabiat anıtı bulunmamaktadır.

D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

İlimiz sınırları içerisinde tabiatı koruma alanları bulunmamaktadır.

D.6.3. Anıt Ağaçlar

D.6.3. Anıt Ağaçlar

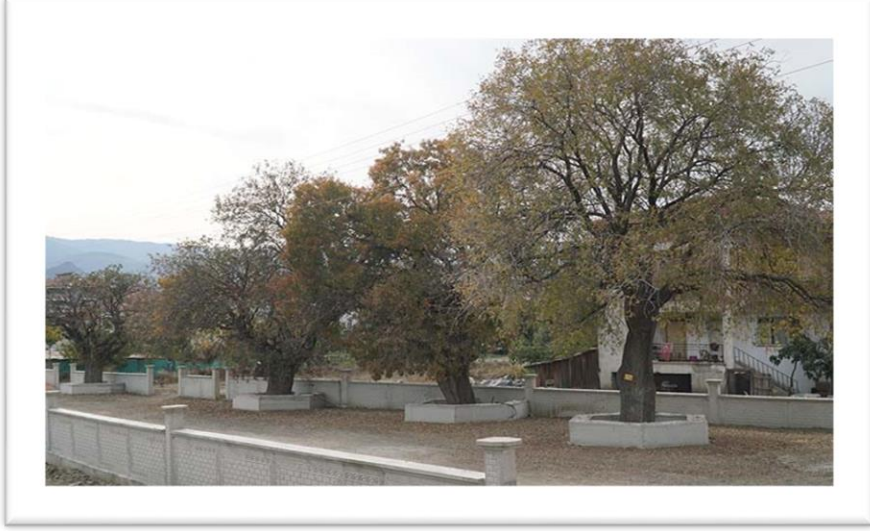
Çorum İli sınırları içerisinde toplam 22 adet Anıt Ağaç bulunmakta olup, söz konusu ağaçların ilçelere göre dağılımı aşağıda verilmiştir:

İLÇE ADI	ANIT AĞAÇ SAYISI
Osmancık	16
Bayat	4
Sungurlu	1
Mecitözü	1
TOPLAM	22

Çorum İli sınırları içerisinde yer alan 22 adet Anıt Ağacın özelliklerini ve konumlarını gösterir tablo aşağıda yer almaktadır.

İLÇE	AĞAÇ CİNSİ	FİZİKSEL ÖZELLİKLER				KONUM (ED 50 3°)	
		TEPE ÇAPI	ÇAP	BOY	YAŞ	Y	X
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651325.29	4540019.64
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651322.61	4540013.23
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651320.47	4540004.21
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651314.37	4539997.92
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651313.01	4539985.04

Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651310.75	4539968.10
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651301.94	4539952.38
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651299.09	4539941.89
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651294.79	4539934.77
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651292.45	4539928.63
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651291.96	4539924.81
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651285.01	4539904.92
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651279.06	4539892.59
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651272.27	4539862.52
Osmancık	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)					651264.70	4539852.62
Osmancık	Ahlat(<i>Pyrus elaeagnifolia</i>)	13,85	123	7,65	215	660199.38	4549188.86
Bayat	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)	12,15	166	9,30	450	607304.97	4501895.67
Bayat	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)	11,17	115	8,25	475	607311.67	4501885.26
Bayat	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)	10,75	121	7,75	450	607333.12	4501884.98
Bayat	Menengiç(<i>Pistacia terebinthus</i>)	12,50	143	8,40	475	607348.19	4501861.76
Sungurlu	Boylu Ardıç (<i>Juniperus excelsa</i>)	8	107	9	150-200	634981.00	4448818.00
Mecitözü	Karadut (<i>Morus nigra</i>)	15	130	12	100	685543.10	4488068.10

Menengiç/ *Pistacia terebinthus*

Karadut/ *Morus nigra*

Ahlat/ *Pyrus elaeagnifolia*

D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

İlimiz sınırları içerisinde özel çevre koruma bölgeleri bilgilerine ulaşamamıştır.

D.6.5. Doğal Sit Alanları

İlimiz sınırları içerisinde doğal sit alanları bilgilerine ulaşamamıştır.

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

Günümüzde zengin biyolojik çeşitliliğe sahip olan ülkeler, özellikle genetik kaynaklar anlamında hayati kaynaklara sahip büyük bir güç durumuna gelmektedir. Ülkemiz de küresel ölçekte bu güce sahip eşsiz ülkelerden birisidir. Biyolojik zenginliğimiz bizlere hem ekonomik fırsatlar sunmakta hem de koruma-kullanma dengesi kurma mesuliyeti vermektedir. Ülkemizin bu fırsatlardan yararlanması ve koruma-kullanma dengesi kurarak biyolojik zenginliğini gelecek nesillere aktarması, temel çabamızı oluşturmalıdır. Ülkemizin sahip olduğu biyolojik çeşitliliğin tespit edilmesi ve gidişatının izlenmesinde önem taşıyan izleme göstergelerinin belirlenmesi, bu göstergeler üzerinden biyolojik çeşitliliğin izlenmesi ve sürdürülebilir koruma-kullanma dengesini sağlayacak tedbirlerin alınması yönünde sarf edilen çabalar son yıllarda hızla artmıştır

<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/27/Milli-Parklar>

<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/31/Sulak-Alanlar>

<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/28/Tabiat-Parklari>

<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/29/Tabiat-Anitlari>

<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/30/Tabiat-Koruma-Alanlari>

Çorum Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

E. ARAZİ KULLANIMI

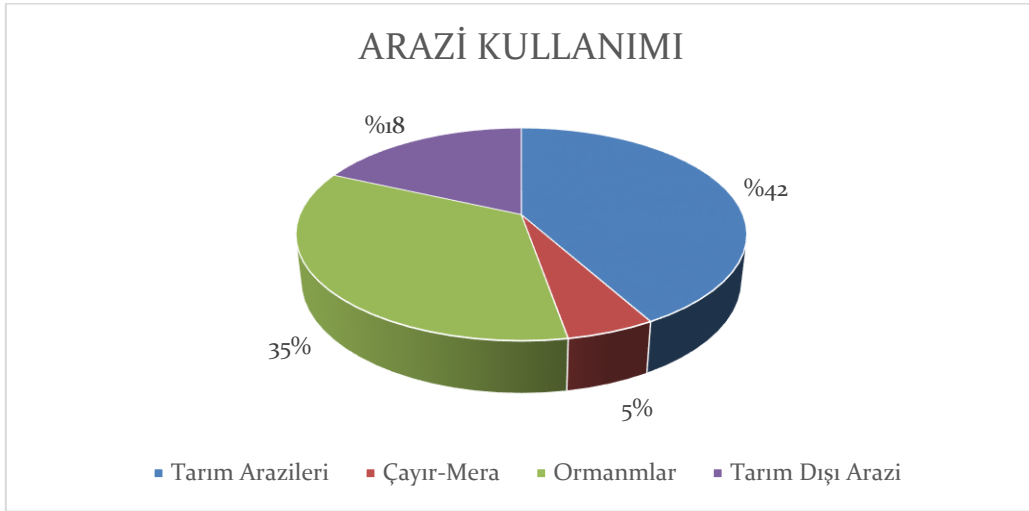
E.1. Arazi Kullanım Verileri

İlin toplam yüzölçümü 1.278.381 ha dır. Bu arazi yapısının 537.026 ha lık bölümü tarım arazisidir. Tarıma elverişli olup kullanılmayan arazi ile birlikte 555.537 ha alan, toplam yüzölçümün %43 'ünü oluşturmaktadır. Orman ve tarım dışı arazi dışında kalan tarım ve hayvancılığa uygun arazi miktarı 626.697 ha olup ilimiz yüzölçümünün %49 'luk kısmını oluşturmaktadır.

Çizelge E.57-Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, yıl)

Arazi Cinsi	Alan (ha)	Oran (%)
Tarım Arazisi	537.026	42,0
Tarıma Elverişli Kullanılmayan Arazi	18.511	1,4
Orman	441.394	34,5
Tarım Dışı Arazi	210.290	16,4
Çayır Mera	71.160	5,6
TOPLAM	1.278.381	100,0

%43 %49

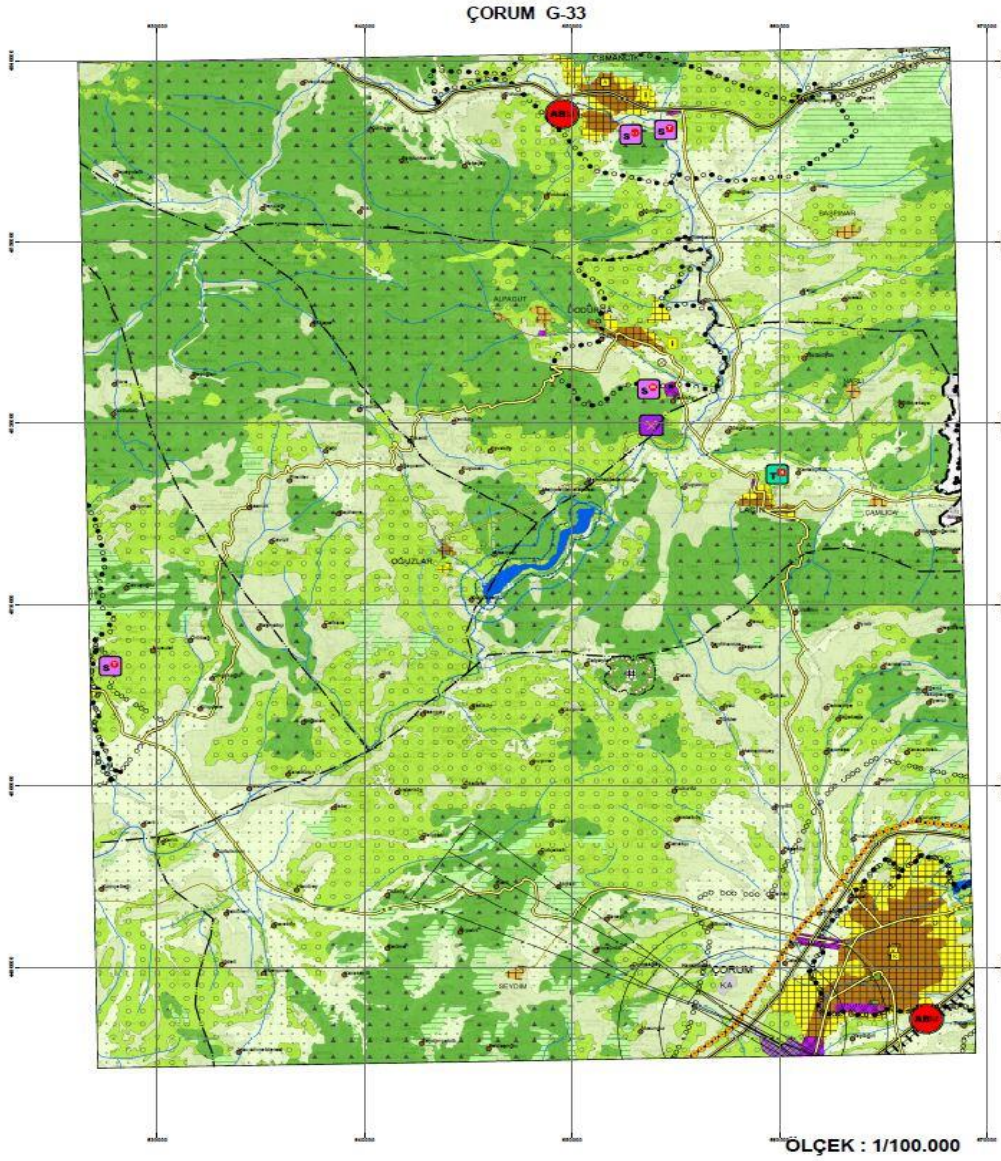
Grafik E.34– 2022 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, 2023)

Çizelge E.58 – Arazi kullanım sınıflandırması
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, 2023)

	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ									
	1990		2000		2006		2012		2018	
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1) Yapay Alanlar	17597.62	1.42	18827.13	1.52	12580.88	1.01	13236.34	1.07	13549.98	1.09
2) Tarımsal Alanlar	610339.69	49.12	598331.79	48.16	641041.80	51.59	648185.65	52.17	645352.86	51.94
3) Orman ve Yarı Doğal Alanlar	611942.61	49.25	622581.09	50.11	586008.87	47.16	574061.12	46.20	573241.15	46.14
4) Sulak Alanlar	370.38	0.03	370.38	0.03	331.83	0.03	596.41	0.05	596.41	0.05
5) Su Yapıları	2218.10	0.18	2358.01	0.19	2505.01	0.20	6388.88	0.51	9727.99	0.78
TOPLAM	1242468.4		1242468.4		1242468.39		1242468.4		1242468.4	

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre Düzeni Planı

Harita E.2 – Çorum İlinin Çevre Düzeni Planı

(<https://mpgm.csb.gov.tr>, 2023)

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizin de içinde yer aldığı, Samsun-Çorum-Tokat Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Mülga TC Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 20.07.2007 tarihinde onaylanmış olup askı süreçleri sonrasında 26.02.2008 tarihinde kesinleştirilmiştir. Ayrıca planın onayından günümüze kadar farklı zamanlarda plan hükümlerinde ve kullanım kararlarında değişiklikler yapılmıştır (detaylı bilgi için: <https://mpgm.csb.gov.tr/samsun---corum---tokat-planlama-bolgesi-i-82192>).

Samsun, Çorum, Tokat Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planında temel amaç; Planlama Bölgesinin ulusal ve uluslararası önemini arttıracak, çevre korumayı öncelik olarak seçmiş, bölgesel dengesizlikleri gidermeye yönelik, bilgi toplumunun ve toplumsal meşruiyeti olan bir iktisadi kalkınma modeli çerçevesinde yerel kaynakların uygun değer ve sürdürülebilir gelişimini/kullanımını sağlayacak, geleceğe yönelik arazi kullanım kararlarını uygulama politikaları ile birlikte geliştirmektir.

Kaynaklar

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (<https://csb.gov.tr>)
Çorum Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

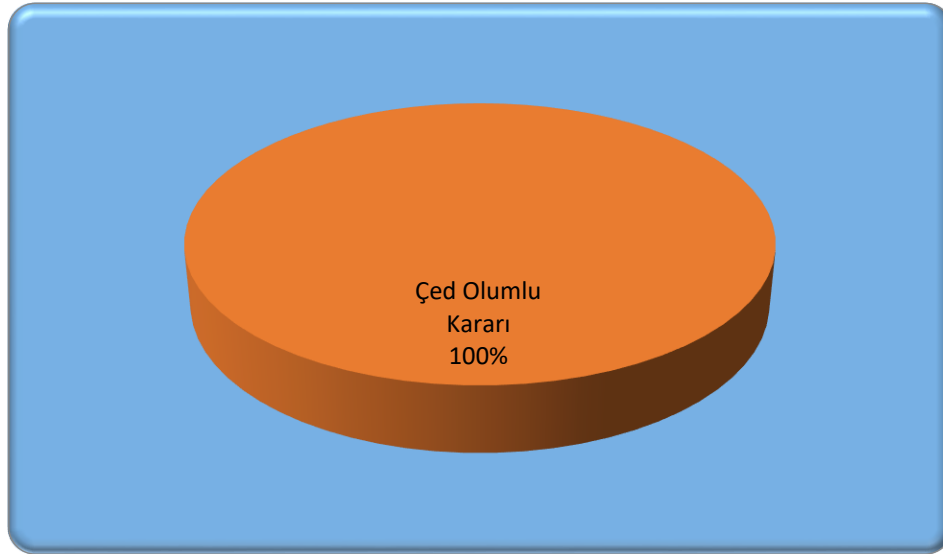
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

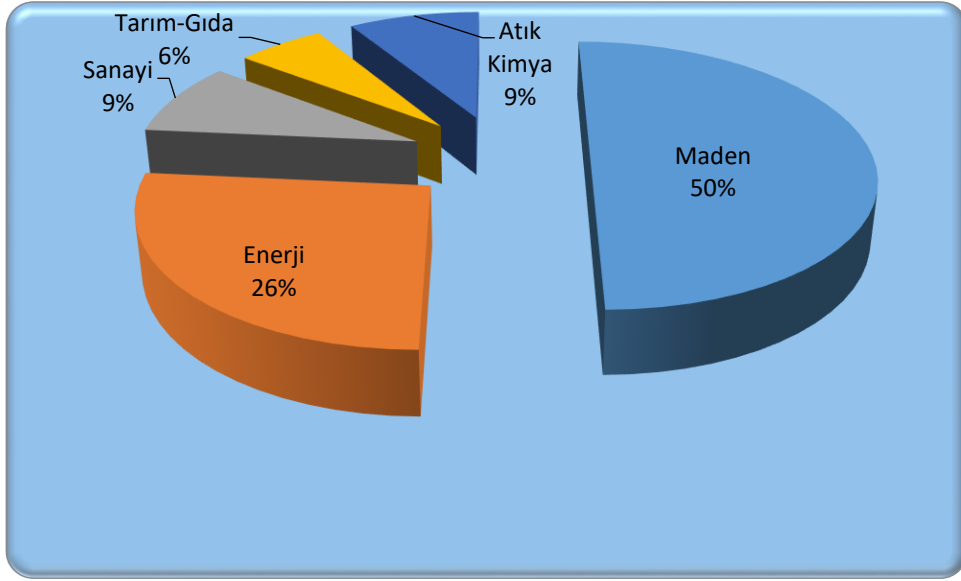
F.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

Çizelge F.59 – Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2022 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı (e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi				Tarım- Gıda	Atık- Kimya	Ulaşım- Kıyı	Turizm- Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	17	9	3				2	3	-	-	34
ÇED Gereklidir	-	-	-				-	-	-	-	-
ÇED Olumlu Kararı		-	-				1	-	-	-	1
ÇED Olumsuz Kararı	-	-	-				-	-	-	-	-

Grafik F.35 – 2022 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı (e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Grafik F.36 – 2022 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı

(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Çizelge F.58 – Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2014-2022 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı

(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
31	86	216	131	17	3	20	504

Çizelge F.60 – 2014-2022 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı

(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

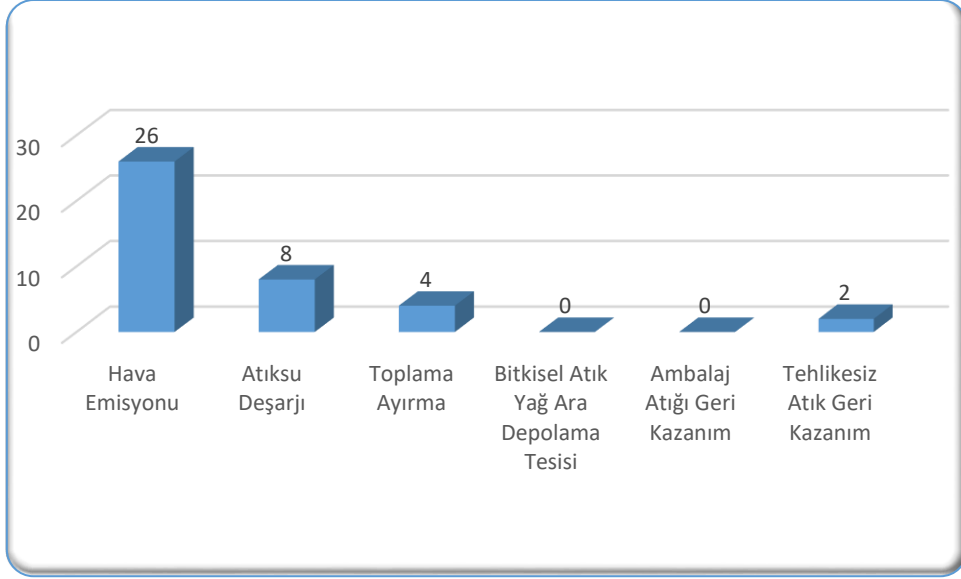
Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
5	-	-	4	-	-	-	9

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Çizelge F.61 – 2022 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzin ve Lisansı Belgesi sayıları

(e-İzin Yazılımı, 2023)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	1	29	30
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	3	37	40
Çevre İzni Muafiyet Sayısı	0	78	78
TOPLAM	4	144	148

Grafik F.37 – 2022 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı
(e-izin yazılımı, 2023)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

ÇİLY kapsamında; 2022 yılında 30 ad. Geçici Faaliyet Belgesi ile 40 ad. Çevre İzin ve Lisans Belgesi verilmiştir.

ÇED Yönetmeliği kapsamında; 2022 yılında 34 ad. ÇED Gerekli Değildir Kararı ve 1 ad. ÇED Olumlu Kararı verilmiştir.

Kaynaklar

(...) Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
e-ÇED Yazılımı
e-İzin Yazılımı

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

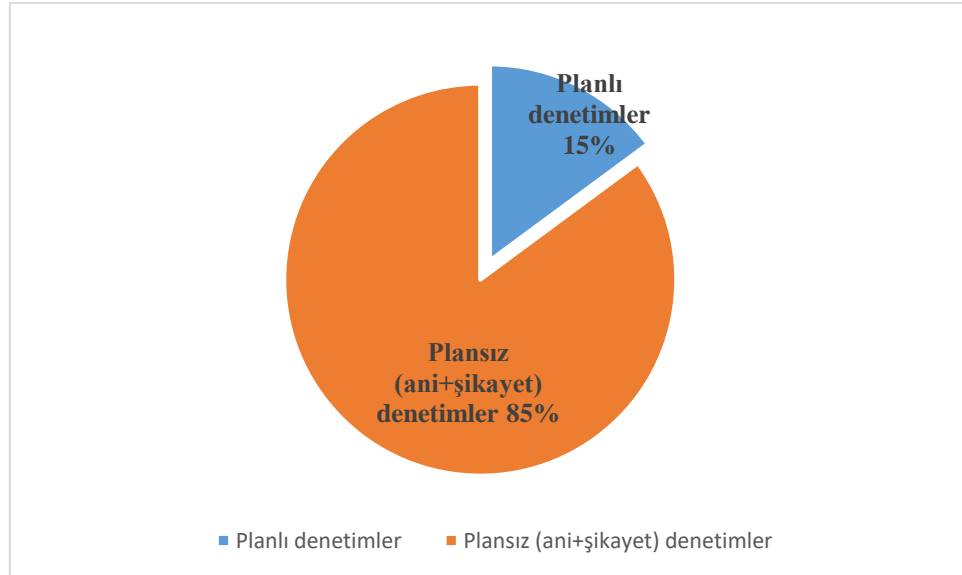
Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİDİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİDİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.62 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı
(e-denetim yazılımı, 2023)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	103
Plansız (ani+şikâyet) denetimler	589
Genel toplam	692

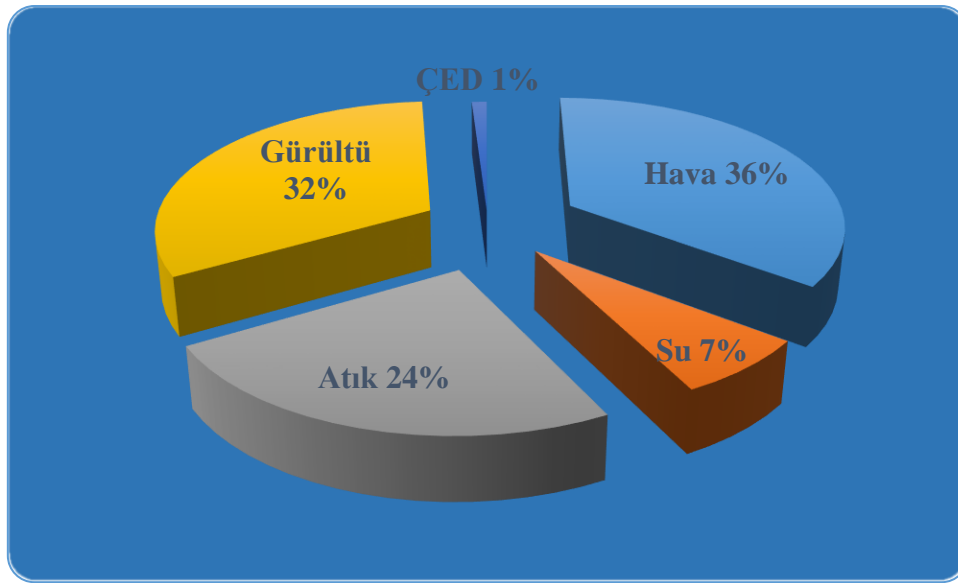
Grafik G.38 – ÇŞİDİM tarafından 2022 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2023)

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Çizelge G.63 – 2022 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları

(Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	34	7	-	23	-	31	1	96
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	34	7	-	23	-	31	1	96
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100

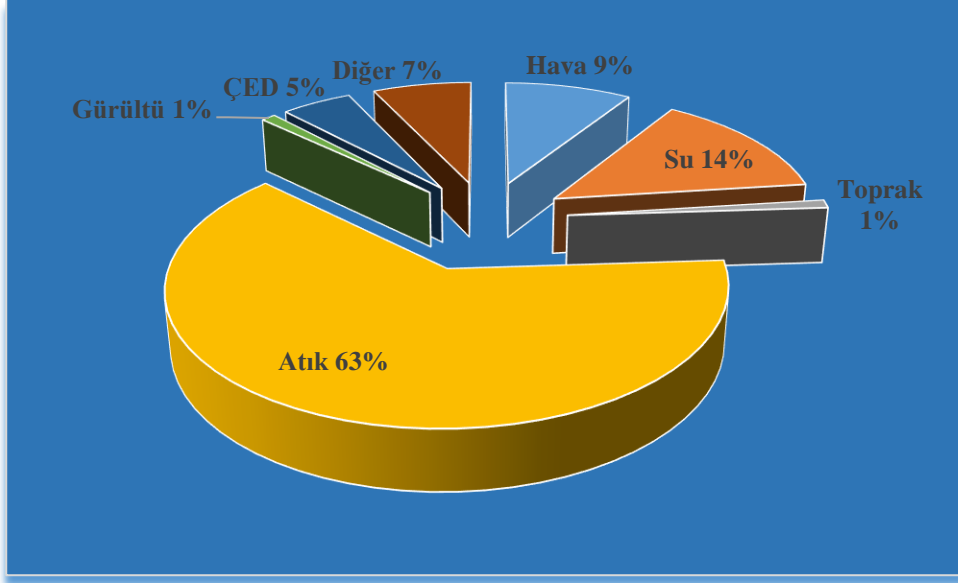

Grafik G.39 – 2022 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı
(Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

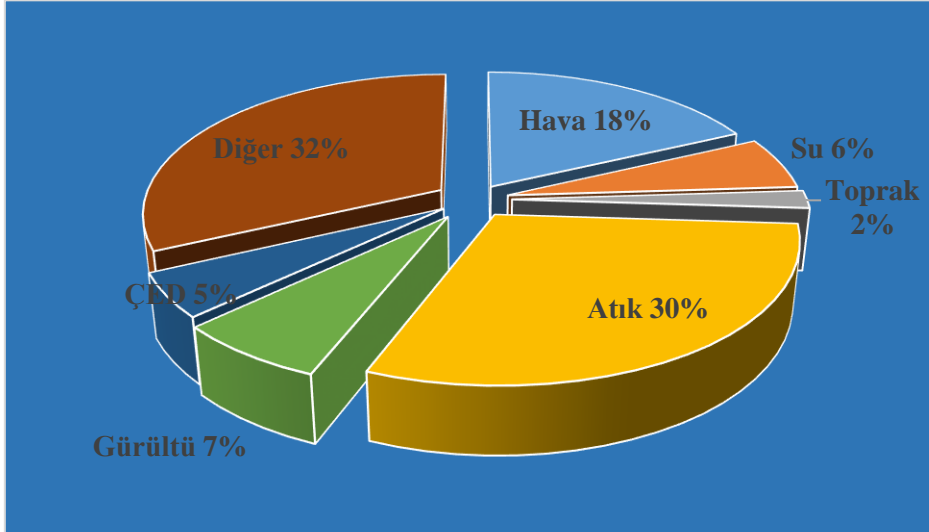
G.3. İdari Yaptırımlar

Çizelge G.64 – 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı (e-denetim yazılımı, 2023)

	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	741.593,00	1.052.186,00	6.534,00	4.548.586,00	-	13.026,00	328.698,00	433.362,00	7.123.985,00
Uygulanan Ceza Sayısı	16	5	2	26	-	6	4	28	87

Grafik G.40 – 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2023)

Grafik G.41 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2023)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

İlimizde toplam 2022 yılı içerisinde 5 adet faaliyet için faaliyet durdurma konulu idari yaptırım kararı uygulanmıştır.

	Faaliyet Sahibi	Sektörü	Faaliyet Durdurma Nedeni
1	Osman SAĞLAM	Madencilik	Çevre İzni Olmadan Faaliyet Gösterilmesi
2	Sedat BİÇER	Tehlikesiz Atık Geri Kazanımı	Çevre İzni ve Lisansı Olmadan Faaliyet Gösterilmesi
3	Çorum Yıldırım Gıda Tar. Hayv. San. Tic. A.Ş.	Kompost Tesisi	Çevre İzni ve Lisansı Olmadan Faaliyet Gösterilmesi
4	Mehmet ÇOLAK Kum Ocağı İşl.	Madencilik	Çevre İzni Olmadan Faaliyet Gösterilmesi
5	Sunteks Teks. San. Tic. A.Ş.	Tehlikesiz Atık Geri Kazanımı	Atıksu deşarjı konulu Çevre İzni olmadan alıcı ortama atıksu deşarj edilmesi

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

Kaynaklar

Çorum Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
e-Denetim Yazılımı

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

Hedef Kitle	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Eğitim Verilen Kişi Sayısı
Kurum Temsilcileri	25	845
Öğrenci	42	6.315

Kaynaklar

Çorum Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü